

economic. În principiu, numai africanii care nu pot dovedi că au lucrat timp de șase luni în cursul anului scurs sînt pasibili de muncă „pe bază de contract” în folosul statului sau al unor patroni particulari. De fapt, datorită criteriilor perfide cu care este definită lipsa de muncă, toți africanii sînt vizați. Alături de adevărații sclavi, care sînt muncitorii cu contract, există corpul muncitorilor voluntari: ei se angajează direct la patronii lor, dar prin aceasta nu beneficiază de salarii mai mari. Singura lor consolare este că muncesc în regiunea lor de baștină.

Pentru a scăpa de presiunea pe care o reprezintă densitatea populației în Portugalia, guvernul încurajează emigrarea în Angola și Mozambic. În baza unor proiecte de colonizare au fost stabilite de multă vreme modalitățile de strămutare administrativă în colonii a unor comunități țărănești portugheze. Coloniștii, „importați pe familii întregi”, primesc locuințe, pămînturi și vite și chiar și condițiile de locuit sînt reconstituite în mod fidel. Portughezii care se instalează astfel în colonii au în general un nivel cultural și tehnic mediu. Printre ei se află mulți analfabeți. Acest fenomen este confirmat de marea număr de șomeri albi, fără nici o specialitate, înfîlșiți în orașe. Acești bieți imigranți, care au fugit de o situație imposibilă în metropolă pentru a da de alta cu nimic mai bună, constituie un „lumpen colonial” al cărui rasism este direct proporțional cu mediocritatea. Totuși, Salazar a încercat multă vreme să întrețină în „colonii” mitul unei societăți multirasiale — din care orice rasism ar fi exclus — și care ar constitui antiteza regimului de apartheid: „Un stat, o rasă, o credință și o civilizație”. Realitatea este cu totul alta. Mozambicul, Angola, Guineea-Bissau, Insulele Capului Verde, Insulele São Tomé și Príncipe sînt desigur simple „provincii” portugheze... dar majoritatea locuitorilor lor nu sînt decît „indigeni”.

S-a spus de multe ori, pe bună dreptate, că Angola și Mozambicul reprezintă pentru Portugalia o „afacere excelentă”. „o bucată grasă”. Se știe mai puțin că, din cauza lipsei de capitaluri și a slăbiciunii mijloacelor tehnice portugheze, capitalul străin este cel ce joacă un rol preponderent în exploatarea bogățiilor din colonii. Astfel, Lisabona este redusă la un rol, de altfel foarte rentabil, de intermediar internațional. Următoarele precizări ne permit să ne facem o idee asupra situației: Angola obține o bună parte din resursele ei de pe urma exportului în proporție de 90 la sută a producției ei de cafea (204 mii tone), de sisal (67 mii tone), de porumb (105 mii tone). Acest sector este controlat, în principiu, de „Companhia Agricolă de Angola” (C.A.D.A.). Dar majoritatea acțiunilor acestei societăți aparțin băncii „Rallet et Co”. De asemenea, vînzarea bumbacului este efectuată de Societatea generală din Belgia și de Banca belgiană din Africa. Acest control este și mai vădit în mine și în industrie. Cel mai bun exemplu îl constituie puternica „Diamang”, sucursală portugheză a firmei „Anglo-

American Diamond”. Acțiunile societății aparțin, în proporție de 80 la sută, unor firme americane, britanice și belgiene.

Cît despre resursele petroliere ale Angolei, ele interesează „Lobito Fuel Oil Company”, care aparține în proporție de 70 la sută firmei belgiene „Petrofina”. Totuși, de la descoperirea unui mare zăcămint de petrol la Cabinda (7 500 000 tone în 1970), se vorbește despre răscumpărarea firmei „Petrofina” de către grupuri americane. Producția angoleză ar trece astfel sub control american, așa cum este cazul deja cu cea din Mozambic. Producția de mangan se află pe de-a-ntregul în mîinile unor societăți anglo-saxone, în timp ce alumiuniul este domeniul rezervat al firmei franceze „Péchiney”. Situația din Mozambic oglindește o situație asemănătoare. Există, desigur, o bună parte de calcul în atitudinea guvernului portughez, care constă în a asocia cît mai strîns posibil puterile occidentale la acțiunile sale economice în teritoriile de „pește mări”. Acestea, în propriul lor interes, nu vor fi decît și mai dispuse să împiedice o înfrîngere militară portugheză, calcul ce s-a dovedit a fi exact. Guvernul de la Lisabona poate astfel să adopte pentru 1968 un buget militar al coloniilor care se ridică la 680 milioane franci, adică o creștere cu 12 la sută față de 1967. Războiul este finanțat în mod indirect de marile societăți străine.

Portugalia luptă astăzi cu energia disperării pentru a nu pierde un imperiu colonial care se clatină din toate părțile. A devenit totuși limpede că ea nu poate împiedica la infinit prăbușirea lui. Rea-dusă la frontierele sale înguste, Portugalia va trebui să facă față destinului ei de țară mică foarte slab dezvoltată, care de peste 30 de ani stagnează într-o Europă în plin avînt. Tocmai pentru a scăpa de această confruntare crudă, Salazar și echipa lui se lansează în aventuri externe fără speranță. Ei nu pot decît să întîrzie scadența.

Ibrahima SIGNATÉ

Angola. Luptătoare din rîndurile mișcării de eliberare

LE MONDE diplomatique

PARIS

Elena de la Souchère

GIBRALTAR: ÎNTRE ANGLIA ȘI SPANIA

„UN DIALOG al surzilor”: această expresie folosită de ziarul „A.B.C.” din Madrid, într-un editorial din 31 octombrie 1967, caracterizează în mod foarte adecvat scurtele convorbiri care, la recomandarea O.N.U., au fost angajate în mai multe rînduri între Londra și Madrid în cursul anului 1966.

O.N.U., care se pronunțase în favoarea unei negocieri bilaterale, prin consensul „Comitetului celor 24” (din 16 octombrie 1964) și printr-o rezoluție a Adunării Generale, votată în decembrie 1965, nu a putut face altceva decît să-și reînnoiască recomandarea la sfîrșitul anului 1966. În noua rezoluție, Anglia era invitată să accelereze decolonizarea.

Cîteva luni mai tîrziu, în iunie 1967, guvernul britanic își anunța în mod oficial intenția de a organiza un referendum în Gibraltar. Această hotărîre sublinia neînțelegerea dintre Anglia și O.N.U. Londra părea să interpreteze hotărîrea Adunării Generale în sensul unei invitații de a acorda autonomie populației implantate pe „stîncă”. Dar, în rezoluțiile sale, O.N.U. avusese grijă să evite folosirea formulei obișnuite prin care puterea ocupantă este invitată să permită celor administrați de ea să-și folosească dreptul lor la autodeterminare. Aceasta era menționată doar pe al doilea plan, cele două puteri interesate fiind invitate să țină seama de „interesele” locuitorilor.

U Thant era foarte hotărît ca dialogul dintre Londra și O.N.U. să nu capete și el aspectul unui „dialog al surzilor”. Din această cauză a transmis „Comitetului celor 24” nota britanică privitoare la referendum. Iar Comisia a votat la 1 septembrie 1967 — zece zile înainte de referendum — un text care afirma din nou că soarta Gibraltarului nu putea fi rezolvată în mod valabil decît printr-un acord anglo-spaniol. Această rezoluție nu a împiedicat desfășurarea referendumului ale cărui rezultate — 12 138 de voturi favorabile Angliei din 12 237 votanți și numai 44 voturi favorabile Spaniei — depășeau prevederile cele mai pesimiste ale cercurilor politice madrilene. Dar Adunarea Generală a O.N.U. a ținut să sublinieze că socotește această consultare drept nulă și neavenită. Noua rezoluție — votată în decembrie anul trecut cu 70 de voturi pentru, 20 contra și 26 de abțineri — nu lăsa loc nici unui echivoc, deoarece declara

că „orice situație colonială care distruge în parte sau în totul unitatea națională și integritatea teritorială a unei țări este incompatibilă cu principiile Cartei O.N.U.”

Acest vot a fost realizat grație sprinului țărilor socialiste, al țărilor afro-asiatice și al celor latino-americane, doritoare și ele să nu ratifice situația creată la Gibraltar de administrația engleză care, după ce a expulzat în 1704 populația autohtonă — ai cărei descendenți populează actualmente orașul spaniol San-Roque — a implantat pe „stincă” imigranți veniți în cea mai mare parte din Genova sau Malta. O.N.U. a considerat că ar fi contrar eticii internaționale ca o putere ocupantă, după ce i-a expulzat pe autohtoni, să fie spălată de orice păcat prin simplul fapt de a fi acordat o autonomie mai mult sau mai puțin largă imigranților implantați prin grija sa.

Țările care au votat rezoluția din decembrie anul trecut s-au preocupat să evite pe viitor revenirea la fapte asemănătoare, gândindu-se în deosebi la situațiile deja create, la alte litigii ne-rezolvate. Jurisprudența astfel stabilită cu brio va putea fi invocată pe viitor contra Spaniei nu numai la Ifni și la Rio del Oro, care au făcut deja obiectul unor rezoluții ale „Comitetului celor 24”, dar poate și la Ceuta și Melilla.

De altfel, victoria juridică și diplomatică înregistrată de diplomația spaniolă nu s-a tradus pînă astăzi în rezultate pozitive. Într-adevăr, mijloacele de presiune puse în aplicare de Spania pe plan local nu au decît o eficiență restrînsă. Blocada aplicată a adus economiei Gibraltarului un prejudiciu evident, dar populația nu a fost redusă la foamete. Cea mai mare parte a articolelor alimentare sînt în mod tradițional importate din țările Commonwealthului.

Nici activitatea Gibraltarului nu pare să fi fost afectată în mod vital de măsurile care au avut drept efect să reducă de la zece mii la cinci mii numărul muncitorilor spanioli care treceau zilnic frontiera de la La Linea, pentru a veni să lucreze în arsenalurile și șantierele de pe „Peñón” (Stîncă).

Avantajele economice nu sînt singurele care îi leagă pe gibraltarenos de Anglia. Ei apreciază libertățile engleze și se tem că, chiar dacă li s-ar acorda de către Madrid un statut special, ei nu se vor bucura în Spania actuală de garanții echivalente, nu numai pe plan individual dar și pe plan colectiv. Viitorul ar putea modifica aceste date, dar astăzi un mînunchi de interese, de obiceiuri și de temeri îi leagă pe gibraltarenos de Anglia. Și interesele populației de pe „stîncă” vor cîntări desigur foarte greu în hotărîrile pe care le va adopta guvernul din Londra.

În această situație, care sînt mijloacele de presiune de care dispune Spania? Generalul Franco a declarat el însuși în 1960, într-un interviu acordat ziarului „Pueblo”, că Gibraltarul nu merită un război. Dar a adăugat că diferendul, a cărui miză îl constituie „Peñón”, este de natură să „zdruncine o prietenie”. Grija de a nu rupe prietenia tradițională care leagă cele două țări este singura care explică de ce acestea, deși au dus un mic război local una împotriva alteia, nu au adoptat măsuri de ordin general. Londra s-a ferit să pună piedici intrării citricelor spaniole și ieșirii de turiști englezi în direcția Peninsulei. Iar Madridul, în

ceea ce-l privește, nu s-a gîndit să aplice măsuri de contingentare a produselor manufacturate engleze.

Grija de a menaja prietenia spaniolă explică tendința împăciuitoare care se manifestă într-un recent articol din „Daily Telegraph”. Autorul, Anthony Mann, declară că „Anglia nu poate exclude pentru totdeauna restabilirea suveranității spaniole asupra acestui loc” și sugerează o soluție în răstimpul a „două generații”. În mod imediat, s-ar putea face concesiile Spaniei, în special în domeniul predării limbii spaniole în școlile de pe „Peñón”.

Dar chiar a doua zi, marele cotidian madrilen „A.B.C.” sublinia insuficiența acestor concesi. Nu-i mai puțin adevărat că Anthony Mann este primul ziarist englez care, privind în mod realist situația creată prin voturile repetate ale O.N.U., declară fără ocol că Gibraltarul va trebui să revină într-o zi Spaniei. În ochii spaniolilor, această declarație de principiu este mai importantă decît modalitățile de aplicare. Astfel, Franco, inflexibil asupra principiului revenirii Gibraltarului la Spania, este deosebit de înțelegător în ce privește planul modalităților practice. Încă din 1951, el propunea într-un interviu acordat lui „Sunday Times” să se închirieze amiralității britanice baze pe o perioadă de 99 de ani. De curînd, purtătorii săi de cuvînt au afirmat în numeroase rînduri că se va garanta un statut special locuitorilor de pe „Peñón”.

În aceste condiții, este sigur că guvernul din Madrid ar accepta o perioadă de tranziție. Perioada de „rehispânzare” ar fi desigur mai scurtă, mai precisă decît aceea sugerată de Anthony Mann. Dar distanța dintre cele două teze nu este atît de mare încît să nu poată fi înlăturată printr-o discuție realistă.

Concesiile spaniole ar avea drept preț un acord de principiu pe care guvernul Wilson este însă mai puțin pregătit să-l accepte. La teama de acuzația conservatorilor că cedează pe nimic citadelele imperiale, se adaugă și teama de a fi obiectul criticilor laburiștilor și militanților de stînga din întreaga lume care nu i-ar ierta șefului partidului laburist de a fi acordat generalului Franco mai mult decît un succes de prestigiu: o justificare istorică.

De asemenea, clasele sociale a căror expresie este partidul conservator sînt desigur deosebit de conștiente de necesitatea unei apropieri de Spania. Schimburile dintre cele două țări nu au fost niciodată atît de active ca astăzi (produse industriale în valoare de 325 milioane dolari cumpărate din Anglia de către Spania față de mărfuri vîndute în valoare de 225 milioane). Iar autorul articolului din „A.B.C.” încheie arătînd că „Peñón” este singurul obstacol în calea stringerii relațiilor anglo-spaniole.

Această reconciliere este imperios recomandată de toate datele conjuncturii și, în special, de ostracismul — al cărui obiect sînt cele două țări — din partea membrilor Pieței comune. O colaborare le-ar ajuta desigur să depășească dificultățile lor economice actuale și ar întări poziția lor pentru ziua inevitabilă în care se va angaja cu „cei șase” negocierea decisivă.

Nu este surprinzător deci că se încearcă să se găsească un compromis de natură să rezolve iritanta problemă a Gibraltarului.

Ludvik SVOBODA

președintele R.S. Cehoslovace

Intrunită în sala Vladislav din palatul Hradului, sesiunea Adunării Naționale a R.S. Cehoslovace a ales prin vot secret, în postul de președinte al R. S. Cehoslovace, pe generalul de armată Ludvik Svoboda.

Președintele R.S. Cehoslovace, Ludvik Svoboda, s-a născut la 25 noiembrie 1895. În anii primului război mondial, părăsind armata austro-ungară, Ludvik Svoboda s-a înrolat în legiunea cehoslovacă, în cadrul căreia a ajuns comandant de pluton și apoi de companie, și a participat la luptele de lîngă Zborov împotriva forțelor Triplei Alianțe.

După întoarcerea în patrie, în anul 1920, L. Svoboda reintră în rîndurile armatei cehoslovace în 1922. După dictatul de la Mîunchen și ocuparea Cehoslovaciei de către națiști, Ludvik Svoboda a participat activ la organizarea mișcării de rezistență din Moravia de Est. În vara anului 1939, pleacă în Polonia și formează o unitate militară cehoslovacă. După înfrîngerea rezistenței poloneze, pleacă împreună cu unitatea sa în Uniunea Sovietică unde formează primul batalion al Armatei cehoslovace. În vara anului 1943 a devenit comandantul primei brigăzi cehoslovace independente, iar apoi, în fruntea Corpului I armată cehoslovac, a participat la operațiunile de la pasul Dukla și la luptele din Slovacia.

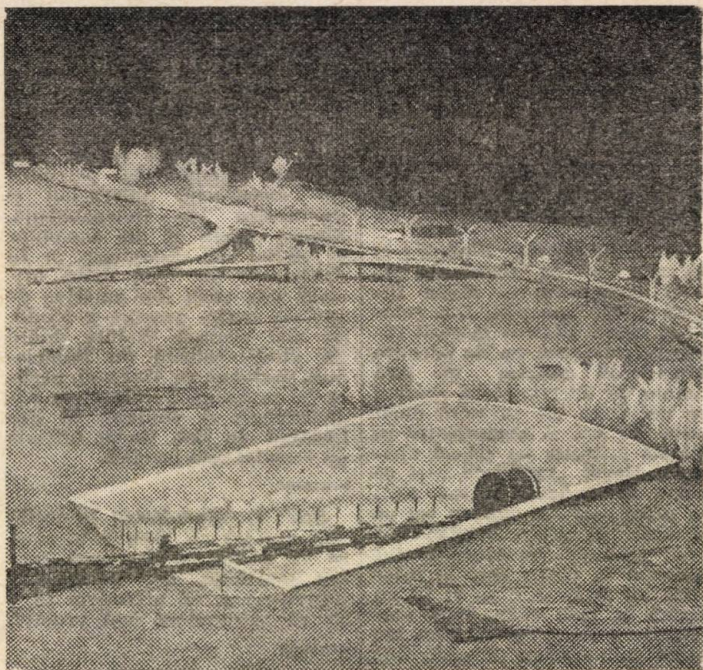
La 4 aprilie 1945, Ludvik Svoboda este numit ministru al apărării naționale, funcție pe care o deține pînă în 1950. În februarie 1948, L. Svoboda se situează necondiționat de partea poporului, este ales deputat al Adunării Naționale, intră în rîndurile P.C. din Cehoslovacia și, în anii 1948—1949, devine membru al C.C. al P.C.C. Între 1950—1951, L. Svoboda este vicepreședinte al guvernului R. S. Cehoslovace și președinte al Comitetului de Stat pentru cultură fizică și sport.

În 1955, L. Svoboda a fost numit comandant al Academiei Militare „Klement Gottwald”. În 1959, iese la pensie, dar își continuă activitatea politică.

În telegrama de felicitare adresată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, tovarășului Ludvik Svoboda, președinte al Republicii Socialiste Cehoslovace, se arată: „Vă doresc din toată inima succes în îndeplinirea acestei înalte funcții încredințate de partid și popor, pentru dezvoltarea și înflorirea Republicii Socialiste Cehoslovace, pentru propășirea și fericirea popoarelor țării dumneavoastră. Îmi exprim convingerea fermă că relațiile de prietenie tradițională și colaborare frățască dintre România și Cehoslovacia se vor dezvolta multilateral, în interesul popoarelor noastre, al întăririi unității țărilor socialiste, al cauzei păcii în lume”.

TUNELUL PE SUB CANALUL MÎNECII

Victoria Mandache, Iași: Tunelul pe sub Canalul Mînecii va fi gata cel mai devreme în 1977. Motivele optării în favoarea unui tunel feroviar au fost următoarele: un pod peste Canal ar fi costat prea scump (peste 4 miliarde de franci) și ar fi riscat să provoace accidente. Chiar și fără acest pod, care ar fi complicat navigația, se înregistrează în fiecare an cel puțin 35 de ciocniri între vase din pricina neatenției, celei sau valurilor puternice. Un tunel rutier ar fi creat probleme dificile în ce privește evacuarea gazelor de eșapament produse de automobile, pe parcursul celor 51 km, și de blocările de circulație datorate unor vehicule rămase eventual în pană. În versiunea adoptată, automobile-

le vor fi transportate pe platformele vagoanelor de cale ferată, ceea ce va permite traversarea a 4500 de vehicule pe oră în fiecare sens. În prezent, comisia franco-britanică studiază proiectele depuse la 31 ianuarie 1967 de trei grupuri financiare diferite. În fiecare dintre aceste grupuri sînt reprezentate societăți franceze, engleze, americane și din alte țări. Alegerea definitivă urmează să se producă la începutul lunii mai. Grupul ales va avea nevoie de circa doi ani pentru a pune la punct planurile de construcție. Prețul nu a fost încă fixat. Cele două guverne au anunțat că va fi de peste două milioane de franci. (În fotografie: așa va arăta intrarea în tunel.)

stat agresor. În ultimii 15 ani s-a încetățenit însă obiceiul de a se folosi trupe ale unor țări de predilecție neutre, pentru supravegherea liniilor de armistițiu și pentru menținerea păcii în anumite zone de tulburări. În momentul de față, de pildă, militari din Suedia, Finlanda și Danemarca se află în acest scop în Cipru.

REFUGIAȚII PALESTINIENI

Iosif Aszodi, Medias: Problema refugiaților arabi a apărut la sfîrșitul anului 1947 și mai ales în 1948 ca urmare a exodului masiv al locuitorilor arabi de pe teritoriul fostei Palestine spre diferite state arabe învecinate. (După mărturiile lui Jacques de Reynier — Elveția, delegat al Comitetului Internațional de Cruce Roșie, aproximativ 30 000 dintre locuitorii arabi din Jaffa și-au părăsit la 29 aprilie 1948 orașul îndreptîndu-se spre Transiordania. Într-un studiu de A. M. Goichon, apărut în revista „Esprit” din iulie 1966, se arată că, imediat după retragerea englezilor, la 21 aprilie 1948, circa 80 000 de locuitori arabi ai orașului Haifa s-au evacuat; 20 000 de persoane au părăsit Tiberiada înainte de 2 mai, data plecării englezilor). La 11 decembrie 1948, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat rezoluția 194, care prevede (paragraful 11) că „refugiaților li se va permite să se întoarcă la casele lor dacă doresc aceasta, sau vor fi despăgubiți de guvernele răspunzătoare pentru pierderea proprietăților lor”. Negocierile începute sub auspiciile O.N.U., la Lausanne, între reprezentanții Israelului, Egiptului, Siriei, Libanului și Iordaniei la 27 martie 1948, aveau să se termine fără nici un rezultat, problema celor 800 000 (în acel moment) de refugiați arabi dovedindu-se un serios obstacol. Țările arabe cereau ca problema refugiaților să fie soluționată înainte de încheierea păcii, în timp ce Israelul susținea că rezolvarea acestor probleme trebuie încadrată într-un acord politic general. În decembrie 1949, Adunarea Generală a O.N.U. fondează Oficiul de ajutorare și lucrări al Națiunilor Unite pentru refugiații din Palestina — UNRWA — care și-a început activitatea în mai 1950. (Mandatul său, prelungit la 15 decembrie 1965, urmează să expire la 30 iunie 1969). După definiția UNRWA, „un refugiat palestinian este o persoană (sau copiii unei persoane) care a locuit în mod obișnuit în Palestina cel puțin doi ani înainte de începerea conflictului din 1948 și care, ca urmare a acestui conflict, și-a pierdut căminul și mijloacele de existență”. La 1 ianuarie 1967, UNRWA avea înmatriculați circa 1 300 000 de refugiați palestinieni (în această accepție). Dintre ei, 873 000 beneficiau de ajutorul alimentară oferit prin O.N.U., ceilalți bucurîndu-se de anumite servicii gratuite (îngrijire medicală, învățămînt etc.) sau neprimind nici un fel de ajutor. Pînă la ostilitățile din

iunie 1967, aproape 40 la sută din numărul refugiaților locuiau în cele 56 de tabere organizate de UNRWA. La cea de-a cincea sesiune a sa, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat rezoluția 394, care accentuează necesitatea ocrotirii drepturilor și proprietăților refugiaților arabi din Palestina, iar la cea de-a XVIII-a sesiune a fost adoptată o nouă rezoluție care, după ce apreciază că situația refugiaților „rămîne o serioasă preocupare”, prevede să se ceară Comisiei de conciliere pentru Palestina „să-și continue eforturile pentru îndeplinirea paragrafului 11 al Rezoluției din 1948”. Cea de-a XX-a sesiune a Adunării Generale a adoptat o nouă rezoluție, în același spirit, în problema refugiaților arabi. În raportul prezentat la 19 septembrie celei de-a XXII-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., reprezentantul secretarului general, Gussing, aprecia la aproximativ 350 000 numărul total al persoanelor deplasate în timpul sau după operațiunile militare din iunie.

ÎNCHEIEM DEZBATEREA

Laur Preda, București: Fără îndoială că s-ar putea face nemănumerate precizări suplimentare în legătură cu guvernele române din trecut. Vă mulțumim pentru cele furnizate de dv. Cum însă discuția a depășit cu mult cadrul întrebării inițiale — numele șefilor de guverne dintre cele două războaie — considerăm potrivit s-o încheiem. Își așteaptă rîndul la publicare contribuții ale cititorilor și răspunsuri ale redacției privind probleme mai strîns legate de profilul revistei.

Cornel Popa, comuna Groseni, județul Arad: În legătură cu componența unor guverne din trecut, vedeți răspunsul dat cititorului Laur Preda. Cealaltă problemă ridicată de dv. a fost elucidată la „Poșta redacției” în nr. 14/1968, ca răspuns la întrebarea cititorului Alexandru Ion Scărlătescu.

CE PREVEDE CONSTITUȚIA S.U.A.

Iulian Sorin, București: Autorul citat de dv. face, fără îndoială, o confuzie între prevederile constituționale și tradiție. Constituția Statelor Unite stipulează că nu poate fi președinte al Statelor Unite decît un cetățean prin naștere al S.U.A., care a împlinit vîrsta de 35 de ani și a locuit cel puțin 14 ani pe teritoriul american. Nu există nici un fel de îngrădiri constituționale în privința religiei și a rasei. Nu e mai puțin adevărat că, pînă la John Kennedy, toți președinții Statelor Unite au fost protestanți și că, pentru viitorul apropiat, nu se întrevide posibilitatea ca un negru să devină președinte al Statelor Unite. Dar aceste aspecte tîin de tradiție, de preferințele și prejudecățile alegătorilor, nu decurg din constituție.

ARME ATOMICE ÎN VIETNAMUL DE SUD ?

Jurj Iva, comuna Moldova Veche, județul Caraș-Severin: 1) Despre evoluția politică din Cehoslovacia am informat și continuăm să informăm amplu în paginile revistei. 2) Nu s-a confirmat existența unor depozite de arme atomice în Vietnamul de sud. Ziarul american „Guardian” semnalează însă faptul că Pentagonul studiază de mai mulți ani problema folosirii unor asemenea arme în condițiile războiului din Vietnam. În 1968, Institutul de analize militare (I.D.A.) ar fi întocmit un studiu secret intitulat „Arme nucleare tactice; caracteristicile lor și utilitatea lor pe cîmpul de luptă”. Un alt studiu secret intitulat „Influența dealurilor și a munților asupra folosirii armelor atomice” ar fi fost realizat încă din 1962 de Duquesne A. Wolf, de la „Agenția de sprijinire a apărării atomice” din Albuquerque (S.U.A.).

În sfîrșit, în martie 1967, sub auspiciile I.D.A. s-ar fi publicat alt document secret intitulat „Armele nucleare tactice în Asia de sud-est”, realizat de oamenii de știință Freeman Dyson de la Universitatea Princeton, Steven Weinberg de la Harvard și Robert Gomer și S. Courtenay Wright de la Universitatea din Chicago. 3) Nu cunoaștem adresele pe care le solicitați.

„CAPITOLUL 6 1/2”

A. Chiriac, Craiova: Evident, Carta Națiunilor Unite nu are un „capitol 6 1/2”. Termenul este folosit însă pentru a desemna pe scurt forțele O.N.U. de menținere a păcii. Aceasta se explică prin faptul că în capitolul 6 al Cartei sînt enumerate metodele de reglementare pașnică a conflictelor (mediere, arbitraj etc.) iar capitolul 7 se referă la acțiunile coercitive care pot fi inițiate de Consiliul de Securitate împotriva unui

TUNISIA DUPĂ 12 ANI

Poporul tunisian a sărbătorit recent împlinirea a 12 ani de la cucerirea independenței. Cu acest prilej aş vrea să reamintesc cititorilor revistei „Lumea” câteva dintre momentele cele mai importante ale luptei noastre. În primele trei decenii ale secolului a luat naștere și s-a dezvoltat mișcarea de rezistență populară condusă de Bourghiba. Ea a căpătat formă organizatorică prin crearea Partidului desturian liber (2 martie 1934, la congresul de la Kasr Halal, care a reunit majoritatea reprezentanților poporului). Programul partidului poate fi sintetizat în următoarele puncte: 1) ridicarea conștiinței poporului și pregătirea lui în vederea înfăptuirii revoluției de eliberare a țării; 2) popularizarea cauzei tunisiene și câștigarea de prieteni și adepți în exterior printr-o popoarele lumii iubitoare de pace și libertate; 3) după înfăptuirea primelor două puncte, cauza tunisiană urma să fie expusă puterii protectoare. Dacă aceasta ar fi refuzat să țină seama de revendicările tunisiene, s-ar fi declanșat insurtecția armată. Perioada anilor 1934—1950 a fost consacrată realizării primelor două puncte. Ea a cunoscut cinci violente, dintre care le menționez pe cele de la 9 aprilie 1938. În perioada cuprinsă între anii 1945—1950 a fost făcută cunoscută în străinătate legitimitatea cauzei tunisiene. În momentul în care conducătorii partidului s-au întors din lunga lor călătorie peste hotare, au găsit poporul pregătit pentru luptă în vederea cuceririi libertății. Memorandumul adresat la 15 decembrie 1951 puterii protectoare, prin care se solicita acordarea independenței, a fost respins, iar la 18 ianuarie 1952, conducătorii partidului desturian au fost arestați. În zorii aceleiași zile avea să fie declanșată lupta armată populară, din inițiativa partidului desturian în frunte cu Bourghiba. Independența a fost cucerită prin luptă armată abia la 20 martie 1956. Ea avea să deschidă calea spre dezvoltarea nestingherită, spre descătușarea potențialului creator al poporului tunisian, angajat în opera de emancipare a țării. Cine vizitează astăzi țara noastră poate remarca pașii înfăptuiți de Tunisia pe calea progresului într-o perioadă relativ scurtă.

MEKKI ALOUI
student, București

PRIETENI AI „LUMII”

Urmărim săptămânal fiecare număr al revistei „Lumea” și găsim în ea lucruri care ne interesează pe toți ai noștri. Vorbește la plural fiindcă sintem trei familii care o citim: aici în București două și în străinătate una. În București, eu, tatăl, Dionisie Neagoe, pensionar, și fiul meu Dorin Neagoe, asistent medical, iar la Bruxelles ginerele meu Peter Overeem, doctor în drept, specialist în secția juridică din Comunitatea Economi-

că Europeană, care cunoaște bine limba română. El primește de doi ani revista „Lumea” în abonament direct și ne scrie că-l interesează foarte mult fiecare număr. De la el, revista „Lumea” merge la Amsterdam, în Olanda, la alt român născut pe la începutul secolului în orașul Tulcea, dar azi cetățean olandez.

DIONISIE NEAGOE
București

IPOTEZE, TEORII, LEGI

Deoarece în ultimele numere ale revistei dv. au apărut mai multe comentarii cu privire la teoria relativității — ipoteza profesorului Feinberg și altele cu subiecte similare — mă simt încurajat să vă trimit aceste rânduri. Mă ocup de peste 30 de ani — în modestă calitate de amator — de fizica teoretică și „anexele” sale. Am ajuns pe cale teoretică la concluzia că în universul infinit — infinit în absolut toate aspectele sale! — trebuie să existe și alte „efecte luminoase” în afară de lumina cunoscută de noi. De aceea cred că ipoteza profesorului Feinberg de la Universitatea Columbia nu este de loc fantezistă. Desigur că nu va fi ușor să se verifice această ipoteză. În orice caz, apar și vor apărea mereu noi și noi ipoteze — unele dintre ele fiind ridicate la rangul de „teorii”, „legi” etc., ca peste un timp de... să fie inevitabil înlocuite cu altele. Drumul parcurs de la Euclid până la Einstein, la Heisenberg și alții este plin de succese, dar totodată și de detronări atât ale ideilor cît și ale susținătorilor lor. În ceea ce mă privește, mă asociez opiniei exprimate de J.D. Bernal în „Science in history”: „Nu este exclus ca teoria relativității și teoria cuantică să necesite a fi revizuite și, de asemenea, să fie abandonată practica de pînă acum, care a constat în cîrpirea acestor teorii fără a atinge însă ipotezele lor de bază”. Deci — sau cu toate acestea — oamenii de știință pornesc mereu și mereu la „asalt”, sperînd că gîndirea va pătrunde tainele universului cu o viteză întrecînd-o pe cea a luminii.

ALEXANDRU KELETI
Cluj

DE CÎND ARE SUHARTO PUTERI EXCEPȚIONALE

Dan Lucian Pieu, București: Generalul Suharto conduce, cu puteri depline, Indonezia de la 11 martie 1966, așa cum am arătat și în răspunsul adresat în nr. 13 cititorului Victor Almășan. Aceste puteri i-au fost conferite la data respectivă de președintele Sukarno și confirmate de Congresul Consultativ Popular Provizoriu la 21 iunie 1966. Numai titlatura funcției lui s-a schimbat între timp (inițial șef al juntei militare, de la 25 iulie 1966 președinte al prezidiului, de la 12 martie 1967 președinte ad-interim). La 27 martie 1968, cînd a devenit președinte al Indoneziei, s-a anunțat

că își păstrează puterile excepționale. Alegerile generale au fost aminate pentru 1971 iar viitoarea sesiune a Congresului consultativ popular pentru... 1973. Pînă la 5 iulie urmează să se formeze un nou cabinet care va avea, ca și președintele, un mandat de 5 ani.

REGELE CONSTANTIN NU SE ÎNAPOIAZĂ DEOCAMDATĂ

Mihai Dinescu, Ploiești: 1) Nu se întrevide înapoierea regelui Constantin la Atena într-un viitor apropiat. Din relațiile presei oficiale grecești reiese că guvernul nu va permite întoarcerea regelui în țară înainte de alegeri și că acestea nu vor avea loc probabil decît peste doi ani. E semnificativ în această privință un articol apărut în ziarul „Estia”, în care se spune între altele: „Au adus un prost serviciu regelui cel ce au scris în presa ateniană că s-ar impune întoarcerea lui imediată în țară... Este în interesul lui și al țării ca el să nu revină în țară decît după alegeri. Dacă alegerile vor avea loc mine, mine să se întoarcă, dar interesul lui cere să mai stea în străinătate doi ani”. 2) Nu există știri oficiale despre starea sănătății lui Manolis Glezos, deținut de 11 luni în lagărul de pe insula Leros. Postul de radio clandestin al patrioților greci, „Vocea adevărului”, a anunțat însă că Manolis Glezos, grav bolnav, a fost internat într-un spital.

FORT KNOX

Grigore Constantin, București: 1) Termenul „autarhie economică”, pe care l-ați întilnit în articolul lui J. J. Servan-Schreiber, provine din cuvîntul grecesc „autarkeia” (care își ajunge sie însuși) și desemnează orientarea economică a unei țări care încearcă să-și acopere toate necesitățile din producția proprie. 2) Fort Knox (situat în statul Kentucky, în apropierea orașului Louisville) a fost inițial o tabără militară, amenajată în 1918 ca poligon de instrucție pentru o școală de ofițeri de artilerie. Pe atunci se numea Camp Knox. Numele actual datează din 1932. În 1940, Fort Knox a devenit cartierul general al forțelor blindate. Și în

momentul de față este, în principal, o bază militară. În 1936 s-a construit un depozit pentru păstrarea aurului din tezaurul guvernului american. Este o clădire cubică din granit, oțel și beton, care nu poate fi distrusă de foc sau de bombe. În timpul celui de-al doilea război mondial, la Fort Knox au mai fost păstrate exemplarele originale ale constituției americane și Declarației de Independență, Magna Carta și un exemplar al bibliei lui Gutenberg. 3) În Pakistanul de Vest, limba oficială este urdu (un amestec de cuvinte arabe, persane și hindii). Se mai vorbesc limbile sindhi (în Sind), balochi (în Belucistan), makrani (în Makran), pash-to (în regiunea frontierei cu Afganistanul) și punjabi. În Pakistanul de Est, limba oficială (și vorbită) este bengali.

Prof. I. Săndulescu, Ploiești: Am prefera ca, pentru început, să vă gîndiți la alte teme pentru eventuala dv. colaborare. Scrieți-ne și vă promitem că o să vă răspundem mai prompt.

Constantin Laurențiu, comuna Gildău, județul Ialomița: 1) De la falsa alarmă privind depistarea fostului șef al Gestapoului, Henrich Müller, despre care am relatat atunci cînd s-a produs, nu au intervenit elemente noi în ceea ce privește descoperirea criminalilor de război naștiști. 2) Vă mulțumim pentru bunele aprecieri.

Lucian Dinu, București: În legătură cu acordurile de la München am răspuns amply la „Poșta redacției” în nr. 27/1967 iar datele cerute de dv. despre „Interpol” au fost expuse la „Poșta redacției” nr. 31/1967.

Dumitru Bandint, Oradea: Adresați-vă revistei în care a apărut articolul și fără îndoială că autorul lui va fi în măsură să vă furnizeze toate informațiile dorite.

Daniel Topescu, Brăila: Credem că articolele consacrate campaniei electorale din Statele Unite și ilustrațiile însoțitoare v-au edificat asupra fizionomiei eventualelor candidați la președinție. Vom mai reveni.

lumea

săptămînal de politică externă editat de
Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România
Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația: București, Piața Științei 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Științei”

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali
și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

UZINA DE PRODUSE SODICE OCNA MUREȘ

livrează:

- Sodă calcinată ușoară 99% Na_2CO_3 ;
- Sodă calcinată grea 99% Na_2CO_3 ;
- Sodă caustică 98% NaOH ;
- Bicarbonat de sodiu industrial ;
- Bicarbonat de sodiu alimentar ;
- Bicarbonat de sodiu farmaceutic ;
- Silicat de sodiu solid $\frac{1}{2}$ și $\frac{1}{3}$;
- Silicat de sodiu lichid 38/40° Be și 58/60° Be ;
- Silicat de sodiu lichid tip C, D și E ;
- Clorură de calciu tehnică hidratată ;
- Clorură de calciu cristalizată pentru scopuri alimentare ;
- Ionosil ;
- Sodil ;
- Carbonat bazic de magneziu tehnic și farmaceutic ;
- Oxid de magneziu tehnic și farmaceutic.

Cobunt

**COMBINATUL
CHIMICO-METALURGIC
„GH. GHEORGHIU-DEJ”**

Baia Mare, str. Eliberării nr. 15

oferă următoarele produse :

- miniu de plumb
- pământuri decolorante
- seleniu pur
- tiosulfat de sodiu cristalizat
- precum și instalații de purificarea seleniului pentru industria de semiconductori și instalații de fabricarea tiosulfatului de sodiu pentru uz fotografic

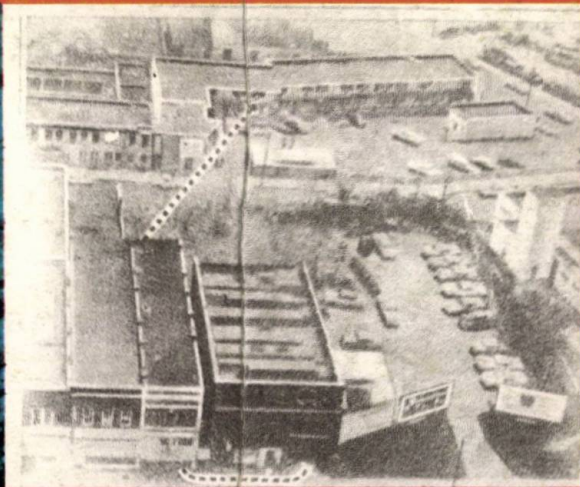

VIETNAM

Calea
spre
reglementarea
pașnică

*Dialogul
româno
—
suedez*

Cum
a fost
asasinat
**MARTIN
LUTHER
KING**

16

joi 11 aprilie
1968

lumea

Pe aeroportul din Stockholm, președintele Consiliului de Miniștri al României, Ion Gheorghe Maurer, este întâmpinat de primul ministru al Suediei, Tage Erlander

Sosirea la Tokio a președintelui Iugoslaviei, Josip Broz Tito. În dreapta, suveranul Japoniei, Hirohito

Geneva. Secretarul general al O.N.U., U Thant, punând piatra fundamentală a unei noi clădiri destinate Oficiului european al Națiunilor Unite. În stînga, P. P. Spinelli, directorul Oficiului european al O.N.U.; în centru, dr. Willy Spuehler, președintele Elveției

lumea

Nr. 16 (233) 11 APRILIE 1968

sumar

2 SAPTĂMÎNA în telegrame.

ARTICOLE ȘI CORESPONDENȚE

- 4 *Correspondență din Stockholm.* Noi posibilități de extindere a relațiilor româno-suedeze. *Mihai Matei.*
- 6 *Vietnam.* Calea reglementării politice. *Sergiu Verona.*
- 8 *Correspondență din New York.* Cronica O.N.U. *Cristian Andreescu.*
- 9 *Correspondență din Londra.* A șasea remaniere. *John Gritten.*
- 10 Un glonte, o conștiință. *Ioan Grigorescu.* S.U.A. Moment de grave confruntări. *Felicia Anip.*
- 12 N.A.T.O. Din nou „tragica revizuire”. *Nicolae Lupu.*
- 14 Mai aproape de realități. *Radu Pascal.*
- 18 Un pământ străvechi înfinerește. *Ileana Nicolaescu.*
- 22 Marii anonimi ai fotografiei. *Radu Varia.*

REPORTAJ PE GLOB

- 16 *Cuba.* Natura și științele naturii. *Acad. Eugen Pora.*

CONTRAPUNCT

- 19 Expoziția erorilor ; Veniți în grote să petrecem *Teodor Mazilu.*
- 26 Anul electoral în viziunea mea. *Art Buchwald.*

PE URMELE ISTORIEI

- 20 Ideea de suveranitate națională în concepțiile pașoptiștilor. *M. Turtoi.*

SERIAL

- 24 Istoria bombei atomice (8). Dramatica premieră a reacției în lanț. *Leandro Castellani și Luciano Gigante.*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

- 26—30 *The New York Times, Le Figaro, The Times, Combat, La Tribune de Genève, El Tiempo.*

PROFIL

- 30 *Mauno Koivisto, primul ministru al Finlandei.*

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr

Correspondență de la trimisul nostru special
la Stockholm

CONVORBIRILE ROMÂNNO-SUEDEZE

pag. 4

Evoluția problemei vietnameze

Văzută de la Washington, Paris, Moscova, Londra,
Belgrad, Roma

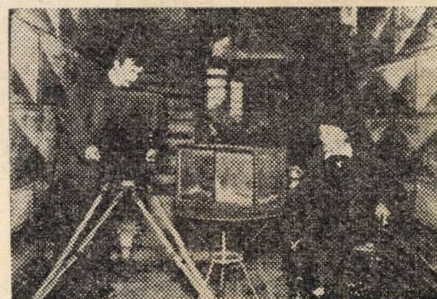
pag. 6

O DRAMĂ CARE A ZGUDUIT AMERICA

pag. 10

Evenimente de răsunet în vechi documente fotografice

pag. 22

La rubrica „Puncte de vedere”

- **CAMPANIA PREZIDENTIALĂ DIN S.U.A.**
comentată de **JAMES RESTON** și **ART BUCHWALD**
- **DOLARUL ȘI PROBLEMA RASIALĂ**
un articol de **VALERY GISCARD D'ESTAING**

pag. 26—27

săptămîna

în telegrame

luxemburg

NICI UN ACORD

Fără dovezi concrete în ce privește adevărata sa „vocație europeană”, Anglia nu a reușit nici la actualul Consiliu ministerial al C.E.E. să obțină vreun acord asupra candidaturii sale, soartă împărțită de altfel și de celelalte țări care au solicitat intrarea lor în Piața comună. Consimțământul delegației franceze cu privire la noile propuneri puse la punct de Comisia Pieței comune la Bruxelles se lasă așteptat, deși o serie de sugestii cuprinse în plan concordau în mare măsură cu cerințele guvernului de la Paris. Printre ele se numără abandonarea propunerilor făcute de Italia și țările Beneluxului privind încheierea de acorduri cu Anglia care nu intră în competența tratatului de la Roma. Conținutul „fazei pregătitoare” și al „perioadei de tranziție” a marcat momentul critic al întâlnirii de la Luxemburg, după care, fără a se ajunge la vreo înțelegere, candidatura Angliei și a celorlalte trei țări la C.E.E. a fost înaintată din nou ca problemă de studiu reprezentanților permanenți ai țărilor membre ale Pieței comune.

Fostul ministru de externe George Brown, cu prilejul unui dejun oferit în cinstea sa de Asociația presei străine, apreciază impasul în următorii termeni: „Politica noastră europeană din cursul ultimelor 18 luni a avansat în așa măsură încît nu considerăm veto-ul francez decît ca un revers temporar al marelui țel pe care și l-a propus continentul nostru: crearea unei Europe puternice și unificate”, semnificație, se pare, mult mai largă decît cea accepată la Paris...

fort-lamy

O NOUĂ UNIUNE

Generalul Mobutu a devenit primul președinte al Uniunii Statelor Africii Centrale. Cu sediul la Bangui, noua uniune va avea un secretar general executiv din partea Ciadului și doi secretari generali adjuncți din Congo (Kinshasa) și respectiv Republica Africa Centrală. Carta U.E.A.C., semnată de președinții Mobutu, Tombalbaye și Bokassa la Fort-Lamy, anunță că cele trei părți contractante au hotărît crearea unei Piețe comune a statelor Africii Centrale, cu scopul de „a armoniza politica lor de industrializare, planurile de dezvoltare

și politica în domeniul transporturilor și telecomunicațiilor”. În vederea asigurării „securității teritoriale și a apărării suveranității, statele membre proclamă solidaritatea și asistența lor militară în caz de agresiune”.

ottawa

SUCESORUL LUI PEARSON

Sub luminile concentrate ale camerelor de luat vederi, 2.500 de delegați ai Partidului liberal și-au anunțat opțiunea privind noul lor lider: Pierre Trudeau, ministru al justiției, ales din nouă candidați. El va îndeplini în același timp și funcția de prim-ministru. Încă din decembrie, premierul Lester Pearson își anunțase intenția de a părăsi politica activă sugerînd, ca urmare, necesitatea desemnării cît mai rapide a succesorului său la conducerea partidului, deci a țării. În decurs de cîteva săptămîni și-au prezentat candidatura aproape o treime din membrii cabinetului, printre care și ministrul de externe Paul Martin. Pierre Trudeau s-a evidențiat în mod deosebit cu ocazia discursurilor candidaților din timpul campaniei electorale. În vîrstă de 46 de ani, el reușește în mai puțin de trei ani să realizeze o carieră politică fulgurantă: profesor de drept la Universitatea din Montréal, cofondator al revistei de stînga „Cité libre”, este ales în 1965 membru al Camerei Comunelor, iar în anul următor numit ministru al justiției. „Stilul direct, independența de gîndire, rigoarea intelectuală, fermitatea pozițiilor sale politice și constituționale și perfectă cunoaștere a francezei și englezei i-au adus o popularitate extraordinară, în ciuda unor rezerve ale cercurilor naționaliste din Québec”, explică „Le Monde”. Dintre toți candidații la campania electorală — tema centrală a fost unitatea națională — Trudeau singur a fost cel care a pus pe același plan importanța problemei constituționale atît a Canadei franceze cît și a celei engleze. Partizanul unui federalism renovat este apreciat de mulți (și comparat adesea cu John Kennedy) ca cel care va ști să dea un nou elan țării, să procedeze la un aggiornamento al politicii sale și să asigure unitatea națională. La prima sa conferință de presă, Pierre Trudeau și-a exprimat printre altele și punctul său de vedere asupra politicii pe plan mondial a Canadei, apreciînd că țara nu mai ocupă

Primirea de către vicepreședintele Consiliului de Miniștri, Gheorghe Rădulescu, a lui Refet Sezgin, ministrul energiei și resurselor naturale al Turciei

o poziție la fel de puternică ca după cel de-al doilea război mondial: „Va trebui mai curînd să ne concentrăm asupra apărării continentale, decît să jucăm un rol important în Europa, unde nu mai este atîta nevoie de noi ca în trecut”.

Conform declarației făcute de Lester Pearson în Camera Comunelor — va părăsi postul pe care l-a deținut timp de cinci ani la 25 aprilie — Pierre Trudeau va prelua foarte curînd conducerea guvernului

beirut

SCRUTINUL

A treia etapă — desfășurată în Libanul central — a reînnoirii parlamentului libanez, care va funcționa în următorii patru ani, a încheiat alegerile parlamentare începute la 24 martie. Diferitele comunități religioase care coexistă pe teritoriul libanez — sînt recunoscute oficial și reprezentate în parlament creștinii maroniți, musulmanii suniți, druzi și chiiti, creștinii greco-ortodocși și catolici și

armenii ortodocși — și-au disputat înfrîntă în alegeri, devenite un eveniment de o importanță determinantă pentru echilibrul de forțe din cadrul noii adunări. Guvernul libanez intenționează chiar să supună actualului parlament un proiect de lege privind organizarea unui minister al afacerilor religioase (sau cel puțin un departament) care să îndeplinească funcția de legătură între stat și autoritățile religioase creștine și musulmane din țară. Cei 99 noi deputați aleși, repartizați pe cele trei regiuni electorale libaneze — Libanul de nord și Beirut (36), Libanul de sud și Bekaa (33) și Libanul central (30) — vor trebui să desemneze în decursul mandatului lor (în 1970) succesorul actualului președinte al republicii, Charles Helou. După încheierea scrutinului s-a exprimat părerea că noul parlament libanez și-a schimbat destul de mult compoziția față de cel care-și termină mandatul: mai mult de o treime din membri au cedat locul noilor veniți sau unor vechi politicieni

Par's. Reluarea lucrărilor parlamentare. La tribună, Chaban-Delmas, președintele Adunării Naționale, rostind discursul de deschidere a sesiunii

Președintele Cehoslovaciei, Ludvík Svoboda, și Alexander Dubček, prim-secretar al C.C. al P.C.C., în mijlocul membrilor noului guvern cehoslovac.

nicosia

PERSPECTIVE ÎN „PROBLEMA CIPRIOTĂ”

„Guvernul a adoptat o serie de măsuri care ar permite o soluționare a problemei cipriote”, anunță duminică președintele Makarios pentru a confirma apoi luni începerea, în săptămâna viitoare, a convorbirilor în vederea reglementării ei pașnice. Așteptata revenire în țară a liderului Camerei comunității turco-cipriote, Rauf Denktaş, exilat în 1964 (se află deja în posesia unui pașaport trimis de președintele Makarios pentru a se întoarce în Cipru) și anunțul apropiatelor întreveneri indică începutul unei noi etape, aceea a negocierilor Denktaş — s-a anunțat — va conduce delegația comunității turce la tratativele cu comunitatea greacă pentru soluționarea crizei declanșate în decembrie 1963. „Toți par dispuși spre o reglementare pașnică”, notează agenția «France Presse», și totuși nici grecii, nici turcii nu dau semne că vor face concesii importante, ci că vor insista asupra pozițiilor lor inițiale.”

O schimbare importantă — apreciază observatorii — este hotărârea luată de Makarios de a renunța la Enosis, confirmată oficial. La rîndul lor, ciprioții turci par gata să abandoneze cererea lor de împărțire a insulei, în schimb insistă asupra revenirii la constituția pe care președintele intenționează s-o abroge. Se mențin încă divergențe importante între cele două părți, dar perspectiva reglementării pașnice a unei probleme ce reprezintă un permanent pericol pentru pacea în Mediterana Orientală devine, se pare, tot mai atrăgătoare.

bruxelles

„O PRIMĂ MISIUNE DE INFORMARE”

Nu s-a soluționat criza politică belgiană prin alegerile de la 31 martie iar regele Baudouin continuă consultările în vederea găsirii, totuși, a unor formule de rezolvare. La Bruxelles se întrevine un deznodămînt „după trecerea mai

multor săptămîni”. Dar, deși se părea că desemnarea unei personalități cu misiunea de informare ar putea avea loc abia spre sfîrșitul lunii aprilie — perioadă în care Partidul social-creștin va încerca să reconcilieze aripile flamandă, valonă și bruxelleză — regele Baudouin a numit la 8 aprilie pe contele Adhemar d'Alcantara (deputat social-creștin, fost membru în guvernul demisionar al lui Vanden Boeynants) să facă un raport asupra programului de guvernămînt și a formulelor guvernamentale susceptibile de a-l realiza. Știrea a fost dată printr-un comunicat al cabinetului regelui care nu-l înregistrează pe d'Alcantara, după formula consacrată, nici ca „informator” și nici ca persoană însărcinată cu formarea noului guvern. Raportul corespunde unei „prime misiuni de informare”. Programul prezentat regelui va cuprinde afit reglementarea problemelor instituționale (coexistența între comunitățile flamande și valone) cît și un raport asupra politicii economice, sociale și financiare. Eventuala participare la un nou guvern a social-creștinilor, care dețin în actuala Cameră a Deputaților, după alegerile din 31 martie, 61 din cele 212 locuri, depinde în mare măsură — se spune — de felul cum va fi soluționată această problemă.

madrid

SE VA ÎNCHEIA „PERIOADA ARGUMENTĂRIILOR” ?

Justificări privind actuala politică economică și reluări ale mult discutatei dispute anglo-spaniole au dat nota caracteristică recentei ședințe a Parlamentului spaniol. Critica cîtorva „procuradores” (deputați) în legătură cu situația îngrijorătoare din economie a primit replica, deloc convingătoare, a vicepreședintelui Carrero Blanco, după părerea căruia „climatul de defetism întreținut de unele persoane nu-și are justificare” pentru că „economia țării este sănătoasă”. Părere cu totul diferită de cea a deputaților : „am pus întrebări pentru viitor și nu s-a vorbit mai ales despre trecut...”. Despre trecut a vorbit și ministrul afacerilor externe Castiella, dar referitor la Gibraltar. S-a ajuns la un impas, se consideră — chiar și de Anglia, deși de pe poziții avantajoase — dar Spania este de părere că „perioada argu-

mentărilor” ar fi cazul să ia sfîrșit. În cercurile diplomatice se consideră chiar că, datorită situației care s-a creat, la 15 aprilie frontiera dintre Gibraltar și Spania va fi închisă definitiv, făcîndu-se excepție numai pentru muncitorii spanioli care lucrează acolo. Nu există asigurări despre punerea în practică a acestei intenții. Spania, însă, a declarat Castiella, „nu poate admite ca prezența unor baze străine să-i fie impusă prin forță”.

cairo

PRO ȘI CONTRA

Conferința arabă la nivel înalt, a cărei convocare a fost cerută de regele Hussein imediat după izbucnirea incidentelor de frontieră izraelo-iordaniene de la 21 martie, constituie tema principală a actualelor consultări dintre oficialitățile arabe. La încheierea recentelor convorbiri dintre regele iordanian și președintele Nasser, în cursul cărora a fost abordată situația din Orientul Apropiat, cotidianul egiptean „Al Ahram” scria că „R.A.U. a primit favorabil propunerea organizării unei conferințe arabe sau a unei reuniuni a miniștrilor de externe ai țărilor arabe care ar urma să pregătească întîlnirea la nivel înalt”. Dar regele saudit Feisal nu a revenit încă asupra refuzului său de a participa la conferință, apreciind că rămîind încă valabile concluziile de la Khartoum. După vizita pe care a încheiat-o în Kuweit a continuat să considere conferința „inoportună”. În schimb, emirul kuveitian Sabah al Salem al Sabah a acceptat perspectiva unei reuniuni. De asemenea, convorbirile dintre ministrul de interne al Arabiei Saudite, Omar Sakkaf, și omologul său egiptean, Mahmud Riad, au fost considerate „încurajatoare”. La rîndul său, secretarul general al Ligii Arabe, Sayed Nofal, a informat în mod oficial că R.A.U. și Libia au acceptat propunerea Irakului în legătură cu conferința miniștrilor de externe arabi. Numărul țărilor care s-au pronunțat favorabil în acest sens, pînă în prezent, se ridică la opt (Liga Arabă are 14 state membre). La Cairo se consideră ca primă condiție pentru reușita oricărei reuniuni participarea tuturor statelor arabe, pentru ca fiecare națiune să-și asume responsabilitățile și să poată fi elaborat un plan de acțiune comună.

Madrid. Poliția pe străzile învecinate cu universitatea, după o puternică demonstrație a studenților de la Facultatea de științe politice și economice

**Correspondență din Stockholm, de la trimisul nostru
Mihai Matei**

Noi posibilități de extindere a relațiilor româno-suedeze

Primele două zile au programat, la Stockholm, cea mai mare parte a întrevederilor președintelui Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer și ale ministrului afacerilor externe Corneliu Mănescu, cu personalitățile politice suedeze, precum și cu reprezentanți ai vieții economice și publice din țara gazdă.

Încă de luni — prima zi a vizitei, convorbirile cu premierul suedez Erlander și ministrul de externe Nilsson au conturat o imagine clară — străbătută de destindere și cordialitate — a dialogului între cele două țări. Absența oricărui punct controversat a permis părților să imprime discuției un curs net constructiv. Aceasta a implicat pe de o parte căutarea de modalități noi și eficiente de extindere a relațiilor bilaterale — aflate deja într-o evoluție favorabilă —, pe de altă parte afirmarea punctelor de vedere asupra unor probleme ale vieții internaționale, afirmare soldată, în mod

frecvent, cu constatarea unor îmbucurătoare apropieri și chiar similitudini. Este, de altfel, una din constatările premierului suedez Erlander, cuprinsă în toastul rostit la dineul oferit în onoarea oaspeților români, luni seara.

„Suedia și România — a declarat primul ministru suedez — au, după cum se pare, puncte de vedere similare în numeroase probleme internaționale. Atât unui cât și ceilalți acordăm o mare importanță Națiunilor Unite în ceea ce privește promovarea păcii și a progresului economic și social în lume. Pozițiile noastre sînt apropiate și în ceea ce privește conflictul tragic din Vietnam. Suedia a primit cu satisfacție evoluția cea mai recentă a evenimentelor. Limitarea bombardamentelor americane asupra Vietnamului de nord și răspunsul pozitiv al Hanoiului față de această măsură ne îndeamnă să sperăm că se va ajunge la găsirea unor soluții de negociere“. Abordînd, în continuare,

situația din Europa, premierul Tage Erlander a apreciat că „în această parte a lumii există tendințe concrete promițătoare“ și în ultimii ani, „climatul politic s-a îmbunătățit“. „Privesc — a declarat el, punînd accentul pe rolul relațiilor bilaterale între statele europene — ca un semn încurajator faptul că țări cu sisteme sociale și politice diferite încearcă să găsească o bază comună, care să le permită să coopereze în diferite domenii. România a jucat un rol important în această evoluție europeană favorabilă, pe care Suedia o privește cu satisfacție și la care încearcă să contribuie pe măsura posibilităților sale“.

În discursul de răspuns — subliniind rolul pozitiv al relațiilor de cooperare între statele europene pentru crearea unui climat de destindere pe continentul nostru și, în acest cadru, premisele încurajatoare ale evoluției relațiilor româno-suedeze — premierul român Ion Gheorghe Maurer a declarat: „Stadiul actual al relațiilor româno-suedeze, dinamismul economiei, resursele variate ale celor două țări îndreptățesc să apreciem că există largi posibilități, încă neexplorate, pentru ridicarea colaborării reciproce pe o treaptă superioară. Ne inspiră optimism în această privință atmosfera de înțelegere și interes reciproc în care se desfășoară convorbirile ce au început astăzi. Dezvoltarea schimburilor între toate națiunile se reliefează ca o importantă cerință a lumii de astăzi — lumea unei vertiginoase creșteri a forțelor productive ale societății, a unei revoluții tehnico-stiințifice care furnizează popoarelor prodigioase cuceriri și solicită în mod obiectiv cooperarea între toate țările, statornicirea unei păci durabile“.

Marti, în cadrul conferinței de presă, primul ministru român releva cu satisfacție o serie de convergențe de opinii, citind „dorința comună ca tragica situație din Vietnam să ia sfîrșit“, preocuparea pentru tratativele privind încheierea unui tratat de neproliferare, aprecierea de către ambele părți a rolului crescînd al țărilor mici și mijlocii.

Convorbirile oficiale, — a precizat, de asemenea, premierul român Ion Gheorghe Maurer, cu acest prilej — s-au axat „în primul rînd, asupra problemelor legate de dezvoltarea relațiilor bilaterale dintre România și

Suedia. Am constatat că relațiile noastre sînt bune, prietenești, însă ele pot fi dezvoltate pe toate planurile, și mai ales în domeniul economic. „Am ajuns — a afirmat în continuare premierul român — la concluzii comune în ceea ce privește modalitățile de a spori schimburile dintre țările noastre, de a spori colaborarea și cooperarea economică în toate domeniile. Am discutat, de asemenea, posibilitatea largirii relațiilor culturale, științifice și tehnice. Am constatat cu satisfacție că sînt o serie de probleme politice în care concepțiile noastre sînt foarte apropiate și unde putem acționa în comun în folosul popoarelor noastre și al întregii lumi“.

Marți a fost ziua cînd discuțiile amănunțite și concrete privind evoluția relațiilor bilaterale s-au materializat prin semnarea de către ministrul de externe al României, Corneliu Mănescu, și omologul său suedez, Torsten Nilsson, a unui acord de cooperare economică, industrială și tehnică și prin încheierea unui acord privind desființarea vizelor turistice între cele două țări. Primul acord va fi aplicat sub supravegherea unei comisii mixte româno-suedeze și se anunță ca un instrument eficace al încurajării unei mai ample cooperări între organizațiile și întreprinderile interesate din cele două țări, cu aplicație în sectoarele industrial și agricol, al pisciculturii și comerțului, precum și în activitățile științifice și tehnologice. Ca forme concrete ale cooperării, acordul admite proiecte industriale comune, cursuri și conferințe de specialitate, schimburi de specialiști, de documentare și informare tehnică.

Înțînirea de marți dimineața a delegației române cu un grup de oameni de afaceri suedezi — a participat la înțînirea ministrului comerțului al Suediei, Halvard Lange — a demonstrat, am putea spune „pe viu“, interesul existent aci pentru extinderea relațiilor economice și comerciale cu România. Au participat la înțînirea directori ai unor companii și întreprinderi, reprezentanți ai unor importante organizații economice cum sînt grupul Johnson, ASEA, Organizația comercială cooperatistă, Asociația exportatorilor suedezi, SIPO-REX și altele. Unii dintre aceștia au anunțat încă în timpul reuniunii că își programează călătoriile de afaceri în România pentru a stabili contacte directe cu experții noștri în vederea unor proiecte comune.

La același capitol trebuie menționat spațiul important acordat de presa de aici proiectatei expoziții industriale suedeze din octombrie a.c. — a doua după aceea din mai 1963 — și pentru a cărei inaugurare ar urma să vină în mod special la București prințesa Christina.

În ansamblu, presa suedeză a urmărit îndeaproape și cu viu interes vizita oaspeților români. I-am văzut pe confrății noștri suedezi prezenți pe aeroport, apoi străduindu-se să obțină cîteva cuvinte după încheierea convor-

birilor de luni după-amiază și, în sfîrșit, umplînd pînă la refuz sala de conferințe a hotelului Grand, unde a avut loc, marți după-amiază, conferința de presă a președintelui Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer. (De notat că la conferința de presă a luat parte și un mare număr de corespondenți străini aflați la Stockholm, premierul român răspunzînd întrebărilor unor ziariști de pe mai multe continente).

Marți dimineața, „Svenska Dagbladet“ a consacrat vizitei atît un reportaj ilustrat, cît și un editorial în care, apreciînd politica externă realistă și constructivă a țării noastre, constata „recunoașterea internațională a rolului pe care România a ajuns să-l joace“. Cotidianul suedez afirma în concluzie: „Condițiile pentru un fructuos schimb de vederi cu reprezentanții Suediei neutre nu pot să nu fie bune“. Relatînd contactele guvernamentale de luni, „Dagens Nyheter“ relua ideea similitudinii existente în aprecierea unor probleme internaționale, în timp ce ziarul cercurilor de afaceri din Göteborg releva interesul pentru acțiunile reciproc avantajoase și analiza perspectivele unor relații extinse cu Estul.

...Vizitările orașului Stockholm nu i-au putut fi acordate, pînă în prezent, decît două ore, în după-amiaza zilei de marți, timp cu totul neproportional cu frumusețea capitalei suedeze. Catedrala Riddarsholm este construită pe o insulă de granit (una din cele multe care alcătuiesc temelia orașului); cîteva stînci întregesc pavajul compus din numeroase pietre de mormînt ale unor generali, breslași de rînd, aristocrați. Pe pereți, arme ale nobililor protectori ai așezării. Pe urmă, criptele regilor Gustav Vasa, Gustav al III-lea (am fost și în clădirea Operei în care acest patron a ceea ce s-a putut numi în Suedia *la belle époque* a fost ucis, în timpul unui bal mascat, de Ankarström — episod evocat în „Craii de Curtea Veche“ de Mateiu Ion Caragiale), apoi cripta întemeietorului actualei dinastii, Carol Ioan General Bernadotte. În Riddarsholm ne înconjoară patru secole de istorie suedeză. A urmat o vizită la palatul municipal, construcție armonioasă, cu săli de recepție somptuoz decorate. În una din acestea se oferă recepțiile în onoarea laureaților premiilor Nobel.

Programul următoarelor zile — o vizită la Västerås, unde se află importante uzine ASEA, și o alta la Uppsala — va permite cunoașterea a două din punctele centrale ale civilizației suedeze, unul industrial, celălalt universitar, ambele de îndelungată tradiție și meritată reputație.

Desfășurarea vizitei în Suedia confirmă utilitatea contactelor directe între personalități politice de răspundere pentru o mai bună cunoaștere a punctelor de vedere, pentru explorarea și stabilirea acelor modalități propice dezvoltării raporturilor de colaborare între state. Este aceasta o contribuție dintre cele mai fructuoase la crearea și consolidarea unui climat internațional de destindere și securitate.

Stockholm, 9 aprilie.

reflector

PARIS : SESIUNEA PARLAMENTARA DE PRIMĂVARĂ

Formal, sesiunea de primăvară a parlamentului francez s-a deschis la 2 aprilie. Adunarea Națională a procedat — ca în fiecare an în această perioadă — la alegerea celor șase vicepreședinți, a celor trei chestori și a celor doisprezece secretari care, împreună cu președintele (acesta e ales pentru întreaga durată a legislaturii), alcătuiesc Biroul Adunării. Constituirea Biroului nu a afectat repartizarea posturilor respective între diferitele formații politice, schimbîndu-se doar titularii. A urmat repartizarea deputaților în cele șase comisii permanente ale Adunării — probleme culturale, familiale și sociale; afacerile externe; apărarea națională; finanțe; legislativă; producție și schimburi — care nu a adus deplasări semnificative. De altfel și președinții comisiilor au fost realeși: în ordinea enumerării de mai sus a comisiilor, ei sînt, ca și pînă acum, Marie-Madeleine Dienesch, Jacques Vendroux, Joël Le Theule, Valéry Giscard d'Estaing, René Capitant, Maurice Lamaire. În două comisii, cea financiară și cea pentru producție și schimburi, deputații comunisti și ai Federației stîngii au cerut ca în compoziția Biroului să se reflecte aceea a Comisiei. Această formulă fiind respinsă, reprezentanții opoziției de stînga au părăsit sala și nu au mai participat la alegerea vicepreședinților și a secretarilor comisiilor respective.

După îndeplinirea acestor puncte de procedură, Adunarea și-a întrerupt lucrările pînă după vacanța de Paști. La 17 aprilie, cînd se va intruni din nou, va lua în discuție proiectul de lege privind introducerea publicității la radio și televiziune. Este posibil ca, în 19 aprilie, Adunarea să fie sesizată de o moțiune de cenzură a opoziției de stînga cu privire la politica economică și socială a guvernului.

În Senat, unde alegerea birourilor are loc în octombrie, ședința inaugurală a fost mult mai scurtă. Ca și deputații, senatorii vor începe activitatea propriu-zisă a actualei sesiuni în a doua jumătate a lunii.

LYNDON JOHNSON NU VA ÎNCERCA SĂ-ȘI DESEMNEZE SUCCESORUL

Un corespondent al ziarului „The New York Times“ a aflat ce au discutat președintele Johnson și Robert Kennedy în cadrul întrevederii de miercură trecută, solicitată de acesta din urmă. Johnson i-a explicat lui Kennedy că se va menține în afara luptei politice în acest an electoral. El a arătat că nu vrea să se pună în situația fostului președinte Truman care, în 1956, la Convenția de la Chicago, a încercat să obțină desemnarea lui Averell Harriman: încă de la primul tur de scrutin, Harriman a fost învins de Adlai Stevenson. Președintele Johnson l-a asigurat pe senator că nu va cere membrilor cabinetului său să sprijine un anume candidat.

In Wittenbergplatz din Berlinul occidental, mii de demonstranți și-au exprimat protestul împotriva războiului dus de S.U.A. în Vietnam

VIETNAM

Calea reglementării politice

Soluționarea politică a problemei vietnameze este la ordinea zilei. Declarația guvernului R. D. Vietnam că este gata să numească un reprezentant pentru a lua contact cu reprezentantul Statelor Unite în vederea încetării necondiționate a bombardamentelor și a celorlalte acte de război ale S.U.A. împotriva R. D. Vietnam astfel încât să se poată începe tratative — a creat premise pentru reglementarea problemei vietnameze pe baze politice. Luind cunoștință de documentul vietnamez, președintele Johnson a declarat: „Prin urmare vom stabili un contact cu reprezentanții Vietnamului de nord”. Se știe — în urma precizărilor ministrului de externe vietnamez — că urmează să fie stabilite contacte între ambasadori la Phnom Penh sau în altă parte. Firește, lucrurile sînt încă într-o fază incipientă. S.U.A. nu au satisfăcut cererile legitime ale guvernului R. D. Vietnam.

Poporul român și-a manifestat dintotdeauna profunda solidaritate și sprijinul față de cauza dreaptă, lupta legitimă a poporului frate vietnamez. Aceste sentimente frățești au fost reafirmate de Declarația guvernului Republicii Socialiste România în legătură cu situația din Vietnam care exprimă din nou sprijinul față de lupta poporului vietnamez pentru libertate, neatințarea și fericirea patriei sale.

După cum se știe, guvernul țării noastre, luind cunoștință de declarația guvernului R. D. Vietnam a arătat că „își exprimă deplinul său sprijin față de această declarație. Guvernul român salută faptul că guvernul Republicii Democrate Vietnam a decis să numească

un reprezentant care să stabilească contacte cu un reprezentant al S.U.A. în vederea încetării necondiționate a bombardamentelor și a celorlalte acte de război ale S.U.A. împotriva Republicii Democrate Vietnam, astfel încât să poată începe convorbirile”.

Poziția guvernului român este că actuala evoluție în problema vietnameză nu poate fi disociată de sarcinile primordiale ale reglementării politice în conformitate cu interesele poporului vietnamez, ale păcii în Asia de sud-est și în întreaga lume. Astfel, în declarație se arată: Reglementarea pe baze trainice a problemei vietnameze reclamă încetarea agresiunii americane, retragerea trupelor S.U.A. și ale aliaților lor din Vietnamul de sud, respectarea dreptului sacru al poporului vietnamez de a-și hotărî singur soarta, fără nici un amestec din afară.

În intenția de a oferi cititorului o imagine a ecoului și implicațiilor politice produse de evoluția actuală a problemei vietnameze, ne-am adresat în ultimele două zile unor personalități, corespondenți și colaboratori ai revistei noastre din diferite capitale ale lumii.

O ATITUDINE CONSTANTĂ DE SERIOZITATE ȘI BUNĂVOINȚĂ

La Washington, Londra, Moscova, Tokio, Paris și în alte capitale se subliniază ideea majoră că actuala evoluție în problema vietnameză reprezintă rezultatul firesc, înclinarea logică a luptei plină de eroism și abnegație dusă de întregul popor vietnamez —

din nordul și sudul țării — al hotărîrii sale de a-și apăra independența și suveranitatea, este rezultatul marilor succese pe care le-a înregistrat în egală măsură pe cîmpul de luptă și pe arena diplomatică mondială împotriva forțelor invadatoare.

Faptul acesta este confirmat și de momentul în care a intervenit hotărîrea americană. În fond, încă din ianuarie 1967 existau condițiile stabilirii unor contacte între reprezentanții R. D. Vietnam și S.U.A. Guvernul R. D. Vietnam, prin declarațiile ministrului său de externe, a arătat în repetate rînduri că îndată ce S.U.A. vor dovedi că au încetat într-adevăr necondiționat bombardamentele și toate celelalte acțiuni de război împotriva R. D. Vietnam, convorbirile între cele două părți vor putea începe. Promptitudinea refuzului american este de notorietate publică.

Dacă acum lucrurile par să se fi schimbat, deplasarea în atitudinea americană trebuie căutată în extraordinara rezistență și în loviturile date de poporul vietnamez mașinii de război americane.

Hotărîrea guvernului vietnamez de a numi un reprezentant care să stabilească contacte cu un reprezentant al S.U.A. pentru ceea ce la ora actuală presa numește „stadiul de prenegociieri”, se încadrează în atitudinea plină de seriozitate și bunăvoință de care a dat dovadă în mod consecvent partea vietnameză.

Întrebîndu-l despre semnificația actualului pas întreprins de guvernul R. D. Vietnam, ambasadorul R. D. Vietnam la București, **HUAN TU**, ne-a declarat:

— Lupta noastră împotriva agresiunii americane este o luptă dreaptă pentru independența și libertatea țării noastre. Totodată, nu este prima oară cînd ne exprimăm bunăvoința noastră. Declarația din 28 ianuarie 1967 și declarațiile următoare făcute de ministrul afacerilor externe al R. D. Vietnam, precizînd hotărîrea de reglementare pașnică a problemei vietnameze, constituie o dovadă în acest sens.

Firește, noi considerăm că declarațiile lui Johnson din 31 martie constituie un truc perfid. Totuși, R.D. Vietnam s-a arătat dispusă să numească un reprezentant al său care să înlănească un reprezentant american pentru a determina în cele din urmă încetarea necondiționată a bombardamentelor. Contactele care urmează să aibă loc vor pune problema încetării necondiționate a bombardamentelor și a altor acte de război împotriva R. D. Vietnam.

Noi sîntem conștienți că atitudinea Statelor Unite este determinată de marile eșecuri pe care le-au suferit în Vietnam, de înfrîngerile suferite pe cîmpul de luptă, de situația foarte grea în care se află S.U.A. Cu toate acestea Statele Unite n-au renunțat la intențiile lor agresive. Continuă bombardarea intensă a unei părți importante a R. D. Vietnam, noi contingente continuă să fie trimise în Vietnamul de sud. Sînt alocate fonduri de război. Continuă întărirea armatei marionetă de la Saigon.

Dacă Statele Unite doresc într-adevăr reglementarea problemei vietnameze, dacă năzuiesc spre acest lucru, ele trebuie să înceteze agresiunea în Vietnam, să înceteze necondiționat bombardamentele și alte acte de război împotriva R. D. Vietnam. Dacă nu vor proceda astfel, deci dacă războiul de agresiune va continua, poporul nostru va fi obligat să continue lupta, să-și dubleze eforturile pînă la victoria finală.

Reglementarea pașnică a problemei vietnameze presupune seriozitate. Atitudinea noastră este cunoscută. Toată

lumea știe că noi adoptăm dintotdeauna o atitudine foarte serioasă. Ceea ce noi spunem și facem.

RECONSIDERAREA SITUAȚIEI

Reglementarea politică a problemei vietnameze nu poate fi concepută ca un proces într-un singur sens. Este firesc de aceea atenția cu care este urmărită scena politică americană. **Gregor Frank**, redactor al agenției „United Press”, ne-a înfățișat tabloul evenimentelor legate de evoluția politicii vietnameze a Administrației. El s-a referit nu numai la aspectele pur diplomatice ale chestiunii: pregătirile în vederea stabilirii propriu-zise a contactului americano-nord-vietnamez, ci și la fapte cum ar fi consultările de la Casa Albă în problema Vietnamului, reacțiile țărilor S.E.A.T.O., implicațiile asasinării liderului de culoare Martin Luther King asupra atitudinii Casei Albe.

Aprecierea lui **Gregor Frank** trebuie considerată în lumina situației politice complexe din Statele Unite. Se înregistrează o succesiune de fapte, nu numai de la o zi la alta, dar uneori de la o oră la alta. În ultimele două săptămâni pe scena politică americană s-au succedat în problema vietnameză câteva fapte dispartate care în prezent oferă în mod cert imaginea unui ansamblu. Și anume schimbările militare: Westmoreland și Sharp, cei doi piloni ai „soluției militare”, au fost practic disociați de politica în Vietnam; anunțarea suspendării limitate a bombardamentelor asupra R. D. Vietnam. În fine, răspunsul președintelui la declarația R. D. Vietnam.

Corespondenții americani, diverșii experți și specialiști în problema vietnameză fac cele mai diverse supoziții, dar cert este un lucru: că războiul din Vietnam a umplut paharul și a determinat guvernul american la o reconsiderare a situației. Adăugăm la aceasta speranța cu care opinia publică americană privește spre perspectiva unei încetări a războiului din Vietnam. Războiul dus în Vietnam constituie rana sângerină a Americii care și-a spus cuvântul prin acțiuni de masă, prin crearea unui front larg de luptă împotriva acțiunilor agresive ale cercurilor conducătoare. Evident, amploarea implicației americane în acest război nu-i pot corespunde jumătăți de măsură, expediente în loc de soluții aprofundate. De aceea, se înregistrează în aceste zile unele analogii istorice. Unii amintesc momentul conflictului Truman—Mac Arthur și înlocuirea acestuia în perioada războiului din Coreea cu recenta hotărâre luată de Johnson de a renunța la serviciile lui Westmoreland. Putem, cred, adăuga și o a treia — și anume că lozincă electorală cu care a fost ales succesorul lui Truman a fost cea a încetării războiului din Coreea...

Motive pentru schimbarea politicii americane sînt multiple. Într-adevăr, soluția militară n-a oferit miracolul scontat. Cei 500 000 de militari americani în sud, milionul de tone de bombe aruncate în nord, zecile de miliarde de dolari cheltuite nu au putut evita eșecul de ansamblu al politicii Administrației și confruntarea dureroasă cu realitățile unui război care nu permite — pentru a parafraza o expresie des folosită de oficialitățile americane — „de a se vedea lumină la capătul tunelului”.

Dar de la motive pînă la schimbarea propriu-zisă a politicii totdeauna s-au înregistrat în istoria Statelor Unite perioade pline de evenimente controversate. Este ceea ce se întîmplă și în momentul de față. Președintele Johnson

a confirmat primirea răspunsului R.D. Vietnam și a anunțat că urmează să se fixeze data și locul de întîlnire, pentru stabilirea contactului „cît mai rapid cu putință”. În același timp, în Statele Unite a avut loc la Camp David un „conclav” în problema vietnameză cu participarea ambasadorului american la Saigon, a secretarului de stat Rusk, a secretarului Pentagonului, Clifford, a altor experți și specialiști americani. Această „superîntîlnire” survine la cîteva zile după consultările care au avut loc la Casa Albă cu generalul Westmoreland și care au produs o impresie defavorabilă asupra presei internaționale.

Întîlnirea de la Washington s-a concretizat printr-un comunicat care vorbește despre orice în afară de pace. Iar din declarațiile pe care generalul Westmoreland le-a făcut răzbată amenințarea. Punerea în scenă a acestor declarații a fost examinată în cele mai mici amănunte, președintele Johnson aflîndu-se alături de general atunci cînd acesta citea textul cuvîntării sale televizate.

Asemenea evenimente, care în mod categoric contrastează cu aspirațiile spre o soluție negociată, se leagă mai mult de știrile potrivit cărora bombardamentele s-au intensificat asupra unor zone populate din R.D. Vietnam. Agenția vietnameză de informații anunță că trei zile consecutiv — de la 1 la 3 aprilie — avioane americane au lansat mari cantități de bombe asupra unor regiuni populate. În aceste zile, comunică V.N.A., numărul bombelor americane lansate asupra acestor regiuni întrece cu o dată și jumătate pe cel din cursul săptămîinii care a precedat data de 31 martie, data declarației președintelui american privind limitarea bombardamentelor.

Sînt acțiuni care stîrnesc nelinește.

ECOUL INTERNAȚIONAL

În țările socialiste s-a exprimat din nou sprijinul față de cauza Vietnamului, cererea fermă de încetare necondiționată a acțelor de război americane față de R. D. Vietnam. În general, pe plan internațional, stabilirea contactelor americano-nord-vietnameze este considerată ca o posibilitate de fructificare a posibilităților de soluționare politică a problemei vietnameze.

În capitala Franței, observatorii acordă o mare importanță declarațiilor președintelui de Gaulle, care a salutat atitudinea americană, apreciînd-o ca făcînd posibil un reviriment în relațiile franco-americane. În cercurile politice din Franța se consideră că factorul principal care va duce Statele Unite la masa negocierilor sînt succesele înregistrate de poporul vietnamez în lupta sa pentru independență.

Sintetizînd ecoul parizian al evoluției vietnameze, **Georges Dascal** ne spune:

— Referindu-se la rațiunea evoluției actuale, cercurile politice constată imposibilitatea absolută pentru Washington de a face față rezistenței vietnameze... În ce privește perspectiva negocierilor, lumea respiră mai bine — știînd că un pas spre pacea în Vietnam a fost făcut și că asistăm la o evoluție pozitivă pîrînd să indice că pacea este pe calea cea bună.

Dar, unele cercuri politice franceze rețin elementele echivoce din atitudinea Administrației americane. Nici un observator lucid nu riscă iluzii excesive și se evaluează cu atenție dificultățile care rămîn de soluționat, obstacolele care trebuie depășite după în-

ceperea convorbirilor. În esență, un optimism temperat pare să prevaleze la toți observatorii...

Din Moscova, **Silviu Podină**, ocupîndu-se de felul în care se oglindește în capitala sovietică recenta evoluție în jurul problemei vietnameze, ne-a comunicat:

— Declarația guvernului sovietic, publicată zilele acestea, subliniază că documentul R. D. Vietnam indică drumul real spre încetarea războiului în Vietnam, spre o reglementare politică în interesul poporului vietnamez și al restabilirii unei situații normale în sud-estul asiatic. În ce privește hotărîrea Washingtonului de a înceta parțial bombardamentele, ea este apreciată de observatorii politici drept o recunoaștere a imposibilității unei victorii militare în Vietnam. Totodată, în rîndul comentatorilor sovietici se insistă asupra insuficienței etalării unor intenții. Este puțin — se susține aici — să afirmi năzuința spre pace. Pentru a se putea da credit declarațiilor americane ele trebuie însoțite de fapte. Or, aceasta presupune satisfacerea cererilor legitime ale R. D. Vietnam, reafirmate în recenta sa declarație guvernamentală.

Ecoul produs în opinia publică britanică face obiectul relatării transmise din Londra de **Liviu Rodescu**:

— Deși încă insuficient conturate, perspectivele de a duce războiul din Vietnam în anticamera negocierilor au produs reacții în general favorabile în opinia publică britanică. În primul rînd, fiindcă știrile despre un posibil contact între reprezentanții Hanoiului și Washingtonului sînt asociate cu speranța de a se pune capăt definitiv agresiunii americane. Persistă însă și sentimente sceptice, generate mai ales de atitudinea încă destul de echivocă a Statelor Unite. Punctul de vedere american, așa cum este el interpretat la Londra, pare a reflecta intențiile Statelor Unite de a încerca să impună în această etapă a convorbirilor preliminare anumite condiții rigide.

În ce privește atitudinea engleză, colaboratorul nostru subliniază că, din unele indicii apărute, Londra caută să urmărească în prezent desfășurarea primelor contacte americano-vietnameze de pe poziția de expectativă, gata de a-și oferi participarea în speranța unei reafirmări majore pe plan internațional. În cazul unor negocieri directe, care sînt incluse în probabilitățile emise de observatorii politici, mulți se așteaptă ca Marea Britanie să urmeze din culise incerta orientare a aliaților săi americani ca și pînă acum.

— După cum se subliniază în cercurile de aici — ne comunică din **Belgrad Nicolae Ploeanu** — domină părerea că tratativele în problema vietnameză sînt posibile și că ele pot asigura reglementarea conflictului. Cu o singură condiție: S.U.A. să înceteze definitiv și fără condiții bombardamentele, ca și toate celelalte acțiuni agresive împotriva R. D. Vietnam. Acceptînd să înceapă tratative în vederea reglementării conflictului — subliniază observatorii de la **Belgrad** — guvernul R. D. Vietnam a redus spațiul de manevră al S.U.A. care-și vor asuma întreaga răspundere în fața opiniei publice mondiale în cazul unei eventuale schimbări de poziție.

Din Roma, **Nicolae Puicea** ne comunică:

— Părerea predominantă care se afirmă pe larg în aceste zile este: a sosit

—>

momentul pentru a se acționa cu hotărâre în vederea restabilirii neîntârziată a păcii în Vietnam. După cum s-a declarat la Palazzo Quirinale — sediul președinției republicii — ultimele evenimente au deschis calea unei negocieri care va trebui să ducă rapid la o pace justă, respectându-se independența și libertatea poporului vietnamez. Iar în cercurile de la Palazzo Farnesina (Ministerul de Externe) satisfacția este atenuată doar de amărăciunea că dezescaladarea operațiunilor militare nu s-a produs mai înainte pentru a se evita sacrificarea multor vieți omenești.

Dar îndreptarea pașilor spre tratative nu înseamnă, evident, conchide colaboratorul nostru, terminarea conflictului, restabilirea păcii. Până atunci mai este încă o cale lungă și anevoioasă de străbătut, numeroase și complexe probleme rămânând încă de rezolvat. Tocmai de aceea apare limpede necesitatea — după cum se subliniază în cercurile opiniei publice italiene — de a determina, operativ și din toate puterile, o evoluție în direcția reglementării politice și nu militare a războiului din Vietnam.

RECIPROCITATEA NU ESTE O MONEDĂ DE SCHIMB

Postul de radio Hanoi a difuzat în după-amiaza zilei de 8 aprilie interviul acordat de ministrul de externe al R. D. Vietnam, Nguyen Duy Trinh, rețelei de radioteleviziune americane C.B.S. în care precizează: „Un reprezentant al Republicii Democratice Vietnam cu rang de ambasador este gata să înființeze un reprezentant american. În cursul acestei întâlniri partea americană va preciza data la care va intra în vigoare încetarea necondițională a bombardamentelor și a tuturor celorlalte acte de război împotriva Republicii Democratice Vietnam. Apoi, cele două părți se vor pune de acord asupra datei, locului și nivelului tratativelor oficiale între R. D. Vietnam și Statele Unite”.

Interviul acordat de ministrul de externe al R. D. Vietnam este foarte important pentru precizarea conținutului primelor contacte. Reiese foarte limpede că R. D. Vietnam nu intenționează să dea curs faimoasei politici a „reciprocității”, declarată încă în cursul așa-numitei „formule de la San Antonio”. Cererea americană ca limitarea bombardamentelor în Vietnamul de nord să aibă loc în schimbul unei limitări corespunzătoare din partea R. D. Vietnam este „cu totul absurdă”, a subliniat Nguyen Duy Trinh. „Republica Democrată Vietnam este o țară independentă și suverană, situată la aproximativ 15 000 de kilometri de Statele Unite, cărora nu le-au făcut nici un rău. Bombardamentele împotriva Vietnamului de nord trebuie să înceteze necondiționat. A face din reciprocitate o condiție sau din limitare o monedă de schimb nu este decât o șiretenie pentru a escamota deosebirea dintre agresor și victimă agresivii”. Ministrul de externe al R. D. Vietnam a reafirmat că singura posibilitate care permite o apropiere de o reglementare politică a războiului din Vietnam este ca Statele Unite să înceteze imediat bombardarea nordului.

Opinia publică mondială, așteptând momentul contactului americano-nord-vietnamez, își exprimă speranța că acesta va duce la îndeplinirea cererilor legitime ale R. D. Vietnam, creînd posibilitatea unor negocieri în problema vietnameză.

Sergiu VERONA

Cronica O.N.U.

Cristian Andreescu

La 8 aprilie secretarul general al O.N.U., U Thant, a adresat misiunilor permanente ale statelor membre ale Organizației Națiunilor Unite o scrisoare în care informează despre reluarea lucrărilor celei de-a XXII-a sesiuni a Adunării Generale. În urma consultărilor cu statele membre, se arată în scrisoare, președintele Adunării Generale, Corneliu Mănescu, l-a rugat pe secretarul general să aducă la cunoștință membrilor Adunării că cea de-a XXII-a sesiune ordinară își va relua lucrările la New York miercuri, 24 aprilie 1968, orele 15.00.

La sesiunea reluată, Adunarea Generală urmează să examineze raportul Comitetului celor 18 state pentru dezarmare cu privire la neoproliferarea armelor nucleare. Acest raport, care a fost difuzat la O.N.U. la 21 martie, supune Adunării Generale spre dezbatere proiectul tratatului de neoproliferare a armelor nucleare prezentat la Geneva de delegațiile Uniunii Sovietice și Statelor Unite ale Americii, precum și un număr de propuneri și amendamente la acest proiect de tratat, printre care și propunerile formulate în Comitetul celor 18 de către România. Reprezentanții multor state își exprimă părerea că apropiata sesiune va constitui o etapă importantă în elaborarea în continuare a proiectului tratatului de neoproliferare, astfel încât acesta să se înscrie ca o măsură cât mai eficientă în eforturile omenirii spre dezarmare, și în primul rând spre dezarmarea nucleară.

Pe ordinea de zi a sesiunii figurează, de asemenea, situația din Orientul Apropiat și problema Africii de sud-vest.

Se apreciază că, la începutul lucrărilor sale, Adunarea Generală va lua în discuție cererea de admitere în O.N.U. a unui nou stat, Mauriciu, care și-a cerut independența la 12 martie.

La 5 aprilie au plecat într-o misiune de circa două săptămâni în Africa membrii Consiliului Națiunilor Unite pentru Africa de sud-vest. Acest Consiliu, format din 11 state, a fost creat de către Adunarea Generală în mai 1967, în scopul de a administra teritoriul Africii de sud-vest până la obținerea independenței. Potrivit rezoluției Adunării Generale din 19 mai 1967, proclamarea independenței Africii de sud-vest urma să aibă loc cel mai târziu în luna iunie 1968.

Actuala vizită pe continentul african a membrilor Consiliului Națiunilor Unite pentru Africa de sud-vest urmărește să obțină respectarea de către autoritățile sud-africane a rezoluțiilor O.N.U. „Misiunea noastră — a declarat la sosirea în Zambia, la 7 aprilie, președintele acestui Consiliu, Mostafa Ratab Abdel-Wahab (R.A.U.) — este să mergem în Africa de sud-vest spre a

pune în aplicare rezoluțiile Adunării Generale, astfel încât poporul Africii de sud-vest să poată obține independența”.

În același scop, membrii Consiliului se vor întâlni, în Zambia și Tanzania, cu reprezentanți ai poporului din Africa de sud-vest.

Se așteaptă ca la întoarcerea la New York, Consiliul O.N.U. pentru Africa de sud-vest să supună Consiliului de Securitate și, probabil, Adunării Generale, la sesiunea reluată, un raport detaliat asupra acestei misiuni și a posibilităților de obținere a independenței Africii de sud-vest.

Intre 21 martie și 4 aprilie, în decurs de două săptămâni, Consiliul de Securitate s-a întrunit în 11 rânduri spre a examina situația creată în urma noilor incidente din Orientul Apropiat.

În cursul acestor dezbateri, numeroși vorbitori au subliniat că, pentru crearea unei atmosfere propice îndeplinirii rezoluției Consiliului de Securitate din noiembrie 1967, care oferă cadrul pentru o reglementare justă și durabilă în Orientul Apropiat, este necesară respectarea cu strictețe a hotărârilor anterioare ale Consiliului referitoare la încetarea focului. Pe de altă parte, însăși izbucnirea acestor incidente armate, soldate cu victime omenești și pagube materiale, ilustrează cât este de urgent ca părțile în conflict să acorde tot sprijinul eforturilor de mediere ale reprezentantului special al secretarului general al O.N.U. în Orientul Apropiat, Gunnar Jarring, astfel încât actuala stare de încordare și instabilitate care continuă să domnească în această regiune să poată fi îndreptată pe făgașul normalizării.

La 1 aprilie au început la New York lucrările celei de-a IX-a sesiuni a Comitetului consultativ al Națiunilor Unite pentru aplicarea științei și tehnicii în folosul dezvoltării. La lucrările Comitetului participă, alături de ceilalți 17 oameni de știință membri ai acestui organism, acad. Irimie Staicu, director general al Institutului central de cercetări agricole din România.

Printre temele care formează obiectul atenției acestei sesiuni se află problema explorării, dezvoltării și folosirii raționale a resurselor naturale în țările în curs de dezvoltare; planul mondial de acțiune pentru aplicarea științei și tehnicii în folosul dezvoltării, discutarea unui raport asupra resurselor minerale și biologice marine și altele.

Scopul examinării primei teme este sprijinirea guvernelor țărilor în curs de dezvoltare în formularea de către ele a planurilor îndreptate spre o cunoaștere mai amplă și mai detaliată a resurselor lor naturale și a posibilităților de dezvoltare și folosire a acestora pentru promovarea dezvoltării economiei.

NU ȘTIE CE-L AȘTEAPTĂ...

Vicepreședintele Tribunalului din Paris nu s-a dovedit a fi un om precaut... Altminteri n-ar fi respins cererea de a se deschide o acțiune judiciară împotriva unor persoane ca e, deocamdată, sint desemnate de reclamant doar cu convenționalul X. „X“-ul acesta poate însemna o persoană și poate însemna mai multe. Reclamantul este însuși François Duvalier, președintele Republicii Haiti, iar corpul delict invocat este... filmul „Comedianții“, în care Duvalier a înțrevăzut aluzii la metodele lui de guvernare și — în ultima instanță — o crimă de lès-majesté. Se știe că dictatorul din Port-au-Prince s-a proclamat împărat, iar marile sale discursuri încep cu cuvintele: „Eu, François I, împăratul haitienilor...“, ceea ce, de fapt, exclude orice asociații de idei cu titlul filmului mai sus menționat. Și, totuși, s-a făcut o asemenea asociație de idei. Drept care a ieșit la iveală crima de lès-majesté...

Proteste diplomaiilor haitieni împotriva reprezentării filmului au fost imbinat — ca și în cazul altor probleme majore ale politicii haitiene — cu solicitarea ajutorului zeităților „vudu“, al căror cult găsește în Duvalier un magician experimentat, cu contribuții teoretice concretizate într-un volum și câteva eseuri, scoase în ediție de lux la Port-au-Prince. Minia lui Duvalier — scriu ziarele oficiale haitiene — s-a transformat în „blesteme ale zeilor vudu“, care îi vor atinge, fără îndoială, pe Richard Burton și pe Elisabeth Taylor (protagoniștii filmului). Îi vor fulgera și pe cei care se asociază, indiferent cum, la prezentarea filmului; și indiferent unde.

Probabil că vicepreședintele Tribunalului din Paris n-a citit articolele pe această temă din presa haitiană, căci altfel n-ar fi declarat că nu găsește în film nici un motiv pentru deschiderea unui proces împotriva celor ce au autorizat prezentarea lui la Paris. E limpede că magistratul parizian nu știe ce-l așteaptă... Cit privește pe cei doi avocați ai lui Duvalier, cu o copie a filmului și cu scenariul acestuia, s-au adresat unui judecător de instrucție din Paris căruia, o dată cu cererea pentru intențarea acțiunii, i-au strecurat — afirmă știri încă neconfirmate — și recentul studiu al lui Duvalier despre magia blestemelor în cultul vudu...

ȘI TOTUȘI A RĂMAS UN SINGUR PREȘEDINTE

Se pare că prea originala dualitate a puterii din Panama va lua sfârșit. Max Delvalle, fostul vicepreședinte, proclamat cu câteva zile în urmă președinte, va trebui să retrocedeze funcția supremă lui Marco Aurelio Robles care, de facto, nici nu renunțase la postul său. Hotărîrea Adunării Naționale din Panama, prin care Robles fusese revocat din postul de președinte, a fost anulată de Curtea Supremă a țării. Max Delvalle a încercat într-un timp o contraofensivă cu ajutorul „soției sale, care a organizat o manifestare feminină — 10 000 de participante — în sprijinul menținerii „noului președinte“. Delvalle a cerut și sindicatelor să organizeze o grăvă politică în favoarea lui. Dar apelul său a rămas fără răspuns, iar demonstrația feminină a fost împrăștiată de garda națională cu gaze lacrimogene.

A șasea remaniere

John Gritten

Presupusa „contraofensivă“ a primului ministru Harold Wilson în vederea anihilării efectelor înfringerii laburiștilor în recente alegeri parțiale s-a concretizat printr-o remaniere a guvernului britanic, a șasea de la instalarea sa. Mai puțin cu scopul de a oferi câteva „victime“ nemulțumirilor și neliniștilor deputaților laburiști — apreciază observatorii — actuala remaniere urmărește să redea încrederea și să pună accentul pe un „new look“ de eficacitate, pe care noul ministru intenționează să-l imprime cabinetului.

Cu un ministru în plus și alți 16 noi, alegerea noului cabinet a marcat la prima vedere doar un schimb de portofolii. Fostul ministru al muncii, Ray Gunter, este acum actualul ministru al energiei, în locul lui Richard Marsh, care a preluat portofoliul transporturilor. Poștele au trecut sub conducerea fostului ministru de stat al apărării, Ory Mason, iar agricultura a revenit lui Cledwyn Hughes, pînă atunci ministrul afacerilor pentru Țara Galilor. Totuși, promovarea Barbarei Castle și a lui Richard Crossman, membri ai aripii stîngi a partidului laburist și partizani sinceri ai primului ministru Harold Wilson, consolidează poziția personală a acestuia și în același timp compensează influența crescîndă a fracțiunii gaitskelliste, deținătoare a unor posturi cheie, și exprimă sensul mai larg al recente remanieri.

Barbara Castle, prima femeie din Marea Britanie care devine ministru al muncii de la guvernul laburist din 1929—1931, va trebui să facă față primei ei încercări peste două săptămîni, cînd reprezentanții sindicali ai unui număr de aproximativ 3 milioane muncitori din industria construcțiilor de mașini vor ține conferința lor anuală.

Săptămîna aceasta ea va urmări rezultatul celei de-a doua serii de convorbiri dintre patronii și conducătorii sindicali din ramura construcțiilor de mașini. Prima serie, care a avut loc în urmă cu două săptămîni, a dus aproape la o ruptură fatișă. Căci muncitorii din industria construcțiilor de mașini, conduși de combativul președinte al sindicatului lor, Hugh Scanlon, contestă în mod direct autoritatea guvernului, cerînd patronilor lor satisfacerea celei mai mari revendicări de salarii din istoria industriei britanice. Această cerere survine în momentul în care guvernul a publicat o Carte Albă, prevăzînd ca majoritatea salariilor muncitorilor britanici să fie complet înghețate pentru doi ani, guvernul rezervîndu-și dreptul să-și reînnoiască puterile de „înghețare“ după 18 luni. Va fi admisă doar o majorare de maximum 3,5 la sută la salariile acelor categorii care, după părerea guvernului, sint cele mai mici.

Nici un guvern britanic, cel puțin după război, nu a încercat să impună o politică economică atît de severă, cu obiectivul de a obține „o scădere a con-

sumului personal“ și cu acela — mai puțin mărturisit — de a reduce drastic capacitatea de tratative a sindicatelor.

D-na Castle, care în calitate de ministru al transporturilor a obținut mari succese în reducerea accidentelor de circulație din Marea Britanie, posedă un amestec de dirzenie și farmec și are darul jucătorului de șah de a vedea cu trei mișcări înainte și de a muta piesa potrivit pentru a le anticipa.

Va încerca ea oare să obțină rapid o modificare a Cărții Albe cu privire la venituri astfel încît să evite o ciocnire directă cu muncitorii din industria construcțiilor de mașini? Căci o victorie a lor ar periclita în mod cert politica economică Wilson — Jenkins — Castle.

Atît ea cît și Richard Crossman, care avea de asemenea odinioară reputația de a fi de centru-stînga, sint adepți fermi ai lui Wilson. Crossman devine acum ministrul securității sociale.

În cadrul remanierii de cabinet a premierului Wilson, noua funcție de ministru al forțelor de muncă și productivității devine direct răspunzătoare pentru „politica veniturilor“. Noul departament înlocuiește Ministerul Muncii, deținut pînă în prezent de Ray Gunter.

O altă schimbare este promovarea fostului ministru al agriculturii, Fred Peart, în funcția de lider al Camerei Comunelor. Dintre toți membrii guvernului, Peart are antecedentele cele mai populare, în special după părerea acelor care se opun intrării Marii Britanii în Piața comună. Și el va trebui să facă față în curînd primei lui încercări în noua sa calitate, cu prilejul întrunirii comitetului de legătură al grupului parlamentar laburist, care va stabili data dezbatelor asupra Cărții Albe a guvernului cu privire la venituri și va examina în ce măsură noul cod de disciplină al partidului trebuie să fie aplicat dizidenților.

La 11 aprilie, unul din miniștrii rămași din vechiul cabinet, Anthony Crosland, ministrul comerțului, va prezenta ultimele cifre referitoare la comerț.

Fără îndoială, ministrul va folosi noile cifre, fie pentru a sublinia ceea ce guvernul consideră primele indicii de succes ale politicii lui deflaționiste de promovare a exporturilor, fie — dacă cifrele arată creșterea în continuare a deficitului balanței de plăți — pentru a afirma că aceasta scoate în evidență necesitatea aplicării drastice a Cărții Albe cu privire la venituri.

În esență, deci, remanierea a vizat ministerele tangente economiei.

În orice caz, noii miniștri au primit o sarcină grea și ingrătă într-un guvern a cărui scădere de popularitate a fost demonstrată de numărul de abțineri de la vot ale foștilor alegători laburiști în recente alegeri parțiale.

Londra, 9 aprilie

Un glonte, O conștiință...

Ioan Grigorescu

Un nume de rezonanță regală, de reformator temerar, un om al cărui vis se împletea cu acțiunea: Martin Luther King. O singură dată l-am văzut, în 1962, la un miting al populației de culoare în fața unei biserici din Harlem, și impresia cea mai puternică pe care mi-a lăsat-o nu putea fi redată decât de un singur cuvânt: Indestructibil. Omul fascina prin profunzime, impunea prin echilibru, cutremura prin echitate și stăpînea prin calm. Când își făcea apariția, tălăzuirile multimei se domoleau, căpătau forța conștiinței de sine, agitația devenea energie, pasiunea era înlocuită prin argument, stihia prin știința organizării, minia oarbă prin rațiune. Omul știa că luptă cu un adversar pe cît de perfid pe atît de puternic și că, în inegalitatea măsurării forțelor, rațiunea putea triumfa. Puterea nu însemna dreptate, iar orbirea ei cu patimi ancestrale, tulburarea spiritelor prin reziduul unor anacronice stări de lucruri care încercau să-l mențină pe americanul alb colonizator în propria lui țară, și reducerea Americii la dimensiunile unei colonii pentru douăzeci de milioane de negri, nu mai puteau dăinui. Ce intristătoare și deconcertantă realitate măreția unei națiuni capabilă de cele mai cutezătoare afirmări pe planul științei și al tehnicii, obligată să plătească un tribut greu discriminării rasiale, segregăției, voluptății vărsării de sînge nevinovat, apetenței teroarei și a violenței.

Reverendul Martin Luther King a înțeles tragedia propriului său popor și a optat: „Visul meu — spunea cel ce a plătit cu viața dreptul de a lupta pentru izbîndirea unuia dintre cele mai nobile idealuri ale lumii progresiste — este un vis adînc înrădăcinat în visele americane. Visez la ziua cînd, pe colinele roșcate ale Georgiei, fiii foștilor sclavi și fiii foștilor proprietari de sclavi se vor așeza împreună la masa fraternității... Un vis în care toți cei ce-l nutresc și îl urmează cu credință nestrămutată refuză să răspundă brutalității, nedreptății și arbitrarului prin violență...”

Un glonte perfid, tras din umbră cu arma teroarei feroce, a răpus joia trecută, la Memphis, în sudul Statelor Unite, viața liderului negru al integraționalismului rasial prin non-violență. Una dintre cele mai nobile torțe ale rațiunii contemporane a fost astfel brutal înăbușită. A fost un profet al cruciadei împotriva umilinței secular stratificată în con-

știința Americii negre, un propagator al demnității umane și un restituitor al respectului elementar între oameni. Părea indestructibil. Cel puțin, mie așa mi-a apărut, în duminica aceea de toamnă cînd ieșise în fața bisericii din Harlem. Mi s-a spus că fiecare acțiune publică de-a lui era precedată de un lanț întreg de amenințări, de bruscări grosolane, de violențe care ar fi ingenucheat și cel mai rezistent caracter. Dar el continua să apară senin, profund, logic, fără izbucniri patetice, de o energie ascunsă, cu atît mai neliniștitoare pentru cei care căutau cu orice preț să-l răpună.

În 1962, cînd l-am văzut la New York, rezonanța numelui său era de mult recunoscută în toată America. Cei ce-l urmau nu erau numai oameni de culoare, ci mulți, foarte mulți albi care sufereau pentru rușinea Americii. Cei ce se mîndreau cu această rușine, ridicînd-o la rangul de virtute supremă a democrației yankee, căutau să-l anihileze prin orice mijloc. Bătut, întemnițat, cu casa incendiată de bombe, cu familia terorizată de spectrul răfuiei sîngerose, omul care avea atunci treizeci și trei de ani nu ținea să apară lumii aureolat, ca un Crist crucificat, ci ca un simplu om care crede cu acerbicie în dreptatea lui și a semenilor săi. Și poate că tocmai de aceea părea indestructibil. Viața, pînă la tragicul ei sfîrșit, avea să-i fie un interminabil șir de patimi. Intimidările, atentatele organizate cu toată arta terorismului, atacurile cu arme albe, descinderile nocturne, sechestrările trebuiau să culmineze într-o zi cu crima supremă. Orașul Memphis a oferit cadrul. Prin glonte tras, numele acestui oraș cu rezonanțe antice s-a schimbat în rușine.

America e cutremurată. La lista marilor fărâdelegi ale secolului se adaugă încă o crimă. Conștiința n-are culoare. Ucisă mîselește, ea atîrnă mult mai greu în cumpăna dreptății decît un om viu, oricare ar fi el. King viu era numai o idee, un punct de vedere, o concepție, poate chiar controversabilă, dar o concepție. King asasinat a devenit un simbol, un standard, un jurămint. Derutată, America privește la propriile ei fapte hărțuite de chinuitoare întrebări. Cei ce vedeau în tragedia populației de culoare a Americii suferința unei simple minorități încep să vadă în aceasta tragedia unei națiuni. Cei care considerau problema integrării populației de culoare o simplă chestiune a negrilor americani, se văd integrați cu responsabilitatea lor în rezolvarea acestei grave probleme.

Unii au spus, mai de mult, că Martin Luther King era vocea muștrării de conștiință a Americii. Dar muștrările de conștiință nu pot fi reduse la tăcere prin gloanțe. Nu există mormînt care să le înghită, nu există foc care să le mistuie, cu cît sînt mai lovite, mai mistificate, mai ascunse, muștrările de conștiință cresc, se amplifică, devin coșmaruri, și coșmarul unui popor naște monștri, iar singura cale de a evita catastrofa iminentă este trezirea la timp. Uneori, gloanțele, mai mult decît a înăbuși, trezesc conștiințele.

Citesc telegramele de presă ale ultimelor zile și constat că, cu excepția rasistilor extremiști, aproape nu există pătură socială a Americii care să nu fi fost profund afectată de asasinarea lui Martin Luther King. Omagiul unei Americi care se alătură omagiului adus memoriei lui Martin Luther King de întreaga lume progresistă.

Prin moartea lui, indestructibilul pe care l-am văzut în 1962, în fața unei biserici din Harlem, mi-a întărit convingerea că rămîne un indestructibil. Primele lui cuvinte rostite atunci în fața multimei au intrat în legendă: „L-am întrebat adineauri pe un copil negru: spune-mi, te rog, ce vrei tu să te faci cînd vei fi mare? Cînd vei fi mare vreu să mă fac alb, domnule

Moment de

Poliția americană îl urmărește pe „tînărul alb cu suris idiot” care l-a împușcat mîselește pe Martin Luther King în împrejurări amintind frapant de asasinarea lui John Fitzgerald Kennedy. La început, ministrul justiției, Ramsey Clark, care s-a deplasat deîndată la locul atentatului, anunța arestarea criminalului ca iminentă. Apoi, Biroul Federal de Investigații a emis ipoteza că s-ar putea ca asasinul să fi fugit în Mexic, iar Clark a devenit mai reținut în promisiunile sale: „Pista s-a lungit. Urmărim un singur om. Avem un nume, dar rămîne de văzut dacă e cel adevărat. Sperăm să-l arestăm cît mai curînd, dar asta depinde de felul în care vor evolua anumite indicii”.

Deocamdată, America este îndoliată de o nouă crimă misterioasă, cu consecințe imprevizibile. Ca și la Dallas, arma folosită a fost o pușcă cu lunetă, care pare a deveni în Statele Unite un instrument curent al politici. În ambele cazuri, asasinul a izbutit să fugă într-un mod inexplicabil, deși victimele erau păzite îndeaproape de poliști. Dar mai ales, în ambele cazuri, asupra Americii s-a abatut o tragedie de proporții naționale.

Pentru a înțelege mai bine șocul pe care îl trăiesc în aceste zile americanii albi și negri, trebuie să raportăm asasinatul de la Memphis la starea de spirit generală. Începuse să se întrevadă o șansă de ieșire din marasmul în care războiul din Vietnam a aruncat Statele Unite. Oamenii se pregăteau să răsufle mai ușurați: dacă se va termina războiul, ei își vor putea concentra atenția asupra serioaselor probleme interne rămase în suspensie, atmosfera se va clarifica. Și, dintr-o dată, un singur glonte repune totul sub semnul întrebării.

Gestul provocator a răscolit America, scoțînd la iveală tot ce are ea mai bun, dar și tot ce are mai rău. Întreaga țară se consideră în doliu, posturile de radio și televiziune au eliminat din programele lor emisiunile distractive, manifestările sportive au fost suspendate timp de trei zile, pretutindeni „marșuri ale tăcerii”, slujbe religioase oficiate în comun de preoții diferitelor confesiuni, mitinguri solemne, au strîns

Atlanta. Zeci de mii de oameni au însoțit pe Martin Luther King pe ultimul său drum

grave confruntări în S.U.A.

laolaltă pe negrii și albi în sufletele de aceeași dorință — să dea viață visului lui Martin Luther King: „Într-o zi această națiune se va ridica și va trăi pe deplin sensul crezului ei: «Credem în adevărul evident că toți oamenii sînt creați egali»“. Pentru prima oară în istoria Statelor Unite, drapelul național a fost pus în bernă din ordin prezidențial pentru un negru. Cortegiul funebru constituit marți la Atlanta a reunit în rîndurile sale pe vicepreședintele Statelor Unite Hubert Humphrey și pe aproape toți candidații prezumtivi la președinția Statelor Unite, întreaga familie Kennedy, numeroși guvernatori de state americane și ambasadori străini, 150 000 de albi și de negri și, între ei, 1 000 de măturați de stradă din Memphis, oamenii pentru care Martin Luther King se afla în ziua fatală în orașul lor.

Campania electorală s-a suspendat. Băncile s-au închis. Pînă și căile ferate și-au întrerupt temporar activitatea. Dar „minutul adevărului“ trăit de americani în fața catafalcului lui Martin Luther King n-a fost pretutindeni un prilej de reculegere. Actul de violență care a curmat viața campionului nonviolentei a reprezentat semnalul dezlănțuirii unor pasiuni destructive, pe care laureatul premiului Nobel se străduia din toate puterile să le înfrîneze. În circa 90 de orașe — Washington, Chicago, Baltimore și Pittsburgh fiind cel mai puternic afectate — tulburările au făcut necesară intervenția a aproape 60 000 de soldați. Cel puțin 34 de morți, 2 135 de răniți, mii de oameni rămași fără adăpost, aproape 10 000 de areștări, iată un bilanț parțial al tulburărilor din ultima săptămîină. Locuitorii capitalei americane și-au văzut pentru prima oară orașul sub stare de asediu. Pe străzi patrulau parașutiști în aceeași uniformă de campanie pe care o poartă și în jungla vietnameză. Tancurile, fumul incendiilor, mirosul înepător al gazelor lacrimogene, imaginea dezolantă a magazinelor devastate, a vitrinelor sparte, teama de gloanțele rătăcite, toate contribuiau la crearea unei atmosfere de coșmar, de ireal. „Nu era o atmosferă

de război civil, ci o atmosferă de dezintegrare a tot ceea ce constituie viața unei colectivități civilizate“ — notează Alain Clément, corresponsentul ziarului „Le Monde“ în capitala Statelor Unite.

Am început prin a evoca tulburătoare similitudini și coincidențe. Iată încă una: grav rănit (medicii sînt de părere, de altfel, că moartea a fost aproape instantanee), Martin Luther King a fost transportat în aceeași cameră de gardă a spitalului din Memphis în care, în vara anului 1966, la căpătușii lui James Meredith, împușcat de un rasist în timp ce participa la „marșul fricii“, l-a întâlnit pe Stokely Carmichael. King și Carmichael au plănuit atunci, împreună, un mare marș pentru drepturile civile. A fost singura lor acțiune comună. Chiar în cursul ei, drumurile celor doi lideri ai populației de culoare s-au despărțit pentru totdeauna. Stokely Carmichael a proclamat în timpul marșului lozincă „black power“ care avea să devină strigătul de luptă al negrilor extremiști, adversari ai integrării în societatea americană. Acum, Stokely Carmichael cheamă la violență: „Trebuie să trecem la represalii. Ele vor avea loc pe toate străzile Americii“. James Meredith, același James Meredith care, sub protecția gărzii naționale a devenit cîndva primul student negru al Universității din Mississippi, adoptă același ton: „Iată răspunsul pe care îl dă America celor ce folosesc calea pașnică pentru a-și obține drepturile în această țară. Am un fiu de 8 ani. Îl voi învăța să lupte pentru drepturile lui cu arma în mînă“.

Să aibă oare dreptate extremiștii care afirmă, ca James Foreman, unul dintre liderii mișcării „black power“, — „Dogma nonviolentei a murit o dată cu King“? Răspunsul depinde de factori exteriori mișcării pentru drepturile civile. E cert că ultima perioadă a vieții lui Martin Luther King a fost dramatică. Pe de o parte, dezamăgiți de slabele progrese ale luptei nonviolente, unii dintre adepții săi îl părăseau, alăturîndu-se extremiștilor. Or, Martin Luther King considera mijloacele la fel de importante ca și scopul urmărit. El

privea fiecare act brutal, fiecare declarație necugetată venind din partea unui negru drept un pas înapoi. Pe de altă parte — și acesta este lucrul cel mai important — îl neliniștea indiferența crescîndă a Administrației față de inegalitățile rasiale și sociale. King nu se temea de ceea ce i se putea întîmpla lui însuși. Dintre suferințele și jignirile personale pe care le-a suportat cu stoicism vom aminti aruncarea lui în repetate rînduri în închisoare, faptul că a fost adesea lovit, batjocorit, violentat, că locuința lui a fost atacată cu explozibile, că era pe punctul de a-și pierde viața în urma unui atentat. Chiar în ajunul asasinatului fusese prevenit că ar putea să fie victima unui nou atentat. Iată răspunsul său: „Mi s-a vorbit despre unele amenințări, despre ceea ce mi-ar putea face unii dintre frații noștri albi cu mintea bolnavă. Nu știu ce va urma. Dar pentru mine asta n-are importanță. Ca oricine altcineva, aș dori să trăiesc o viață îndelungată. Dar acum nu mă preocupă acest lucru. Am întrezărit Țara Făgăduinței și chiar dacă nu voi ajunge împreună cu voi pînă acolo, vreau să știți astăzi că noi, ca popor, vom ajunge în Țara Făgăduinței“.

King era însă perfect conștient că drumul către această „Țară a Făgăduinței“, o societate a egalității rasiale, este barat de inerția autorităților americane. Prezența lui în Memphis se datora străduinței de a suplini, pe cît posibil, insuficiențele legislației sociale. Cei 1300 de măturați de stradă din acest oraș cu 536 000 locuitori, dintre care 213 000 negri, erau în grevă de la 12 februarie, cerînd sporirea salariilor și organizare sindicală. Cu o săptămîină înainte de atentat, Martin Luther King condusese un marș al greviștilor (majoritatea lor sînt negri), care a fost reprimat cu sîlbăticie de poliție. Un băiat de 16 ani ucis de polițiști, 62 de răniți, peste 200 de greviști arestați — așa s-a soldat această etapă a luptei. Luni, 8 aprilie, urma să aibă loc un nou marș de protest și King hotărîse să fie iar alături de greviști, deși un ordin al tribunalului federal interzisesse desfășurarea marșului. Cu o zi înainte de a fi ucis, liderul populației de culoare declarase la un miting la Memphis: „Nu se mai pune problema de a alege între nonviolență și violență în lumea noastră. Trebuie să alegem între nonviolență și nonexistență. Boicotul economic trebuie să înlocuiască grenadele, cărămidile și sticlele“.

Chiar în dimineața zilei în care King a fost ucis, ziarul „The Christian Science Monitor“, care apare la Boston, publică o amplă corespondență intitulată „Poate oare dr. King să-i țină sub control pe militanții negri?“ Autorul articolului analizează perspectivele marșului marș asupra Washingtonului programat pentru 22 aprilie sub denumirea „campania oamenilor săraci“. Acest marș trebuia să fie, după opinia ziarului, un test al influenței relative a lui Martin Luther King și a lui Stokely Carmichael asupra populației de culoare. Trebuie notat că, dacă metodele luptei lui King au evoluat destul de puțin din 1955 pînă în momentul morții sale, obiectivele ei au devenit tot mai cuprinzătoare. King nu mai milita doar pentru negrii asupriți ci pentru toți săracii Americii, și atunci

cînd cerea să se cheltuiască 10 miliarde de dolari pentru nevoile lor imediate nu omitea să arate că acești bani ar fi ușor de găsit dacă s-ar renunța la războiul din Vietnam.

Sistarea în practică a „războiului împotriva sărăciei” proclamat în 1964, pauza prelungită în activitatea legislativă consacrată asigurării drepturilor civile au constituit pentru Martin Luther King și pentru principiile în numele cărora acționa lovituri mai brutale decît cele primite de la rasiștii albi și negri. Cu numai o lună în urmă, comisia special constituită de președintele Johnson pentru a referi despre cauzele tulburărilor din orașe ajunsese la concluzii extrem de îngrijorătoare: eforturile urmărind integrarea rasială au eșuat; negrii îi consideră răspunzători pe albi pentru crearea și menținerea ghetourilor; starea de spirit a populației de culoare, sătulă de sărăcie și de discriminare, este propice unor izbucniri violente. Președintele n-a dat prea mare atenție acestui avertisment, care a trecut aproape neobservat. Șocul de la Memphis i-a făcut pe mulți americani să reflecteze mai temeinic la gravele disproporții și nedreptăți interne pe care, cu ochii îndreptați spre Vietnam, fuseseră ispițiți să le uite.

Un act brutal a adus în prim plan teribila confruntare internă. Criza mornită care obișnuia să atingă punctul de incandescență în miezul verii a fost exacerbată brusc la maximum. Albii înstăriți și negrii săraci, militanții pentru drepturile civile și adepții „puterii negre”, rasiștii albi și rasiștii negri s-au trezit dintr-o dată, pe nepregătite, față în față. Administrația americană este confruntată deschis cu răspunderile ei față de milioanele de neprivilegiați. Dezbaterea politică din acest an electoral va deveni probabil mai complexă. Războiului din Vietnam i s-a adăugat acum starea de alertă internă. Americanii care erau pe punctul de a uita că la cursa pentru candidatura la președinție participă și un campion al rasismului, George Wallace, au fost acum sensibilizați față de problematica implicată. Deocamdată nu se poate prezice cum vor reacționa. Un semn bun: toți ceilalți candidați potențiali au considerat necesar să ia categoric atitudine împotriva oricărei discriminări și violențe rasiale.

Esențial ar fi ca tragedia de la Memphis să dezlănțuie un proces energetic de reparare a mereu mai intolerabilelor nedreptăți împotriva cărora a luptat King. În această privință, însă, perspectivele nu sînt prea încurajatoare. Iritant în toate împrejurările pentru opinia publică americană, sistemul promisiunilor și al retractărilor este considerat intolerabil în cazul de față. Mai întîi s-a anunțat cu emfază că luni, 8 aprilie, va avea loc o ședință specială a Congresului, la care președintele Johnson va propune măsuri de mare anvergură în privința drepturilor civile. Apoi, fără explicații, ședința a fost amînată *sine die*. În sfîrșit, senatorul Mike Mansfield a declarat că nu se știe dacă va mai fi ținută vreodată. Și toate acestea încă înainte ca Martin Luther King să fi fost înmormintat.

Conducerea mișcării nonviolente a negrilor a fost preluată de discipoli devotați ai lui Martin Luther King. Dar succesul ei depinde de modificarea radicală a atitudinii Administrației. Verdictul pentru Memphis va fi dat la Washington. El va hotărî în același timp soarta nonviolentei și viitoarea cale de evoluție a societății americane.

Felicia ANTIP

(Din „Die Welt“)

Din nou „tragica revizuire“

Nicolae Lupu

În natură orice organism căruia îi încetează funcțiile vitale moare, dispare. Nu același lucru, se pare, se întâmplă în viața politică și socială, iar relațiile internaționale constituie o parte integrantă a ei. Ce-i drept, nimeni nu ar putea dovedi, oricîtă măiestrie ar folosi, că blocul atlantic ar fi corespuns vreodată cerințelor vitale ale relațiilor internaționale din perioada postbelică. N.A.T.O. s-a bucurat însă de climatul nociv al războiului rece, de slăbiciunea politică și economică postbelică a multor state vest-europene, în raport cu S.U.A., de temerile și prejudecățile unor oameni și cercuri politice influente în privința consecințelor sociale și politice ale situației existente atunci, de poziția dominantă indiscutabilă deținută în Europa occidentală de Statele Unite, avînd în slujba lor potențialul economic și militar covârșitor cu care au încheiat cel de-al doilea război mondial. Or, după cum arată acum nenumărate surse cu autoritate — cităm de pildă pe directorul lui Hudson Institute, Herman Kahn, autorul multor studii și proiecte care influențează politica americană — în Europa există multe anomalii „născute de condițiile postbelice, care își datorează viața faptului că nu a fost găsit mijlocul sigur pentru desfacerea nodurilor strîns de război și de perioada de după război. Cu toate acestea mulți din factorii care au creat la început aceste condiții sînt depășiți sau pur și simplu au dispărut”.

Reținem îndeosebi recunoașterea că factorii care au condiționat apariția N.A.T.O. (și Kahn în lucrarea citată —

„Alternativele noastre în Europa” — se ocupă de perspectivele acestui organism) au dispărut, fără însă ca prin aceasta să fim de acord cu părerea că prelungirea existenței sale s-ar datora nepriceperii de a iniția „o desfacere sigură” a nodurilor. De fapt, nu nepriceperea ci lipsa de dorință prezidează la menținerea și încercările de adaptare a unui organism anacronic, a cărui singură funcție rămîne în esență frînarea procesului normalizării relațiilor în Europa. Își dau aci mîna țelurile politicii americane „de a-și menține influența în vestul continentului nostru cu ajutorul N.A.T.O. și de a izola potențialul francez atîta vreme cît acesta acționează ca factor al unor tendințe de independență națională și europeană” („Die Zeit”) cu interesele celor mai conservatoare forțe politice și sociale din Europa occidentală de a menține prezența dispozitivului militar N.A.T.O. și a trupelor americane, drept instrument de presiune împotriva vreunor schimbări de natură politică și socială pe plan intern, ca expresie de forță pe plan extern. Din fericire, ponderea acestor forțe conservatoare în viața politică a țărilor europene membre ale N.A.T.O. este din ce în ce mai mult pusă în discuție de afirmarea unor tendințe noi, a unei generații noi, de deplasările în cercurile largi ale opiniei publice.

Teza cercurilor americane și vest-europene proatlantice a fost astfel sintetizată într-o anchetă realizată de revista „U.S. News and World Report”: „O slăbire prematură a N.A.T.O. ar submina perspectivele unei reglementări europene...” Iată, așadar, dintr-o singură trăsătură de condei blocul atlantic botezat organism pentru facilitarea reglementării europene. Dacă luăm activitatea instituției atlantice în ultimii ani, în perioada cînd se recunoaște existența unor condiții favorabile îmbunătățirii climatului european, ne putem întreba: care a fost contribuția N.A.T.O. la acest proces? În cadrul său au fost discutate și rediscutate proiectul forțelor nucleare multilaterale, problemele „împărțirii responsabilităților nucleare”, preocupări a căror finalizare nu poate să ducă decît la intensificarea înarmărilor nucleare, la agravarea atmosferei internaționale. A fost adoptat conceptul strategic al „ripostei flexibile”, s-au exercitat presiuni care au mers pînă la șantaj pentru im-

pedicarea activității aceluși stat membru care a hotărât să se retragă din organismele militare integrate, s-au făcut presiuni pentru creșterea cheltuielilor militare ale statelor membre, pentru participarea lor la războiul american în Vietnam, pentru subvenționarea deficitului financiar provocat S.U.A. de aventurile militare peste hotare. S-a ajuns la situația că Washingtonul își formează din ce în ce mai puțin aliații asupra intențiilor și inițiativelor sale, exact în momentul când încearcă să obțină — prin intermediul așa-numitei „coordonări” în cadrul N.A.T.O. — un drept de veto asupra inițiativelor lor în dezvoltarea relațiilor bilaterale cu țările socialiste. Comandantul grupului de armate din zona nordică a N.A.T.O., generalul englez John Hackett, abordând problema în limbaj de garnizoană, și-a exprimat nemulțumirea față de felul în care diplomații atlantici cochetează cu așa-zisele „noi măsuri” ale N.A.T.O. „Tratatul Atlanticului de Nord — scrie el în săptămânalul „Economist” — este instrumentul unei alianțe militare. Organizația creată sub această egidă are în primul rând un scop militar... Orice alte avantaje ar putea oferi alianța, orice alte beneficii ar putea decurge din extinderea activităților N.A.T.O. în alte domenii decât cel militar, ea nu trebuie periclitată prin uitate scopului ei adevărat și permanent”.

În „Alternativele noastre în Europa”, lucrare care a făcut parte dintr-o suită de studii pe această temă, Kahn are în vedere câteva soluții care toate merg pe linia „adaptării” N.A.T.O. Luind în considerare procesul centrifug determinat de pozițiile adoptate de Franța, el sugerează zăgăzirea acestui fenomen în modul următor: După 1969, Franța să fie invitată să participe la noi aranjamente militare cu puterile N.A.T.O., iar în caz de refuz Statele Unite să declare că „neacceptarea integrării este incompatibilă cu calitatea de membru deplin al organizației”. „Astfel, adaugă Kahn, urmează a fi refuzată participarea Franței la activitățile specificate în Tratatul Atlanticului de nord”. Concomitent Statele Unite „trebuie să asigure menținerea N.A.T.O., evitând noi cereri împovăratore adresate statelor membre cu excepția Angliei și Republicii Federale a Germaniei”. Kahn este de părere că politica reformulării „atlantismului” trebuie îmbinată cu încurajarea unor relații de „partener cu o Europă Unită realmente autonomă, capabilă să se apere”. Este vorba, se preciza într-un discurs rostit de fostul președinte al Pieței comune, Walter Hallstein, cu prilejul preluării președinției Mîșcării Europene, de constituirea, în cadrul N.A.T.O., a unei comunități militare vest-europene, pe baza unei comunități politice a „celor șase”. Noua organizație militară ar urma să cuprindă: un organism de planificare strategică vest-europeană, o organizație pentru standardizarea armamentelor și un sistem militar nuclear.

Evoluția evenimentelor internaționale în general și a celor din Europa în special creează o asemenea situație încît nu numai blocului N.A.T.O. în forma sa inițială îi sînt hărăzite lovituri nevindecabile, dar chiar proiectele de „adaptare” și „renovare” a acestuia sînt spulberate înainte de a exista. Discrepanța dintre acțiunile actuale ale Statelor Unite, interesele care le determină și cele ale aliaților lor din cadrul N.A.T.O., a devenit atît de mare încît obligațiile alianței au ajuns să reprezinte pentru aceștia din urmă o povară politică, morală și financiară aproape insuportabilă — inclusiv pen-

tru cei doi aliați identificați de Kahn ca fiind pasibili de exceptare de la „noua politică a menajării susceptibilităților”. Sperațiile unei „comunități defensive” vest-europene devin și mai îndepărtate în momentul cînd perspectivele intrării Angliei în Piața comună pun sub semnul întrebării nu numai progresul unei comunități politice dar și al uneia economice.

De la un capăt la altul al țărilor blocului atlantic nemulțumirile față de politica Statelor Unite și față de statutul alianței sînt exprimate nu numai deschis dar și în forme atît de puternice încît o serie de oameni politici și publiciști americani vorbesc despre fenomenul „antiamericanismului” care, evident, poate fi caracterizat ca atare numai în măsura în care politica oficială a Statelor Unite se confundă cu tot ceea ce este contrar cerințelor unor relații normale între state.

O serie de relatări din surse americane semnalează că o asemenea evoluție a stării de spirit în Europa a stîrnit un fel de reacție „antieuropeană” la Departamentul de Stat și Casa Albă avînd drept rezultat o trecere în revistă a situației politicii americane în Europa occidentală, însoțită de proiectele unor hotărîri corespunzătoare care ar fi ajuns în stadiul trecerii la aplicarea practică. Documentul alcătuit de experți în problemele vest-europene pornește de la concluzia că creșterea sentimentului de independență națională în Europa occidentală „a spulberat speranțele Statelor Unite în posibilitățile unei organizări a unității vest-europene”. O înaltă oficialitate americană a început să-i acuze pe aliații vest-europeni că „nu au o viziune globală, nu au imaginație și conducere clarvăzătoare”. Documentul enumeră o serie de factori care au spulberat speranțele americane: 1) politica Franței în cadrul N.A.T.O. și al Pieței comune, inclusiv veto-ul opus intrării Angliei; 2) modificările intervenite în politica militară engleză sub presiunea greutăților financiare, respectiv reducerea rolului „la est de Suez”, ceea ce înseamnă după părerea experților americani „că ultima țară vest-europeană implicată în acțiuni globale se retrage”; 3) atacurile Franței împotriva dolarului și lirei au făcut să crească prestigiul și puterea de influență a acestei țări; 4) Republica Federală a Germaniei acordă o preocupare tot mai mare promovării relațiilor sale în răsăritul Europei, „minimizînd eforturile de a promova unitatea vest-europeană”; 5) zădărnicierea eforturilor Statelor Unite de a obține colaborarea aliaților săi vest-europeni la agresiunea americană împotriva poporului vietnamez.

Drept răspuns la aceste fenomene, se arată în relatare, Statele Unite s-ar fi decis la o revizuire drastică a politicii sale față de aliații vest-europeni care ar consta din: 1) revizuirea angajamentelor sale în Europa în sensul reducerii trupelor staționate, ele urmînd a fi deplasate pe alte teatre de acțiune; 2) reducerea drastică a rolului acordat de Washington Europei occidentale în probleme mondiale. „Te poți consulta, precizează un înalt funcționar american, numai cu oameni care împărtășesc cu tine responsabilitățile. Or, europenii nu își asumă acum nici un fel de responsabilitate”; 3) proiectul unor viitoare „State Unite ale Europei” urmează a fi pus la index. Documentul adaugă la aceste măsuri proiectate că, în cazul cînd Europa occidentală va continua

să manifeste lipsă de interes și „va refuza să contribuie în mod adecvat la cheltuielile militare, trebuie așteptată în mod cert creșterea presiunilor pentru noi reduceri masive ale angajamentelor americane”.

Sîntem convinși că unele puncte ale acestui program ar găsi destul sprijin în Europa occidentală dacă ar deveni politică oficială americană. Trebuie ținut însă seamă de faptul că din momentul cînd fostul secretar al Departamentului de Stat John Foster Dulles, cu prilejul eșecului „comunității defensive” vest-europene, a amenințat pe aliați cu „o revizuire sfîșietoare, tragică a politicii americane”, formula a apărut ori de cîte ori în arsenalul diplomației americane erau epuizate argumentele și alte mijloace de presiune pentru introducerea disciplinei de grup în raporturile vest-europene. Nu se poate uita de asemenea că prima oară acest argument a avut drept rezultat tocmai organizația militară a blocului atlantic atît de contestată în zilele noastre. Este vorba, evident, de o presiune „în extremis” și nu de intenția rezonabilă de a renunța de bună voie la o politică incompatibilă cu cerințele și posibilitățile popoarelor europene. Unii observatori se referă și la faptul că penetrația capitalurilor americane în Europa occidentală și mai ales în Piața comună este atît de adîncă încît chiar și numai preocuparea pentru apărarea intereselor lor economice ar fi de natură să determine Statele Unite să se agate cu încăpăținare de angajamente mai vechi, pentru a-și continua politica vest-europeană prin intermediul blocului atlantic. Cunoscutul publicist francez Jean-Jacques Servan-Schreiber, în cartea sa „Sfidarea americană”, merge pînă acolo încît să compare într-un fel situația din Europa occidentală cu cea... din Vietnamul de sud. „Corpus expediționar american — scrie el — va părăsi Vietnamul, unde nu mai are nimic de cîștigat și totul de pierdut. Dar industria americană nu va părăsi Europa, unde nu încetează de a-și spori cuceririle și de a-și extinde puterea”. Rămîne însă de văzut dacă ceea ce este posibil în Vietnam, ca urmare a luptei forțelor independente, nu este posibil pe continentul european ca urmare a afirmării tot mai puternice a forțelor care militează pentru aceleași idei.

De fapt, procesul desolidarizării de politica și practicile promovate de S.U.A. în Europa occidentală pe toate planurile este mult mai profund decît se oglindește în existența frămîntată a instituțiilor care le simbolizează. Dacă la ora actuală în diferite capitale occidentale și mai ales în perspectiva anului de expirare a N.A.T.O. se ridică problema dezinstituționalizării unor forme de relații incompatibile cu vremurile noastre, asemenea preocupări sînt impuse de teama că persistența N.A.T.O. și a celorlalte organisme asemănătoare poate în orice moment să ducă la reinstaurarea vechilor rînduiri, frînînd în același timp noile procese. De aceea o largă audiență găsește ideea lichidării tuturor blocurilor militare, a promovării unor relații bazate pe principiile independenței, egalității, respectului reciproc. Însuși faptul că în cercurile financiare și industriale occidentale se discută intens „sfidarea americană”, consecințele dependenței tehnologice și financiare de centrele de decizie de peste ocean, reflectă profunzimea unor schimbări de natură să aducă în anii viitori inițiative politice corespunzătoare, indiferent cît de „drastică” va fi revizuirea stabilită la Washington.

mai aproape de realități

Alianța creștin-democraților cu social-democrații s-a dovedit, o dată cu trecerea vremii, mai dificilă decât lăsau la început să se creadă declarațiile de lealitate ale partenerilor.

Marea coaliție — decembrie 1966 — a apărut ca o soluție „pe termen”. Acesta ar putea fi anul 1969 — al alegerilor federale. Confruntarea partidelor cu scadența electorală duce, inevitabil, la un proces și mai marcat de delimitare, sau cum s-a spus, de căutare a unui nou „profil”. Această evoluție este evidentă, mai cu seamă în rîndurile partidului social-democrat. Ceea ce pare normal, dacă ne gîndim că, la un moment dat, observatorii vest-germani erau de acord, că, prin participarea sa în guvern, P.S.D. și-ar fi diluat, la solicitările partenerului, propriile sale opțiuni politice. Apropierea alegerilor federale acționează însă numai ca un catalizator al acestui proces. Cauzele sînt mult mai complexe; ele pot fi înțelese numai în funcție de realitățile noi ale vieții politice vest-germane. Dintre acestea, esențială se dovedește a fi deplasarea spre stînga a corpului electoral vest-german.

Lipsită de principala ei reprezentanță în Bundestag, opoziția de stînga s-a dezvoltat pe căile extraparlamentarismului. Au luat ființă noi formațiuni politice, a căror importanță depășește — ca tendință — valoarea lor numerică: e vorba de grupări ca cele ale „stîngii

democratice” (Demokratische Linke), a așa-numitului „partid social-liberal”; a căpătat o mai mare amploare activitatea partidului Uniunea Germană a păcii (Deutsche Friedens-Union), a organizațiilor studențești, ca de pildă S.D.S. (a studenților ieșiți din rîndurile P.S.D.). La acestea se adaugă puternica influență a sindicatelor vest-germane, în special I.G. Metall și I.G. Chemie (vezi „Lumea” nr. 8/1968).

Evoluției extraparlamentare a stîngii îi corespunde însă un proces similar în cadrul principalelor partide din R.F.G. După ieșirea lor din guvern, liber-democrații au trecut la o revizuire destul de profundă a vechilor concepții, în așa fel încît unii membri de vază ai partidului s-au pronunțat, printre altele, pentru recunoașterea R.D.G. și a graniței Oder-Neisse. Chiar și în sinul U.C.D. se pot distinge unele curente mai realiste, a căror influență în trasairea unei linii generale noi a partidului nu e de loc neglijabilă.

În acest context, social-democrația este prima formațiune parlamentară menită să răspundă acestei evoluții generale. Gradul în care P.S.D. reflectă noile tendințe determină și valoarea „profilului” prezentat de el maselor de alegători.

Intrarea social-democraților în cabinetul de la Bonn a coincis, într-adevăr, cu inițierea unei noi evoluții a diplomației vest-germane, iar pe plan intern

cu unele succese economice, după o perioadă de recesiune; lor — se remarcă deseori — li s-ar datora, în mare parte, „suflul nou” al politicii externe, concretizat prin promovarea unei concepții mai realiste în relațiile cu țările din răsăritul Europei și în problema germană. În planul relațiilor inter-germane s-a acordat o pondere deosebită comerțului între Republica federală și Republica Democrată Germană. Un rol de seamă în intensificarea schimburilor economice îl au reprezentanțele comerciale ale R.F.G. într-o serie de țări socialiste. Asemenea acțiuni au răspuns cerințelor forțelor de stînga din R.F.G., au stimulat evoluția lor.

Cînd șeful diplomației vest-germane făcea bilanțul acestor realizări în fața delegaților la recentul congres național al P.S.D. de la Nürnberg, în calitate sa de președinte de partid, el voia să sublinieze, desigur, influența pozitivă a social-democraților în guvernul de coaliție. Cînd însă a declarat că „partidul trebuie să precizeze, în fața opiniei publice, politica pe care ar face-o dacă ar determina liniile directoare ale vieții țării”, el avea în vedere necesitatea sporirii ei. Era, implicit, și o pledoarie în favoarea mării coaliții: ea pare a fi, cel puțin pentru moment, obiectul și perspectiva cea mai certă a conducerii P.S.D. Cu toate acestea, cînd la cererea expresă a președintelui de a se aproba formula mării coaliții, congresiștii nu au răspuns decît cu 173 voturi — pentru și 129 — contra, tuturor le era clar că rezultatul nu traducea un entuziasm prea marcat. Votul, s-ar părea, nu exprima atît opoziția față de actuala formulă guvernamentală, cît resentimentul unor delegați care mai păstrează încă impresia că, acum un an și jumătate, P.S.D. a renunțat la o tradițională opoziție cu „5 minute prea devreme”. De altfel — sînt de părere strategii electorali ai partidului — o ruptură a mării coaliții, înaintea anului 1969, ar avea efecte nedorite asupra masei de alegători social-democrați.

În această situație, orice tentativă de „delimitare” mai pronunțată riscă să se lovească de opoziția partenerului guvernamental. Acum cîteva luni, la conferința națională de la Bad-Godesberg, Willy Brandt făcea o primă încercare. „P.S.D. — spunea el — nu va fi dispus să slujească drept acoperire atunci cînd forțe retrograde din U.C.D.—U.C.S. doresc să dea uitării sau să dilueze acele puncte din programul guvernamental care nu le convin”.

Cu timpul însă, literatura declarației guvernamentale din 13 decembrie 1966 s-a dovedit insuficientă pentru a justifica noile opțiuni ale social-democraților. În toamna lui 1967, Willy Brandt putea să declare că guvernului federal nu-i este permis să facă din pretenția de a fi unicul reprezentant al poporului german „frîghia prin care să ne încătușăm pe noi înșine”; ideea era apoi reluată de Herbert Wehner, vicepreședintele P.S.D. care, după stabilirea relațiilor diplomatice cu Iugoslavia, și-a exprimat părerea că R.F.G. nu mai poate continua să pretindă că vorbește în numele întregii Germanii; la rîndul său, într-un articol publicat în decembrie anul trecut, șeful grupului parlamentar social-democrat, Helmut Schmidt, declara: „adevărul e că R.D.G. e un stat, cu al cărui guvern noi trebuie să stabilim relații...”. Afirmînd necesitatea recunoașterii realităților existente în Germania, Willy Brandt, prin declarația făcută cu prilejul vizitei la București, era primul ministru de externe federal care vorbea despre existența a

Herbert Wehner, Willy Brandt și Helmut Schmidt (de la stînga la dreapta)

două entități politice diferite pe pământ german („Sintem de acord — a spus el — că în problema securității europene trebuie să se pornească de la realitatea existentă. Aceasta este valabil și pentru cele două orinduri politice de pe pământ german.”) Este cert că asemenea luări de poziții confirmă necesitatea unei reexaminări profunde a vechilor precepte în abordarea problemei germane, reexaminare cerută cu insistență de tot mai multe forțe politice din R.F.G.

În acest sens, cuvântarea lui Brandt la Congresul P.S.D.G. de la Nürnberg și rezoluția adoptată aici au mers mai departe: pentru prima oară la acest nivel, se cere recunoașterea, în sensul respectării, a graniței de pe Oder-Neisse până la soluționarea definitivă printr-un tratat de pace, precum și a tuturor granițelor și liniilor de demarcație europene. („Politica de destindere va avea cu atât mai multe șanse de succes cu cât va exprima mai clar voința de a respecta și recunoaște frontierele existente în Europa, în special frontierele poloneze actuale din vest, până când frontierele germane vor fi definitiv fixate printr-o reglementare de pace, acceptată de toți semnatarii ca justă și durabilă.”)

Declarația — ca de altfel, la timpul lor, și cele citate anterior — a provocat în cercurile creștin-democrate o serie de critici aspre la adresa P.S.D. Insuși cancelarul Kiesinger a ținut să precizeze că folosirea termenului de „recunoaștere” în legătură cu frontiera Oder-Neisse este „nefericită”. La sfârșitul unei ședințe secrete a prezidiului fracțiunii U.C.D.—U.C.S. din Bundestag, la care a participat și cancelarul Kiesinger, creștin-democrații au adoptat în unanimitate o rezoluție în care se afirmă că este urgent necesar să se stabilească în ce măsură sint compatibile cu politica fixată de guvern hotărârile luate de Partidul social-democrat la Congresul de la Nürnberg. Reacția conducerii U.C.D. nu a fost însă împărtășită de pătri foarte largi ale opiniei publice, numeroase comentarii de presă scoțând în relief pasul pozitiv pe care îl reprezintă o asemenea declarație. Folosirea termenului „recunoaștere” într-un context în care până acum, la nivel guvernamental, acesta era ocolit cu consecvență a adus accentuarea noi pe linia unei evoluții a diplomației vest-germane, pe care prea puțin o bănuiau în urmă cu câțiva ani.

În ce privește recunoașterea Republicii Democratice Germane ca stat, Congresul s-a menținut pe vechile poziții, subliniind că „nici un acord cu R.D.G. nu trebuie să însemne o recunoaștere de drept internațional...”. „Ambele guverne (al R.D.G. și al R.F.G.) — se adaugă, însă, în rezoluție — trebuie să ducă tratative și să tindă spre încheierea unor acorduri nediscriminatorii...”, abordând toate problemele care nu sînt condiționate de o reglementare definitivă a păcii”. În acest sens — se afirmă mai departe — interesele poporului german și ale popoarelor europene „necesită un grad maxim de cooperare” între cele două state.

E, în același timp, de semnalat faptul că la Nürnberg, într-o serie de cereri ale unor organizații social-democrate se admitea necesitatea unei „recunoașteri diplomatice” a R.D.G. și a renunțării clare la pretenția R.F.G. de unic reprezentant al poporului german.

La sfârșitul dezbaterilor de la Nürnberg, delegații au adoptat și o rezoluție privitoare la situația din Vietnam. Dezaprobind sentimentul de „antiamericanism primitiv”, ea s-a pronunțat

pentru încetarea bombardamentelor S.U.A. asupra Vietnamului de nord și pentru găsirea unei soluții pașnice „prin acceptarea unor discuții pe baza acordurilor de la Geneva din 1954 cu privire la Indochina”. S-ar părea că, în general, fără a merge prea departe în criticarea poziției S.U.A., se poate distinge, totuși, un proces de reconsiderare a vechii simpatii a social-democrației vest-germane pentru politica americană. Un fapt elocvent al acestei deplasări l-a constituit neallegerea în prezidiu a primarului Berlinului occidental, Klaus Schütz, recunoscut campion al filoa-mericanismului. Pe de altă parte, implicat în excluderea din P.S.D. a social-democraților berlinezi Harry Ristock și Erwin Beck, pe motiv că ar fi participat la demonstrațiile împotriva intervenției militare americane în Vietnam, atitudinea lui nu a înrunit asentimentul mării majorități a delegaților.

După Congresul de la Nürnberg, se poate constata, de asemenea, o mai nuanțată abordare a politicii occidentale. Dacă într-un text inițial, N.A.T.O. mai era prezent ca „fundament al securității noastre”, în rezoluția finală se recomandă restructurarea lui pentru a deveni un „instrument al destinderii”; se sprijină ideea menținerii lui, dar numai „până la crearea unui sistem de securitate europeană”. Se susține, în continuare, aderarea Angliei la Piața comună, dar se așteaptă „momentul potrivit pentru a se da curs unui proces de aderare a Marii Britanii la țările occidentale” (în versiunea inițială se vorbea numai despre inițierea „cât mai devreme posibil” a negocierilor).

Asemenea opțiuni, pe lângă declarația privind recunoașterea graniței Oder-Neisse — se estimează în cercurile guvernamentale vest-germane — conțin „explozibil” pentru actuala colaborare în cadrul marii coaliții. „Se poate aștepta — scria, de pildă, un comentator de la „Die Welt” — cu și mai mare certitudine că, după aceste declarații politice care exprimă voința P.S.D., capacitatea de funcționare a coaliției guvernamentale va fi prejudiciată în și mai mare măsură. În problema legislației de stare excepțională (al cărei principiu a fost votat la congres) mai este posibilă o înțelegere. Dar — remarcă același ziar — o dată cu aceasta, pare a fi epuizată rezerva solidarității în problemele esențiale. Reforma legii electorale nu mai are șanse, iar proiectul guvernului pentru reforma financiară a fost practic respins de social-democrați”. La acestea se adaugă un nou subiect de dezbateri în cadrul marii coaliții: e vorba de proiectul P.S.D. de extindere a dreptului de participare la conducerea întreprinderilor, după modelul industriei cărbunului și otelului.

O delimitare mai precisă de opțiunile creștin-democrate a constituit-o și atitudinea față de partidul național-democrat (P.N.D.), de orientare neonazistă: răspunzând cererilor tot mai insistente din propriul partid și din afara lui, Brandt a afirmat că „nu trebuie să așteptăm mai mult pentru a verifica premisele unei acuzații împotriva P.N.D., în fața tribunalului constituțional”.

Noua orientare a social-democrației vest-germane confirmă creșterea rolului aripii de stînga a partidului și influența stîngii extraparlamentare. Dacă la congresul de la Dortmund stînga social-democrată nu constituia decât o mină de oameni fără să poată influența hotărârile prezidiului,

la Nürnberg ea a numărat 63 de delegați și — notează acum observatorii — ponderea ei în luarea deciziilor se află în creștere. Opoziția de stînga din P.S.D. — cum îndeobște s-a întîmplat la celelalte congrese — nu se recrutează numai din circumscripția electorală Hessen-Süd. În prezent, ea a devenit vizibilă pe întreaga arenă politică provincială. Aici, grupările de stînga s-au situat pe poziții mai avansate în raport cu conducerea partidului.

În această zonă — care formează baza electorală a partidului — cererile sînt mai categorice. O mișcare venind din partea organizației locale din Kassel (Hessa) se poate pronunța, printre altele, pentru revizuirea urgentă a N.A.T.O., „deoarece în forma lui actuală nu corespunde evoluției internaționale și stă în calea rezolvării pașnice a problemelor internaționale”, alta, venind din partea „tinerilor socialiști” din Giessen, poate cere ca pînă în 1969, R.F.G. să părăsească organizația atlantică.

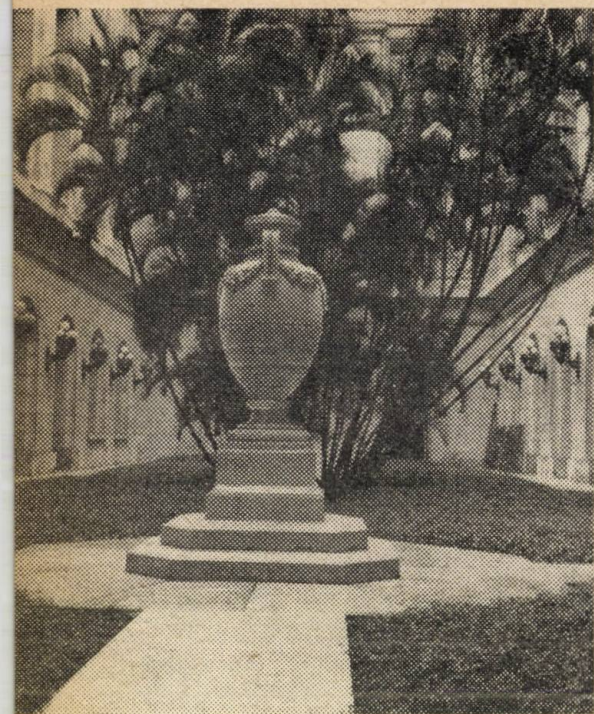
Cu necesitatea unor asemenea luări de poziții sînt confruntate majoritatea forțelor politice din R.F.G. Congresul P.S.D. a mers, în multe privințe, mai departe decît au făcut-o creștin-democrații. Ideea unui schimb de declarații, privind renunțarea la utilizarea forței, cu țările din Europa răsăriteană, inclusiv cu R.D.G., a schimbului de reprezentanți generali plenipotențari între guvernele R.F. a Germaniei și Republicii Democratice Germane (fără însă a se merge pînă la recunoașterea R.D.G. ca stat), a schimbului de reprezentanți comerciale — sînt însă tot atîtea elemente noi care și-au putut găsi, pentru prima oară, expresia în declarațiile cancelarului federal și ale unor oficialități politice guvernamentale. Fără a răspunde întru totul cerințelor opiniei publice din R.F.G., ele pot deschide alte orizonturi diplomației vest-germane.

După congres, Willy Brandt explică sensul mișcărilor adoptate ca o „evoluție logică a politicii guvernului federal”. Își exprima, prin aceasta, lealitatea față de partenerul de coaliție, în intenția de a aplană disensiunile inerente cu aripa mai conservatoare a creștin-democraților, soldate, săptămîna trecută, cu demisia ministrului de interne Paul Lücke (U.C.D.). Reiese însă totodată, cu claritate, necesitatea unor noi modificări. Prin promovarea lor, într-o mai mare măsură decît creștin-democrații, social-democrația vest-germană își exprima speranța de a fi — cu un cuvînt de ordine lansat la recentul congres — „în avangarda politicii vest-germane”.

La Nürnberg, s-a vorbit despre un „Congres al defrișărilor”. Expresia se referea la politica partidului social-democrat și, în același timp, a guvernului. Ea răspundea unui sentiment general. Noile opțiuni ale P.S.D. au fixat limitele acestei „defrișări” cu un pas înainte. Acesta a fost făcut sub influența stîngii din partid. Și, spre deosebire de toate celelalte congrese, formele definitive ale rezoluțiilor adoptate au trebuit să oglindească, fie și în nuanțe, cererile ei. Pe viitor e de așteptat ca rolul acestei aripi, al sindicatelor și al extraparlamentarismului de stînga să cîntărească și mai greu în deciziile conducerii social-democrate.

Radu PASCAL

Havana. Un aspect din curtea Capitoliului Național, unde își are sediul Academia de Științe

reportaj pe glob

CUBA

natura și științele naturii

Acad. Eugen Pora

Academicianul Eugen Pora, reputat specialist în domeniul științelor biologice, s-a născut în anul 1909. După terminarea cursurilor universitare în țară, și-a desăvârșit pregătirea științifică prin cursuri de specializare urmate în Franța, U.R.S.S., Elveția, Finlanda etc. Este autorul a peste 150 de lucrări pe tărîmul endocrinologiei, sistemului nervos și fiziologiei animale comparate. Recent, în cercurile intelectuale cubaneze s-au exprimat mulțumiri și elogiuri la adresa acad. Pora și a celorlalți oameni de știință români care au lucrat la Havana (noiembrie 1967—februarie 1968) la crearea laboratorului de fiziologie marină.

Biologul european care ajunge în Cuba rămîne entuziasmat de natura vie a celei mai frumoase insule a Antilelor. Pe fundalul orizontului marin se profilează siluetele înalte ale cocotierilor, palmierilor și altor copaci, necunoscuți, îmbrăcați în flori de culori tari: roșii, violete, portocalii, albastre. Întreaga atmosferă este pătrunsă de mirosuri suave, pe care le simți mai ales atunci cînd ieși din oraș și oprești mașina la margine de drum.

De-a lungul drumului se înșiruie culturi de trestie de zahăr, „henechén” (o plantă din familia Yuccaceae, din frunzele căreia se extrag fibre folosite la confecționarea diferitelor obiecte de artizanat), porumb (am mâncat o mămăligă în care era fiartă carne de porc!), bananieri, palmieri real (semințele servesc ca hrană păsărilor), cafea etc. Păduri de tamarind sau de pin (caracteristic zonelor tropicale) acoperă poalele „Sierre”-lor din toată Cuba. Dar mai sînt încă terenuri necultivate, invadate de mărăcinii (numit „marabú”), în care nu se poate pătrunde. Împotriva acestor terenuri nefertile a început, anul trecut, o ofensivă generală. „Brigada de invasoare Che Guevara”, alcătuită din cîteva zeci de mii de tineri și din numeroase efective armate — folosind mașini, camioane, tancuri — au început din sudul insulei, pornind spre nord, să desțelenească aceste terenuri, să le amenajeze și să le redea culturilor, în special de cafea, citrice, ananas. Se speră ca, în doi-trei ani, să nu mai existe în Cuba „marabú”. Pe pajiști nu sînt căpîțe de fin. Din loc în loc, iarba uscată e adunată pentru a fi arsă. Cele peste 7 milioane de vite cornute se hrănesc numai cu iarbă verde. Animalele pasc pe tarlale de cîteva hectare, închise cu gard de lemn sau sîrmă. După ce se epuizează o suprafață, se trece pe cea alăturată, pe care iarba a crescut între timp.

Dar ca să cunoști mai bine varietatea organismelor vegetale și animale din Cuba, trebuie să vizitezi Muzeul de științe naturale din Capitoliu, grădina botanică a Universității, parcul zoologic din Havana și acvariu marin din Marianao. Numărul enorm al speciilor te copleșește și sînt sigur că mai există foarte multe organisme vegetale și animale care încă așteaptă să fie descoperite. Colegul meu, dr. M. Băcescu, directorul Muzeului de științe naturale „Grigore Antipa” din București, în puținul timp cît a putut lua contact cu natura Cubei, mi-a arătat o mulțime de specii noi de mici animale marine, pe care le-a găsit în cîteva sonde dintr-o zonă foarte restrînsă din jurul Havanei. Ce bogăție trebuie să fie în interiorul insulei și, mai ales, în biotopul de „marabú” care acum dispăre pentru a face loc omului! Nu este de mirare că unele state europene organizează expediții pentru colectarea de material biologic din Cuba.

În timpul celor două luni și jumătate cît am stat în Cuba, am avut ocazia să cunosc mulți biologi din diferite ramuri ale științelor naturale și să vizitez multe instituții în care se fac cercetări biologice. Cred că este util pentru cititorii români să ia cunoștință de orientarea generală a acestor cercetări dintr-un stat prieten.

Atît în institutele de cercetare ale Academiei de științe a Cubei, cît și în cele aparținînd diferitelor ministere, există probleme biologice legate mai ales de punerea în practică imediată a unor rezultate ce privesc culturile de plante și de animale utile omului. Este normal ca această preocupare să predominie astăzi în Cuba, care intenționează să-și poată rezolva singură pro-

blemele alimentației interne și să nu mai apeleze la import. Cercetarea biologică are în această direcție un rol deosebit de important.

Situată în frumosul cartier Cubanacán din Havana, Academia de științe a Cubei, al cărei director este prof. Abelardo Moreno, ocupă cinci clădiri moderne în care funcționează 9 secții: genetică, parazitologie, entomologie, malacologie, vertebrate, biochimie, fiziologie vegetală, fitopatologie, microscopie electronică. O bibliotecă de documentare servește toate secțiile. În secțiile academiei lucrează 9 specialiști din Cehoslovacia, 6 din R.D.G. și 2 din U.R.S.S., angajați cu contract pe timp de 2—3 ani. Pe lângă fiecare din ei lucrează tineri cercetători cubani, care vor continua linia cercetărilor începute cu acest ajutor tovarășesc dat de statele socialiste. Acest sistem de lucru nu este specific doar sectorului biologic. În foarte multe alte domenii, mai ales în cel tehnic, sînt sute de specialiști care ajută la punerea în funcțiune a unor instalații uzinale, fabrici, laboratoare.

La Institutul de biologie s-a inițiat, în ultimul timp, o școală pentru formarea de tehnicieni necesari cercetării. „Prezența acestora, îmi spunea prof. Moreno, ne va da posibilitatea să întărim cadrele noastre de specialitate, degajîndu-le de o mulțime de treburi care nu cer cunoștințe profunde”.

Biologie și economie

Activitatea Institutului de biologie este axată pe problemele cerute de economia Cubei, pe care institutul le abordează pe bază de cercetări fundamentale. Obiectul de studiu cel mai frecvent al acestor cercetări este organismul vegetal. Se caută obținerea de soiuri noi de citrice, de ananas, de alte fructe tropicale, de plante cerealiere; se urmărește combaterea dăunătorilor acestor plante, fie ei de natură virotică, micologică sau entomologică; se cercetează viața plantelor pentru a le putea oferi satisfaceri optime ale nevoilor lor în diferitele perioade de vegetație; se studiază alcaloizii, toxinele dintr-o serie de plante din Cuba, pentru a cerceta acțiunile lor farmacodinamice în vederea utilizării lor în medicină.

Cuba, aflîndu-se într-una din cele mai bogate regiuni de faună din lume, nu este de mirare că a atras de mult atenția anumitor sistematicieni, care au făcut colecții extraordinare de moluște, din care una, foarte reprezentativă, este la Institutul de biologie, unde se studiază acum sub aspectul variabilității biologice și al semnificației colorațiilor în viața moluștelor. Printre problemele studiate de secția de parazitologie se numără, de exemplu, o boală a spongierilor, numită „putrezire” care, se pare, este de natură virotică și amenință cu daune mari economia de „bureți” a Cubei. Aproape 90 la sută din acești bureți naturali, ce se găsesc în toată lumea, provin din mările de sud ale Cubei. Se încearcă acum chiar creșterea sistematică a acestora în parcuri subacvatice, unde se fixează, în niște „padoguri” speciale, cîte un fragment dintr-un spongiar de valoare.

La Muzeul de științe naturale al Academiei, situat în sălile de la parter și la etajul I ale Capitoliului — sediul actual al Academiei de științe a Cubei — conducătorul acestuia, dr. Jume, a organizat o adevărată expoziție științifico-artistică despre fauna Antilelor și, în primul rînd, a Cubei. Prezentarea materialului nu se face numai în dulapuri sau pe panouri; s-au construit și foarte multe diorame care ogîndesc

O pădure de palmieri, componentă nelipsită a spectaculosului decor vegetal cubanez

viața din diferitele biotipuri. Impresionantă este diorama care înfățișează lumea vie a recifilor de coraliери care, după cum se știe, înconjoară Cuba din aproape toate părțile. O grotă coralieră din fața Havanei este copiată aidoma; spațiul multiplu, de mărimea unor camere, este căptușit cu schelete de coraliери adevărați, iar în apa dintre pereți înnoată pești de toate culorile și mărimile.

Acum doi ani, când am vizitat pentru prima dată acest muzeu, se găsea reproducută, în una din camerele de la parter, o peșteră din cele peste 1000 cîte se găsesc în Cuba. În această cea de-a 1001-a grotă erau redată mai ales formațiunile minerale realizate de minunatul meșter al evaporăției apei, încărcate cu bicarbonat de calciu. Ca un omagiu respectuos, pe unul din pereții de la intrarea grotei se află portretul lui Emil Racoviță, fondatorul mondial al speologiei. Această realizare, care are acum un similar la muzeul nostru de istorie naturală din București, a fost demontată pentru a realiza una mai mare, mai complexă și mai reprezentativă pentru mulțimea peșterilor din Cuba, care să ilustreze și fauna cavernicolă, foarte bogată și originală. Cercetarea peșterilor are o tradiție veche în Cuba. Anul acesta s-au împlinit 18 ani de cînd a luat ființă prima societate „espeologica de Cuba”. Cu această ocazie, Academia noastră a oferit Academiei cubane un portret în ulei al lui Emil Racoviță, făcut de pictorul Ion Moscu. Speologia cubană a făcut apel la biospeologii români pentru a cerceta și studia fauna cavernicolă din insulă. Cred că este o șansă excepțională, pentru întreaga școală a lui Racoviță, aceea de a se putea apleca asupra uneia din faunele cele mai interesante ale spațiilor subpămîntene.

Orhidariul de la Soroa

Orhidariul de la Soroa (la circa 120 km sud-vest de Havana) prezintă într-un decor de vis cele mai frumoase flori de azi. Majoritatea lor trăind ca epifite pe copaci pădurilor și luîndu și

apa numai din umezeala aerului, sînt flori agățate parcă în aer, avînd forme și culori inimaginabile. Despre varietatea orhideelor mi-am dat seama numai văzîndu-le aici, adunate la un loc din toată insula. Se fac studii interesante asupra încrucișării lor pentru a obține noi varietăți de formă și culoare. Ele reprezintă „valută forte” și sînt foarte căutate.

Universitatea din Havana, prin catedrele ei de științe naturale, contribuie la cercetarea biologică a Cubei. Există cinci catedre: zoologie, botanică, antropologie, genetică și biologie marină. Personalul didactic nu este prea numeros, iar cadre de specialitate sînt doar profesorii titulari. Obiectul învățămîntului biologic universitar îl constituie formarea de cadre pentru laboratoarele de biologie din țară. Absolvenții sînt repartizați (chiar înainte de a termina studiile știu unde vor lucra) în laboratoare de cercetări.

La catedra de zoologie se urmăresc probleme de entomologie aplicată: se studiază viața unui coleopter care atacă bananierul, a unui curculionid care parazitează pe orez etc., căutîndu-se mijloacele cele mai eficace (chimice și biologice) pentru combatere. Paralel cu acest țel se fac observații biologice de cea mai mare însemnătate pentru zoologia nevertebratelor. La catedra de botanică se studiază flora Cubei, în care se descoperă mereu specii noi. Genetica urmărește încrucișările dintre plantele de cultură.

Problemele cercetării marine sînt pe prim plan în Cuba. Studenții care termină secția de biologie marină își continuă studiile și cercetările fie la institutul oceanologic al Academiei de științe, fie la Centrul de cercetări piscicole al Ministerului alimentației publice.

Activitatea mea în Cuba s-a desfășurat în cadrul Institutului de oceanologie, bine organizat și cu foarte multe secții: plancton, bentos, ihtiologie, hidrobiologie, microbiologie, chimie, fizica mărilor, geologie subacvatică, submersie marină, fotografie etc. La acest institut, împreună cu colaboratorul meu, dr. Carol Wittenberger, șef de sector la secția de fiziologia comparată a Academiei Republicii Socialiste Româ-

nia, am pus bazele unui laborator de cercetări asupra fiziologiei animalelor marine. Grație ajutorului acordat de președintele Academiei cubane și de directorul Institutului de oceanologie, cît și mulțumită muncii neobosite a unei echipe de specialiști constructori, acest laborator a putut fi terminat în 40 de zile și, înainte de plecarea mea din Cuba, l-am dat în folosință. Consider că este un laborator bun și modern, care satisface pentru moment cerințele cercetării fiziologice. Cu tinerii cubanezi, absolvenți ai secției de biologie marină, am făcut și o serie de cercetări asupra respirației și menținerii la aer a stridiei și languste, două animale importante pentru economia marină a Cubei.

Am speranța că cercetările laboratorului pe care l-am înființat vor putea ajuta întregul Institut de oceanologie, dacă acesta își va concentra toate forțele asupra regiunii de sud-vest din mările ce înconjoară Cuba unde, din cauza unor ape mai indulcite și a unor adîncimi mai mici, se găsește cea mai abundentă viață marină din jur.

Centrul de coordonare a cercetărilor biologice din Cuba este Academia de Științe. Președintele acesteia, geograful și speologul A. N. Jimenez, este autorul a două monografii despre geografia Cubei și a patru volume asupra cercetărilor speologice ale insulei, fapt ce îl situează printre cele mai reprezentative personalități științifice din țara lui. Prieten al României, A. N. Jimenez este un promotor al relațiilor de colaborare științifică dintre academiile celor două țări.

Biologia actuală a Cubei caută să rezolve, în primul rînd, problemele legate de dezvoltarea economică a țării. În această activitate, ea este sprijinită de mulți specialiști din țările prietene. Desigur că prietenii cubanezi au de cîștigat de pe urma acestui sprijin. Trebuie să recunoaștem, totodată, că și noi cîștigăm de pe urma activității în diferitele domenii ale biologiei cubaneze. Am convingerea că și prin contactele directe între oamenii de știință se pot obține rezultate eficiente, care contribuie la dezvoltarea legăturilor de prietenie între poporul român și poporul cubanez.

SOMALIA

Un pământ străvechi întinerește

Somalia... Numele trezește cititorului român asociații cu rezonanțe prietenești. Poate altele, mai definite decât fragmentarele impresii despre îndepărtata regiune africană înregistrate de opinia publică din țara noastră din raportul pe care Dimitrie și Nicolae Ghica Comănești îl prezentau societății române de geografie la înapoierea lor din expediția întreprinsă pe la 1894-1895. Sigur este însă că, și atunci, acea dintii mărturie a cercetătorilor români se integra dorinței firești a poporului nostru de a cunoaște viața altor țări și popoare și de a înmoda cu ele legături de prietenie.

Astăzi, aceluiași sentiment i se adaugă deplina solidaritate a României cu lupta tinerelor state africane independente pentru înlăturarea urmărilor dominației coloniale și dorința unei colaborări multilaterale în spiritul respectului și egalității depline.

Somalia. 660 000 kilometri pătrați — mai mult decât Anglia și Italia la un loc. O cîmpie galben-roșcată presărată ici, colo de verdele prăfuit al arbuștilor. Sutele de mii de hectare de pășune naturală aduc statului o principală sursă de venituri: creșterea animalelor, circa 49 de milioane de oi, vaci, cămile, ceea ce înseamnă aproximativ zece animale pe cap de locuitor. „Somali” de altfel se traduce în graiul local „lapte de vacă”. În perioada de secetă tufișurile și iarba se usucă. Vînturile aduc nori de praf. Păstorii somalezi (85 la sută din cele 3 milioane de locuitori ai țării) străbat atunci distanțe lungi în căutarea apei și a nutrețului pentru vite.

Capitala țării, Mogadiscio, este și principalul centru economic și cultural. Ciudatele amprente pe care scurgerea vremii le-a săpat pe turnul străjuit al portului atestă vechimea orașului. Potrivit surselor arabe, el ar fi fost ridicat în secolul al X-lea de negustori arabi și persani. Poziția sa strategică și comercială avea să consti-

Mogadiscio. Arcul de Triumf, unul din monumentele capitalei somaliene

tuie unul din principalele motive ale acaparării Somaliei de către colonialiștii europeni. Prin forță, în 1884, trupele engleze ocupă porturile Zeila și Berbera de pe țărmul Golfului Aden, punînd bazele coloniei care va purta numele de Somalia britanică. În mod silnic este stabilit în 1889 protectoratul italian asupra regiunii de coastă de la Oceanul Indian, transformată în 1905 în colonia zisă Somalia italiană. Timp de trei secole de veac de subjugare străină poporul somalian nu a încetat o clipă lupta pentru libertate și independență.

Somalia... Liberă și reunificată, înalță la 1 iulie 1960 steagul albastru punctat de steaua albă a credinței, drapelul de stat al noii republici independente ce apăsă pe harta continentului african. Și pentru a-și consolida această independență, întreaga țară își concentrează astăzi eforturile. Preocuparea tînărului stat somalian de a lichida trista moștenire colonială, de a birui vitregiile climei și solului sînt plurivalente. Ele se îndreaptă însă, în primul rînd, către crearea bazei economice necesare progresului general al țării. În acest sens, planul de cinci ani pe perioada 1963-1967 a avut drept scop tocmai stimularea unei economii diversificate agricole și industriale. Cu mijloace încă sumare se duce o luptă titanică pentru defrișarea junglei, pentru dezvoltarea agriculturii atît prin introducerea de noi culturi cît și prin inițierea unor ferme model. Aproape singurele regiuni fertile ale țării se găsesc de-a lungul cursurilor stabile de apă Giuba și Secbeli. Aici se întind marile plantații de bananieri, culturi de trestie de zahăr, portocali, lămii. Este un important sector al economiei somaliene, bananele înscriindu-se printre principalele pro-

duse de export ale țării. De aceea, legea privind naționalizarea unor pămînturi nevalorificate în mod eficient — în special cele aparținînd companiilor străine — precum și o serie de măsuri în direcția ameliorării calității și cantității culturilor vin tocmai în sprijinul creșterii producției globale bananiere. Preocuparea statului somalian în domeniul creării unei industrii naționale se concretizează în apariția unor ramuri de producție pînă nu de mult necunoscute, prin modernizarea și lărgirea întreprinderilor deja existente. Eforturile principale se îndreaptă spre realizarea unei puternice baze pentru valorificarea industrială a pisciculturii, precum și a prelucrării produselor animaliere. Descoperirea bogatului zăcămint de fier de la Welmora ca și prospectarea unor alte resurse ale subsolului somalian deschid perspectivele construirii unor noi întreprinderi industriale. O atenție specială se acordă căilor de comunicație atît prin construirea și extinderea unor porturi, a unor aeroporturi moderne cît și prin crearea primilor kilometri de șosele și drumuri noi, inexistente înainte de eliberarea țării.

Tînărul stat acordă o importanță deosebită relațiilor sale externe.

„Somalia militează pentru ca între tinerele state ale continentului african să domine relații de coexistență pașnică, declara de curînd primul ministru somalez Mohamed Ibrahim Egal. Un prim pas pozitiv este inițierea comisiei însărcinate cu examinarea căilor și mijloacelor necesare pentru soluționarea principalelor diferende între Somalia și Kenya. De asemenea, dacă nu vor interveni schimbări radicale, — a adăugat Mohamed Ibrahim Egal — sînt convinși de faptul că disputele teritoriale dintre Somalia și Kenya vor fi rezolvate pe căi pașnice”.

În același timp, Somalia se promită pentru lichidarea colonialismului și neocolonialismului sub orice formă, pentru solidaritatea cu toate popoarele lumii care luptă pentru pace, libertate și independență.

Evoluția bunelor relații dintre Republica Somalia și Republica Socialistă România — țări situate la o mare distanță geografică, dar animate de năzuința comună de a colabora — ilustrează viabilitatea raporturilor de încredere și stimă între state, raporturi bazate pe respectarea strictă a principiilor suveranității, independenței naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc.

În acest cadru se înscriu drept contribuții de seamă vizitele reciproce ale oamenilor de stat care au adîncit cunoașterea și prețuirea între cele două popoare. Cu prilejul vizitelor reciproce la nivel înalt, au fost evidențiate cu satisfacție posibilitățile în direcția dezvoltării colaborării economice, tehnice, științifice și culturale s-a comentat asupra oportunității negocierii unor acorduri în aceste domenii. Dezvoltarea multilaterală a relațiilor reciproce, se arăta în comunicatul comun, slujește cauzei înțelegerii internaționale și păcii în lume. Pe această linie se situează și apropiata vizită pe care președintele Somaliei, Abdel Rachid Charmaki, împreună cu soția, o va face în țara noastră.

Ileana NICOLAESCU

expoziția erorilor

Philips, temuta, puternica și incomparabila firmă Philips, a organizat o expoziție a erorilor tehnice. Când sînt atîtea expoziții de reclamă, te apucă duioșia cînd descoperi o asemenea expoziție: istoria exactă a unei erori, de la nașterea, dezvoltarea și răspîndirea ei în lume. Ideea e într-adevăr originală; cărei firme i-ar fi trecut prin cap să-și facă publice erorile, să cheme oamenii să le vadă, să mai plătească și ghizi în acest scop? Ideea e atît de binecuvîntată încît ar trebui preluată și în alte domenii, în domeniile artistic, filozofic și politic.

Rămîne, orice s-ar spune, o mare desfătare să urmărești cum se naște o prostie; prima dată în capul unui om, pe urmă în capul a doi oameni, pe urmă în capul a trei oameni; cum își face rost de un drapel, cum își înjghebează o metafizică, cum devine idee, cum alături de prostie se dezvoltă infamia. Ar putea, de pildă, să fie expuse în grafice și fotografii marile gafe politice, ca de pildă gafa lui Chamberlain, a cărei politică șovăielnică față de Hitler a făcut atîta rău. Ar putea fi expu-

se desigur și gafe politice mai recente, ca de pildă ideea intervenției americane în Vietnam, urmărindu-se geneza și consecințele acestei erori.

În „Biederman și incendiatorii”, vă amintiți, desigur, victima deschide politicos ușa celor care îi dau foc casei, oferă viitorilor asasini un mic dejun copios și le dorește o sănătate îndelungă. Sărmana victimă nu știe că cei cărora le face patul să se culce au venit să-i dea foc casei; ea se poartă cu ucigașii așa cum s-a purtat tatăl la întoarcerea fiului risipitor, pregătindu-i cele mai alese bucate.

Incendiatorii se apucă de treabă, că ei n-au timp de pierdut, incendiatorii sînt întotdeauna grăbiți, mai au și alte case cărora să le dea foc. Mai au și alți somnambuli politici de pălăit, ei dau foc și gata, nu mai pierd timpul cu discuții umaniste. Victima nu observă sau îi e lene să observe. Decît să observe, preferă să se transforme în

cenușă, e mai neplăcut, desigur, dar mai practic. Dacă observi, înseamnă să strigi, să chemi în ajutor, pe cînd așa, te lași prefăcut în cenușă dar în schimb ești scutit de atîtea alte preocupări.

Apatia politică e una din cele mai cumplite erori și o expoziție pe această temă, istoria și consecințele ei, ar fi cît se poate de utilă. Ideea firmei Philips ar trebui deci aplicată și în alte domenii. Un frigider care nu merge aduce bătăi de cap unei gospodine, pe cînd o eroare politică poate avea consecințe atît de dezastruoase. De pildă, firma Philips a expus un frigider care n-a funcționat niciodată. Dar n-ar fi interesant de expus și oameni politici al căror cap, cu toate progresele tehnice, de asemenea n-a funcționat niciodată? O expoziție a erorilor politice ar fi la fel de căutată, dacă nu chiar mai căutată decît una a erorilor tehnice.

contrapunct

veniți în grote să petrecem

La Paris, în fața celebrei „Coupole”, restaurant de elită unde se adună gloriile imediate, am văzut un tînăr într-o haină ponosită, mototolită, jerpelită, prăfuită, într-un cuvînt îmbrăcat ca vai de el. Mă și pregătisem să sufăr pe tema stării mizerabile a tînărului cînd un prieten parizian se grăbi să-mi oprească avînturile umaniste.

— Nu te grăbi să-l plîngi. E fiul unui cunoscut miliardar italian...

Încetul cu încetul am început să înțeleg ciudatul fenomen. E adevărat că sărăcia nu-i un viciu, dar ea poate deveni o modă. În rîndurile unor tineri occidentali cu bani grei, plictisiți de atîta eleganță și pedanterie vestimentară, îngroziiți la ideea de a-și lega în fiecare zi nodul de la cravată, au ajuns la modă hainele ponosite. O, doamne, am ajuns s-o vedem și pe asta! Dacă nu ești jerpelit, nu ești elegant. Au și apărut diverși indivizi care-ți pot procura la niște prețuri piperate o haină jerpelită. Căci ea trebuie să fie cu adevărat jerpelită, nu fățarnic jerpelită, nu fabricat

jerpelită, ea trebuie să aibă patina vremii.

Cu alte cuvinte, mulți dintre acești tineri milionari s-au plictisit cu binele, căci și binele poate fi o povară. Cînd ai avion cu reacție, desigur că multe lucruri te plictisesc, de la avion cu reacție la angoasa metafizică nu-i decît un pas. Unii dintre bogătașii mai extravaganti s-au plictisit și de hotelurile luxoase și bine cunoscute. Iar Miami, iar Florida, iar Monte Carlo, mereu același și același lucru. Într-adevăr, să fii silit să mergi în fiecare an la Monte Carlo, asta-i cu adevărat viață de cîine.

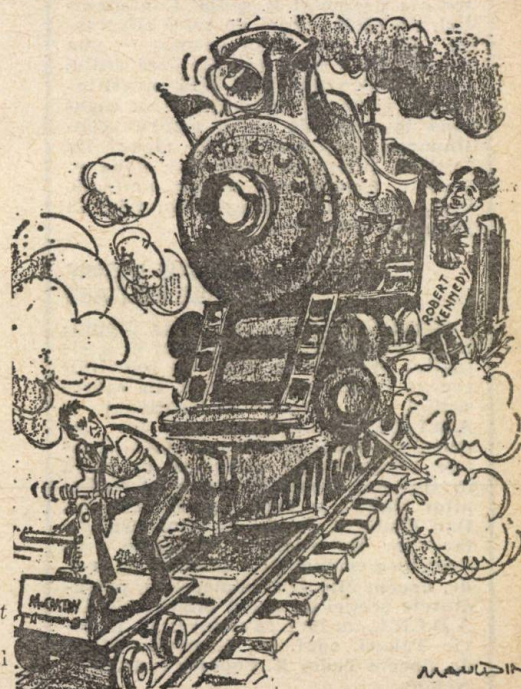
După moda hainelor jerpelite și a cămășii ponosite a apărut moda vacanțelor în grote. Adio Monte Carlo, adio Miami, petreceți-vă vacanța în grote și o să fiți fericiți. Bineînțeles că această extravaganta a apărut în primul rînd în capul foarte lucid și foarte echilibrat al unor negustori. Cei cu bani mulți n-au timp nici să fie extravaganti, se ocupă alții de extravaganta lor, așa că o idee năstrușnică e

bine plătită. Ei născocesc extravagante pe care le scot pe piață și le vînd bine. Ei și-au dat seama că-n sufletul miliardarilor se întîmplă ceva și atunci le-au oferit vacanțe în peșteri, zile de odihnă în grote.

Ei le-au vîndut și extravaganta și grotă. Romanticismul se deplasează ușor de la Monte Carlo în grotă. S-au cunoscut și s-au iubit în grotă. Să nu vă închipuiți că aceste grote sînt chiar numai grote. Ele sînt la fel de luxoase ca orice cameră de hotel ultra-

modern, numai cadrul e altul și miliardarul e încîntat că a scăpat de Miami și că se poate odihni într-o grotă. Simplitatea, după cum se vede, este la modă, dar costă bani grei, mai bine rămîi un rafinat și mai strîngi și bani la ciorap. Pînă și din simplitate s-a făcut o afacere. După asta ce mai poate urma?

Și așa, în fiecare an, miliardarii se îndreaptă spre grote să-și refacă sănătatea și echilibrul sufletesc: „Veniți cu toții în grotă și o să petreceți admirabil”.

— Stai că te-ajut eu...
(Din International Herald Tribune)

UN SEDIU
INTENS DISPUTAT

Edificiul cel mai disputat din capitala Argentinei este, probabil, sediul conducerii sindicatelor din acea țară. Ciocnirile dintre grupările de diferite tendințe reprezentate în Comitetul director al Confederației Generale a Muncii au dus, în decursul ultimilor ani, la disputarea, uneori chiar cu focuri de arme, a sediului Conferinței. După căderea guvernului Illia, înfruntările dintre reprezentanții unor orientări contrare au luat o nouă amploare. S-au schimbat în mare măsură și motivele conflictului. În urmă cu doi-trei ani, lupta se dădea între partizanii revenirii lui Peron în Argentina și cei care susțineau necesitatea unei mobilități în acțiune, concepută fără „tutela ineficace” a fostului președinte, aflat de mult timp în exil. (Se știe că Peron își continuă încercările, din ce în ce mai ineficiente, de a telegida mișcarea politică legată de numele său — „peronismul” — ai cărui adepți dețin adesea poziții-cheie în conducerea sindicatelor). Conflictul dintre liderii sindicatelor — polarizate anterior de opțiunile în favoarea sau împotriva lui Peron — s-au deplasat pe terenul atitudinii față de actualul regim. Jose Alonso și Augusto Vandor, care se manifestaseră ca adversari în disputa despre viitorul peronismului, au realizat recent o înțelegere cu privire la platforma care să permită „colaborarea” sindicatelor cu regimul, în limitele normelor fixate de acesta pentru activitatea sindicală. Reprezentantii unui număr important de sindicate au calificat această platformă ca o „cedare”.

Conflictul din Comitetul director a determinat convocarea Congresului Confederației Generale a Muncii. Acesta a ales un nou secretar general, Raymundo Ongaro, exponent al sindicatelor care se opun liniei lui Vandor și Alonso. Dar delegații din partea sindicatelor controlate de aceștia s-au retras din Congres înaintea votului (din 447 delegați au votat doar 280), boicotând lucrările. Alegerea lui Ongaro ca secretar general a fost calificată ca nevalabilă. La 29 martie, când noul lider al Comitetului director s-a prezentat la sediul Confederației, l-a găsit ocupat de către adversarii săi. Cele două grupări — una mandatară a unui vot dar fără sed'u, cealaltă cu sediu, însă fără investiție din partea Congresului — au căzut pînă la urmă de acord pentru „continuarea Congresului în plenul lui inițial”. Începerea celei de-a doua etape a Congresului a fost aminată, însă, din cauza divergențelor ivite în gruparea dizidentă.

A.D.I.R.I. : DISCUȚIE DESPRE
BLOCURILE MILITARE

Blocurile militare în lumina dreptului internațional contemporan și a situației prezente în lume au constituit recent tema unor dezbateri în cadrul secției de drept internațional a A.D.I.R.I. Discuțiile au avut loc pe marginea comunicării intitulate „Pactele regionale de securitate colectivă în sistemul Cartei Organizației Națiunilor Unite”, pe care a prezentat-o dr. Dan Ciobanu, expert în Ministerul Afacerilor Externe. La discuțiile pe marginea comunicării, conduse de prof. dr. docent Mihail Ghelmegeanu, președintele secției de drept internațional a A.D.I.R.I., au luat cuvîntul prof. Ludovic Takaci, conf. dr. Gheorghe Moca, dr. docent Tudor R. Popescu și dr. Ioan Nestor.

Ideea de suveranitate națională în concepțiile pașoptiștilor

M. Turtot

asistent universitar

„Românii se jertfiseră pentru dezrobirea libertății lor ; dar acesta e un bine atît de mare încît cu nici o jertfă, fie cît de grea, nu e scump cumpărată”.

NICOLAE BALCESCU

Legată organic de constituirea, consolidarea și dezvoltarea statului național român, problema suveranității naționale a fost unul din dezideratele centrale ale ideologiei românești de la 1848, deziderat pentru care au luptat mințile cele mai luminate de pe întreg teritoriul patriei noastre. Nicolae Bălcescu, Cezar Bolliac, Dimitrie Bolintineanu, Eftimie Murgu, Avram Iancu, Mihail Kogălniceanu, Alecu Russo, Ion Ghica, Simion Bărnuțiu, George Barițiu și alți gânditori de seamă ai epocii pașoptiste preiau toate ideile valoroase ale premergătorilor lor și le ridică la nivelul cerințelor arzătoare ale epocii. Ideile despre originea comună a limbii și poporului român, precum și ideea continuității acestuia pe teritoriul vechii Dacii, cuprinse în opera cronicarilor, a lui D. Cantemir și a Școlii Ardelene, sînt amplu dezbătute de gânditorii pașoptiști, care le dau o adîncă semnificație politică — noțiunea de suveranitate națională la dimensiunile întregului popor. Suveranitatea era simbolul ieșirii poporului român din labirintul atîtor veacuri de vicisitudini, simbolul existenței sale independente în rîndul națiunilor de sine stătătoare ale Europei, al maturității sale politice.

Gînditorii pașoptiști erau pe deplin conștienți că momentul marilor înfăptuiri sosise, iar poporul român avea capacitatea și puterea de a pune la baza străbunei unități de origine o unitate politică, economică, juridică și culturală modernă. Ei au combătut argumentat toate ideile din circuitul național și internațional potrivit cărora poporul român n-ar fi fost încă pregătit pentru a se integra într-un stat național unitar și suveran. Astfel, Nicolae Bălcescu era incredincă că „poporul român e destul de matur și... poate prea bine trăi de sineși fără stăpîni și a se bucura de toate drepturile cetățenești”¹⁾, iar George Barițiu, combătînd pe cei care susțineau că „nația română nu ajunsese la maturitatea cerută pentru a merita independența politică”, arăta că „dacă despotismul ar mai ține popoarele sub a sa epitropie, ele n-ar ajunge la maturitate nici într-o mie de ani”²⁾.

Gînditorii români ai revoluției de la 1848 concepeau noțiunea de suveranitate națională ca unind indisolubil su-

veranitatea poporului și a națiunii în interiorul țării cu independența țării în relațiile internaționale. Bălcescu definea suveranitatea poporului atît ca „stăpînirea desăvîrșită fără să aibă a da socoteala decît numai lui dumnezeu”³⁾, cît și ca „...punerea în lucrare a puterii tuturor țărîmuri de hotarele dreptății și urmînd după un duh de frăție”⁴⁾. Prima definiție se referă la suveranitatea țării în relațiile sale externe, iar cea de a doua la supremația poporului în interiorul țării care, în concepția lui Bălcescu, însemna conducerea treburilor țării, pe baza frăției și egalității în drepturi a tuturor oamenilor din popor.

Alecu Russo surprinde, de asemenea, unitatea organică dintre cele două aspecte esențiale ale noțiunii de suveranitate. În „Cîntarea României” el scrie : „Slobozenia e îndoită : cea dinlăuntru și cea din afară... ele sînt surori, una fără alta nu pot trăi... Slobozenia din afară este neatîrnarea moșiei (a patriei — n.a.) în care naștem și care ne hrănește, moșia de la care tragem numele nostru și dreptul de om, de sub biruirea ori cărei alte țări și împărății... Slobozenia dinlăuntru este legea, icoana dreptății dumnezeiești, legea așezată prin învoirea tuturor și la care toți deopotrivă se supun. Acolo unde nu e lege, nu e nici slobozenia și acolo unde legea e numai pentru unii și ceilalți sînt lipsiți de sub ascultarea ei, slobozenia a pierit... și fericirea e stînsă”⁵⁾.

În gîndirea lui Simion Bărnuțiu, cele două laturi ale noțiunii de suveranitate națională sînt și mai bine conturate. În interiorul țării, suveranitatea sau maiestatea poporului român era „însăși potestatea (puterea — n.a.) supremă ce se cuvine lui și numai lui în toată întinderea teritoriului său, a indivizibilor săi, a scopurilor și a negoțiilor sale naționale. Această potestate, unică, nedivizibilă, santă, cu totul nedependentă și nesubordonată la nici o altă potestate de pre pămînt e condiția vieții celei adevărate omenești și naționale, fără de care nu s-ar putea efectua cele mai sînte scopuri ale ei”⁶⁾.

În relațiile internaționale, suveranitatea națiunii române era, după Bărnuțiu, „un drept personal al ei, ce n-are opo (nevoie — n.a.) de nice una demonstra-

Mihail Kogălniceanu

Nicolae Bălcescu

C. A. Rosetti

Simion Bărnuțiu

țiune; în puterea acestui drept a putut și poate pretinde de la alte națiuni ca să o recunoască și să o respecte ca pre una națiune liberă și nedependentă, ca pre doamna supremă și proprietară exclusivă a teritoriului său, precum a fost și e în adevăr recunoscută ca atare”⁷⁾.

Analiza noțiunii de suveranitate națională, dezvăluirea unora din coordonatele sale, precum și înțelegerea ei prin prisma contextului concret-istoric de la jumătatea secolului al XIX-lea, i-au condus pe gânditorii pașoptiști la concluzia că dobândirea și consolidarea suveranității nu erau posibile fără unitatea tuturor românilor într-un stat național puternic, fără o armată națională capabilă să se opună puterilor absolutiste și fără crearea unui fundament economic menit să consolideze baza materială a libertății naționale. De aceea, ei militează neobosit pentru realizarea acestor obiective de stringentă necesitate de care depindeau destinele poporului român, însuși viitorul său.

„Dacă naționalitatea este sufletul unui popor — scria Nicolae Bălcescu — dacă cită vreme el păstrează acest semn caracteristic al individualității sale, ... unitatea națională este chezușirea libertății lui, este trupul lui, trebuincios ca sufletul să nu piară și să amortească, ci, din contră, să poată crește și a se dezvolta”⁸⁾. C. A. Rosetti considera unitatea națională ca „una din credințele noastre cele mari”, Mihail Kogălniceanu o numea „cheia boltei”, fără de care s-ar prăbuși tot edificul național, George Barițiu era convins că de unire depindeau „țara și puterea patriei, cum și vaza și cumpănirea ei politică”, de ea depindeau prezentul și viitorul poporului român, iar Simion Bărnuțiu spunea că unitatea națională trebuia să fie „paladiul tuturor drepturilor naționale ale românilor”. „Unirea e necesară — scria Bărnuțiu — pentru că națiunea română fără de dînsa nu și-ar putea apăra viața și libertatea în contra inamicilor interni și externi, nu și-ar putea recîștiga libertatea și drepturile pierdute, nici nu s-ar putea regenera; aceste scopuri se pot ajunge numai prin una concentrare de puteri care este rezultatul uniunii”⁹⁾. Ion Ghica arăta și el că unitatea națională era o necesitate pentru români: numai prin această unitate, poporul român își asigura ființa națională; „a renunța la unire — spunea Ghica — ar fi pentru noi a abdica ca națiune, ar fi a renunța la orice speranță”¹⁰⁾.

Crearea unei economii naționale puternice era considerată de gânditorii pașoptiști ca un factor necesar pentru înfăptuirea și menținerea suveranității. În opera gânditorilor de la 1848 nu o dată a fost afirmată ideea că suveranitatea națională fără o puternică bază economică nu se poate manifesta în toată plenitudinea atributelor sale, ci ar fi — cum spunea Kogălniceanu — un cuvînt sec, fără o semnificație reală. Nicolae Bălcescu, Ion Ionescu de la Brad, Eftimie Murgu au subliniat, în repetate rînduri, importanța efectuării unor adînci transformări în structura social-economică a țării. Problemele economice, arăta Kogălniceanu, sînt eminemamente chestiuni politice și ca atare ele trebuie să primeze față de celelalte probleme. El considera că sosise timpul ca România să aibă propria sa politică economică și comercială, să fie stăpînă la ea acasă și insista pentru „dezvoltarea industriei noastre născînde”¹¹⁾.

O idee deosebit de prețioasă a gândirii pașoptiste este ideea că rolul hotărîtor în lupta pentru dobîndirea și consolidarea suveranității naționale revine poporului român. Animați de un profund patriotism, gânditorii înaintați ai revoluției de la 1848 au militat perseverent pentru a însuși întregul popor, pentru a-i inspira încredere în forțele sale și pentru a-l antrena la rezolvarea problemelor social-politice ale epocii.

Faptele de vitejie din trecutul glorios de luptă al poporului, precum și trista experiență a atîtor veacuri de asuprire străină, i-au convins pe gânditorii pașoptiști că libertatea națională și socială trebuia să fie, în primul rînd, opera poporului român. C. A. Rosetti îi sfătuia pe români să nu aștepte de la străini, ci de la ei înșiși libertatea. E o crimă, spunea Rosetti, ca românii să se conducă după zicătoarea „capul ce se pleacă, sabia nu-l taie”, iar Simion Bărnuțiu afirma: „Vai de omul pe care-l poartă altul și vai de națiunea care nu umblă pe picioarele sale... ea va rămîne pururea întunecată ca orbul și servă națiunilor răpitoare”.

Ideea că poporul român este forța hotărîtoare în lupta pentru cucerirea suveranității naționale străbate întreaga concepție a lui Nicolae Bălcescu, gânditorul cel mai înaintat al epocii pașoptiste. Marele patriot îi critica sever pe boierii și domnitorii care s-au izolat de popor și au căutat să

ridice țara sprijinindu-se pe împărățiile străine. Ei nu priveau spre poporul de jos din care au ieșit toți vitejii și luptătorii pentru libertate, nu vedeau că acest popor „a mintuit țara într-atîtea rînduri și că ar mintui-o, dacă ar fi interesat la pricina țării și ar avea drepturi și o patrie a apăra. Ei nu știau încă ce poate face un popor cît de mic, cînd își apără ale sale și cînd e aprins de o sfințită și nobilă idee”¹²⁾.

Gînditorilor înaintați de la 1848 din Țările Române nu le-au fost indiferente nici orînduirea de stat și forma de guvernămînt în care se putea realiza o suveranitate națională reală. Ei au declarat un necruțător război regimurilor despotice în care dominau tirania și nedreptățile de tot felul, corelînd suveranitatea națională cu o orînduire de stat democratică a cărei formă de guvernămînt să fie republica. Menirea republicii era, după opinia lor, de a asigura deplina suveranitate a poporului, dreptul său inalienabil de a-și rezolva singur problemele.

Idealurile și aspirațiile gînditorilor pașoptiști — expresie a spiritului patriotic, revoluționar de care au fost animați — au căpătat viață și au rodit treptat prin lupta poporului. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, stîndardul patrioților de la 1848 strălucеște astăzi glorios în miinile clasei muncitoare, ale întregului popor care, făurînd România socialistă, a dat împlinire idealurilor de libertate, suveranitate și prosperitate ale poporului român și va face totul ca națiunea română — independentă și suverană — să dăinuiască peste veacuri.

¹⁾ N. Bălcescu, „Opere”, vol. I, Editura Academiei, București, 1953.

²⁾ George Barițiu, „Scrieri social-politice”, Editura politică, București, 1962.

³⁾ N. Bălcescu, op. cit.

⁴⁾ Ibidem.

⁵⁾ Alecu Russo, „Scrieri alese”, Editura tineretului, București, 1959.

⁶⁾ S. Bărnuțiu, „Dreptul public al românilor”, Tiparul tribunei române, Iași, 1867.

⁷⁾ Ibidem.

⁸⁾ N. Bălcescu, op. cit.

⁹⁾ S. Bărnuțiu, op. cit.

¹⁰⁾ Ion Ghica, „Opere”, vol. I. ESPLA, București, 1956.

¹¹⁾ M. Kogălniceanu, „Texte social-politice alese”, Editura politică, București 1967.

¹²⁾ N. Bălcescu, op. cit.

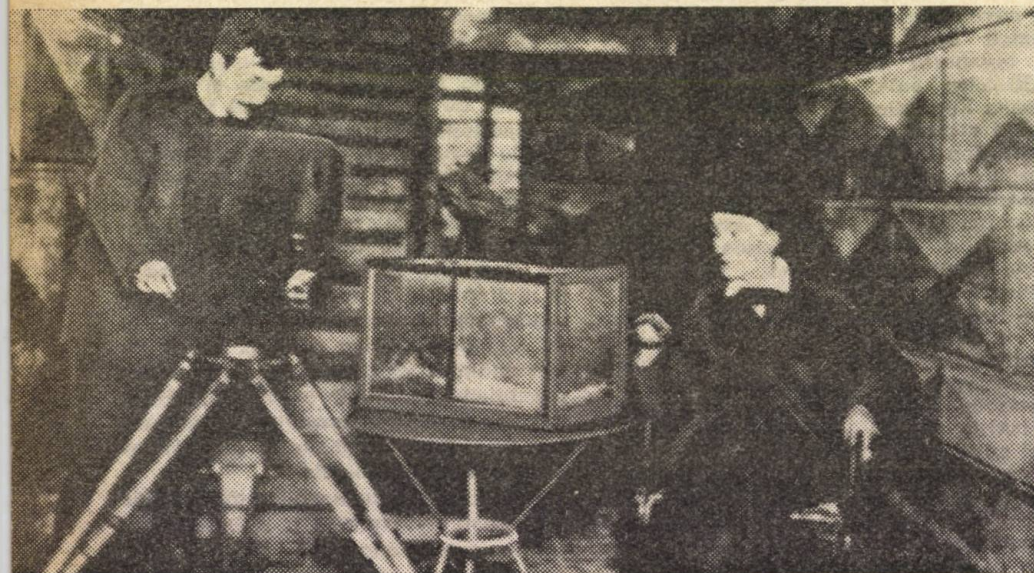

marii anonimi ai fotografiei

„Era fotografii“ *) de M. F. Braive a făcut repede ocolul lumii, cunoscând pînă în prezent, pe lângă ediția originală într-o limbă de circulație internațională, franceza, traduceri în Anglia, S.U.A., R. F. a Germaniei. E o carte de o rară bogăție documentară, pentru care autorul ei a desfășurat o muncă de cercetare de zece ani, în arhive și colecții particulare din nenumărate țări. Istorii bine documentate ale fotografiei se mai cunosc, cel puțin cîteva. Numai că ele sînt în genere axate pe personalitățile fotografilor care au ilustrat această artă de un veac încoace, în timp ce cartea lui Braive, respingînd această metodă, adoptă una menită să ilustreze universalitatea fotografiei, martor al timpului, al mersului lumii; așa se face că, alături de imagini luate de cei mai iluștri artiști fotografi, ne întîmpină o mulțime de fotografii anonime, făcute de amatori din cele mai diverse colțuri

1908. Fabre, marele naturalist, acordă un interviu

În cele mai îndepărtate colțuri ale lumii, fotografia se bucură de un imens succes popular. Iată strada fotografilor din Karachi (Pakistan)

1894. Dreyfus primește afrontul „gărzii dezonoarei“. Răsunătorul proces înregistrează prezența fotografilor în sălile tribunalului și, ca atare, pasionante fotoreportaje

1865. Fotograful devine martor al evenimentelor. Iată-l, îndată după încătușare, pe Lewis Payne, membru al complotului îndreptat împotriva președintelui Lincoln

ale pământului — de unde farmecul cărții, de unde originalitatea ei.

După o licență în istoria artei, Michel-François Braive a urmat cursurile Institutului de artă și arheologie al Școlii Luvrului. În timpul războiului, mobilizat în „Frontul Artei” — pentru salvarea muzeelor naționale — are misiunea de a conserva muzeele din Bourgogne și în special pe acela din Chalon-sur-Saône, unde e păstrată întreaga arhivă Niepce. Georges Salles, pe atunci director al Muzeelor Naționale, îl saluta în 1946 pentru curajul cu care a reușit să preîntâmpine „din partea trupelor inamice acte ce ar fi putut să prejudicieze grav colecțiilor”. După război, susține cu Jean Cassou o teză despre Nadar, pe care o publică în 1950, și realizează un film pe aceeași temă.

Trimițându-ne „Era fotografiei”, Michel Braive a însoțit-o și de o lungă scrisoare, datată Paris, 13 iunie 1967,

pasionant document în care explică punctul de vedere ce a stat la baza cărții — și din care reproducem fragmentele de mai jos :

„Cît privește cartea mea, pot să afirm că este singura pînă în prezent care demonstrează, universalitatea fotografiei, de la origini pînă în prezent... Cercetările nu mi le-am axat pe marii fotografi, deveniți din ce în ce mai mult interpreți, adică actori ; căci, în acest domeniu, nu cred în autori... Se înțelege că fotografia își realizează progresul prin cinema, totuși ea este o «artă desăvîrșită încă de la naștere» (Steichen)... În mare, fotografia este contemporană cu numeroase progrese, calea ferată, anestezia etc. etc. Și e prima dintre artele «de înregistrare», precedind fonograful... Citez numele marilor fotografi numai incidental, în raport cu masa de imagini, care e realitatea fundamentală a istoriei fotografiei. Igor Korsky,

conservator la Muzeul de Artă Modernă din New York, a observat cu justețe că istoria fotografiei nu mai putea fi studiată cu metode împrumutate din istoria artei, cu școlile și maeștrii ei. Difuzarea acestei «arte de înregistrare» a fost de-a dreptul magică și a atins rapid universalitatea. Ceea ce justifică documentarea mea voit mondială, cu erorile și riscurile de tipul Dumbovița în loc de Dimbovița“...

Reflecțiile sale despre evoluția, sociologia și însemnătatea fotografiei în lumea actuală, cititorii noștri vor avea, de altfel, prilejul să le cunoască nemijlocit în numerele viitoare.

Radu VARIA

*) Michel-François Braive : „L'âge de la photographie”, Editions de la Connaissance, Bruxelles & Weber, Skira, Paris.

1900. Theodor Roosevelt este ales președinte al S.U.A. Compoziția fotografică e apreciată ca una din cele mai frumoase realizate la vremea ei

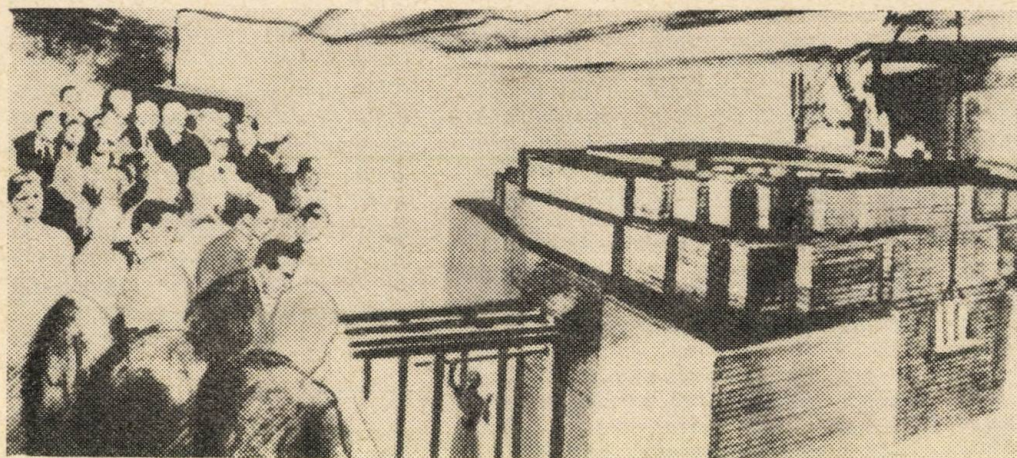
1900. Celebra întâlnire între Tolstoi și Gorki la Iasnaia Poliana

1871. Un document fotografic din zilele Comunei din Paris. În fața obiectivului s-au reunit un grup de comunarzi care au participat la dărîmarea Coloanei Vendôme

Leandro CASTELLANI
Luciano GIGANTE

Desenul alăturat reconstituie experiența de la 2 decembrie 1942, cînd a avut loc „premiera” reacției în lanț. După cum se vede în partea dreaptă a desenului, pila lui Fermi era o construcție din cărămizi de grafit, în care fuseseră introduși cilindri de uraniu. O anumită cantitate de uraniu și grafit urma să declanșeze reacția în lanț. Reacția era controlabilă prin barele de cadmiu care se văd în mijlocul desenului.

ISTORIA BOMBEI ATOMICE (8)

Dramatica premieră a reacției în lanț

„De îndată ce mi-am luat în primire misiunea — confirmă Groves — am înțeles că trebuia să avem de partea noastră puterea industrială americană; de aceea am vizitat firma Du Pont. Conducătorii ei au acceptat propunerea de a construi și a pune în funcțiune viitoarea pilă cu reacție. S-a hotărît ca lucrările să fie începute și continuate chiar înainte de rezultatul experiențelor făcute de Enrico Fermi la Universitatea din Chicago. Firește, nu știam dacă experiențele vor fi concludente dar, la urma urmelor, era vorba de experiențe de laborator și în laborator se recurge deseori la improvizații.”

„Improvizațiile” lui Fermi s-au concretizat prin multe luni de muncă îndirjită în sala situată sub stadionul Stagg Field. Pila lui nu era decît o mare construcție din cărămizi de grafit extrem de dur, înăuntrul căreia fuseseră introduși la intervale regulate mai mulți cilindri de uraniu. Trecînd prin grafit, neutronii se încetineau; ei scindau deci nucleele atomilor de uraniu și declanșau o reacție în lanț. Grafitul era numit „moderator” și avea aceeași funcție ca apa grea în

reactoarele proiectate de Joliot Curie în Franța și de Heisenberg în Germania.

Multe luni, Fermi și colaboratorii săi au continuat să așeze una peste alta cărămizile de grafit și să introducă cilindrii de uraniu, în așteptarea momentului în care pila, atîngînd anumite limite, va provoca declanșarea reacției în lanț.

Pentru a controla și a întrerupe reacția, oamenii de știință au recurs la o serie de bare de cadmiu care puteau să absoarbă neutronii eliberați. Era suficient ca aceste bare să fie scoase pentru a declanșa reacția și să fie introduse din nou pentru a o întrerupe. La 1 decembrie, Fermi și colaboratorii săi au observat că pila urma să atingă dimensiunile dorite, dar au amînat experiența definitivă pentru a doua zi, 2 decembrie 1942.

„Eram însărcinat cu supravegherea în timpul nopții — relatează Herbert Anderson — și trebuia să așez ultimele cărămizi de grafit astfel încît să aduc pila la punctul la care se va declanșa reacția în lanț. Îmi amintesc că eram foarte tentat să verific singur dacă reacția se va produce, dar

Fermi, care mă cunoștea, mă pusese să jur solemn că voi lăsa barele de cadmiu la locul lor. A doua zi dimineața a venit vioi și bine dispus, ca de obicei. Alături de grupul de savanți care colaboraseră la construirea pilei, se aflau directorii laboratorului. Printre ei, un reprezentant al firmei Du Pont. Era foarte important să-i oferim o demonstrație concludentă de vreme ce firma sa urma să procedeze la construirea marilor pile care au fost înălțate mai tîrziu la Hanford. Fermi avea un adevărat talent de regizor și se pricepea grozav să conducă o reprezentație spectaculoasă. Era prima reacție în lanț și a făcut totul pentru a dramatiza evenimentul.”

„ECHIPA DE SINUCIDERE”

Cei douăzeci de martori — printre care se aflau Szilard Compton, Wigner și reprezentantul firmei „Du Pont de Nemours” — stăteau pe o mică estradă, în fața pilei. Trei studenți au urcat în virful masei de grafit, în locul cel mai periculos al reactorului: ei alcătuiau echipa de sinucidere.

„Istoria echipei de sinucidere — relatează Samuel Allison, unul dintre colaboratorii lui Fermi — a fost dramatizată de imaginația populară. În realitate, a fost un amănunt de mică importanță. Cu cîteva zile înainte de a avea certitudinea că vom ajunge la dimensiunile critice, ne-am gîndit la măsurile de precauție necesare. Intram într-o fază nouă, într-o regiune necunoscută și ignoram cu desăvîrșire ce ni se putea întîmpla. Știam că în soluție sau sub orice altă formă cadmiul constituie un antidot violent pentru reacția în lanț: dacă-l vom introduce în pilă, va opri reacția. Am hotărît deci să diluăm în apă puțin cadmiu — mai precis praf de cadmiu — și să aruncăm această soluție în pilă în cazul în care profesorul Fermi ar depista vreun semn de pericol. Îmi amintesc chiar că, în ajunul zilei în care pila atinsese dimensiunile critice, am umplut patru sau cinci butelii cu vreo 20 de litri de soluție de cadmiu. Am construit o platformă deasupra pilei de grafit. Unii dintre noi — nu eu, ci profesorul Zinn și alți citiva — au suit pentru a fi gata să spargă buteliile cu lovituri de ciocan și să verse soluția de cadmiu pe grafit, în cazul în care reacția ar fi prezentat un pericol oarecare. Eventualitate cumplită, deoarece cadmiul ar fi dăunat iremediabil structurii pilei și ar fi trebuit să reluăm totul de la început. Totuși, confrății mei au urcat în virful pilei, gata să acționeze.”

„Barele de cadmiu introduse deja în pilă — relatează la rîndul său Anderson — urmau să fie scoase încetul cu încetul, pentru a controla evoluția reacției. Fermi i-a cerut lui Georges Weil, care rămăsese jos, să scoată barele una cîte una, pînă la ultima, care trebuia să fie scoasă cît mai încet posibil. Fermi, care calculase în ajun în ce moment se va declanșa reacția, știa exact ce avea să se întîmple. A dat ordin să se extragă bara pe o lungime de 30 centimetri și a anunțat care va fi forma reacției. A avertizat că reacția va atinge un punct destul de înalt, apoi se va stabiliza. Toată lumea aștepta cu încordare. Și chiar așa a fost. Cînd a sosit momentul reacției în lanț, Fermi a înțeles că încordarea generală ajunsese la apogeu. Întrucît se apropia ora mesei, ne-a spus: «Bine, să ne oprim și să mergem întîi să mîncăm ceva». Barele de cadmiu au fost introduse din nou, am lăsat pila și toată lumea s-a dus să mînce. După masă, ne-am întîlnit din nou la West Stands și Fermi a spus: «Acum vom arăta cu adevărat cum se produce reacția în lanț. Voi pune ca bară să fie extrasă pe o lunăime de doi cm. în plus, așa... Și cînd vom ajunge acolo, contoarele vor începe să urce pînă în momentul în care voi ordona oprirea. Pe de altă parte, contoarele sonore — acelea care

fac clic, clic, clic — vor emite acest sunet din ce în ce mai repede». Ordinul a fost dat bara a fost scoasă, «clicurile» s-au accelerat și tuturor ni se tăia respirația. Fermi a stăruit pînă în momentul în care ritmul «clicurilor» devenise furios. Atunci, Fermi a spus: «Bine, puneți barele la loc». Și toți s-au simțit ușurați. Experiența reușise, demonstrația se desfășurase exact potrivit prevederilor, totul mergea bine. Profesorul Wigner pregătise o sticlă cu Chianti. A propus un toast: am luat fiecare cite un pahărel și ne-am iscalit pe sticlă».

În timp ce observatorii părăseau West Stands, unul dintre paznicii de serviciu l-a întrebat pe Zinn: „Ce s-a întâmplat, domnule profesor? Ce-ați făcut acolo?”

Acest paznic nu auzise, desigur, conversația telefonică dintre Arthur Compton, aflat la Chicago, și James B. Conant, de la Harvard, conversație al cărei cod improvizat era destul de transparent.

„Navigatorul italian a ajuns în Lumea Nouă”, a spus Compton.

„Cum sînt indigenii?”, l-a întrebat Conant.

„Oameni de treabă”.

X. W. Y.

La sfîrșitul anului 1942 conducătorii „proiectului Manhattan” au hotărît să organizeze trei mari centre militarizate de cercetări, denumite X, W, Y.

X se afla la Oak Bridge, în valea fluviului Tennessee. Era un vast domeniu din localitatea Clinton. Întreprinderea urma să fabrice materiale necesare fisiunii nucleare: două instalații de separare a izotopilor de uraniu 235 și prima pilă experimentală cu grafit răcită cu aer. Lucrările au început în 1943. Oak Bridge era un loc foarte izolat, dar accesibil de pe apă și de pe pămînt.

W se afla la Hanford, în statul Washington. Firma „Du Pont” a construit în această localitate cele trei mari pile cu grafit destinate producției de plutoniu. La 17 iunie 1943 a început construirea primei pile, care a intrat în funcție în luna septembrie a aceluiași an.

Y reprezenta o suprafață foarte mare, pe un platou din statul Noul Mexic. Istoria locului Y, care începe într-o zi din octombrie 1942, avea să se confunde în curînd cu cea a lui Julius Robert Oppenheimer, tînar fizician din New York.

În 1942, Julius Robert Oppenheimer avea 38 de ani, aproximativ vîrsta lui Heisenberg, a lui Joliot, a lui Fermi. Era profesor la Institutul de tehnologie din Pasadena (California) și la Universitatea din Berkeley (California). Studenții îl adora. Publicase numeroase

lucrări, dar încă nu adusese fizicii o contribuție cu adevărat excepțională. Poate că nu avusese prilejul.

S-a născut în 1904, la New York, într-o familie de comercianți bogați. La zece ani citea pe Virgiliu, Cezar, Platon și Homer în original. Cunoștea nouă limbi, printre care chineza și sanscrita. Absolvent al Universității Harvard, el a susținut o a doua teză la Göttingen, a urmat un curs de specializare la Leyda și a susținut apoi o a treia teză la Zürich. Într-o zi, fizicianul Bridgman i-a spus: „Ținînd seama de adevărata tă valoare, nici nu poți să fii comparat cu alții; dar dacă te vei mulțumi cu atît și te vei mîrgini doar să fii primul, vei putea să consideri că ți-ai ratat viața”.

Pînă în 1935, Oppenheimer se lăuda că nu citise nici un ziar și că nu avea radio. „Prietenii mei de la Pasadena și de la Berkeley erau profesori universitari, oameni de știință sau de literă, artiști. Economia și politica nu mă interesau. Nu citeam nici măcar un rînd asupra acestor subiecte. Eram complet izolat de evenimintele contemporane din țară, nu citeam nici un ziar, nici o revistă de genul „Times” sau „Harper's”; nu aveam nici radio, nici telefon și nu am aflat de crahul de la bursă decît mult după ce s-a produs. Indiferența mea față de faptele cotidiene părea ciudată multora dintre prietenii mei. Îmi reproșau deseori că sînt prea disprețuitor sau prea orgolios”.

În 1945, America avea să-l numească pe acest om „Mister Atom”, părintele bombei atomice.

În 1942, Arthur Compton îl rugase pe Oppenheimer să-l ajute să organizeze sectorul ce-i revenea în cadrul proiectului Manhattan.

„Mi s-a cerut să mă ocup, poate în mod cu totul ocazional — relatează Oppenheimer — de partea proiectului privitoare la fabricarea de arme atomice, de tot ce se referea la studii, la dezvoltarea teoretică și la posibilitățile practice ale armelor. Aceasta urma să fie sfera de activitate a «Laboratorului Metalurgic» din Chicago, aflat pe atunci sub conducerea lui Compton. Era în mod clar o sarcină de cea mai mare importanță din punct de vedere teoretic; practic însă, ea nu-și putea găsi rezolvarea atîta timp cît nu exista certitudinea că vom avea materii prime.

Am avut impresia că sosise momentul să elaborăm un plan. Avantajele ce aveau să decurgă din comunicațiile fără restricții între cercetătorii noștri urmau să compenseze din plin dificultățile ivite ca urmare a lipsei de comunicații cu restul lumii. Am expus ideea

mea noului conducător al proiectului, generalul Groves, în cursul vizitei sale la Berkeley, la începutul toamnei 1942”.

Ideea de a centraliza toate cercetările și pe toți savanții atomiști într-un singur loc, într-un unic dar colosal supralaborator ascuns tuturor privirilor, a plăcut extrem de mult generalului. Firește, nu se puneau problema de a folosi centrul de cercetări de la Oak Bridge, situat în apropierea coastelor Atlanticului și, în consecință, expus acțiunilor unor spioni germani debarcați, de pildă, de pe bordul unui submarin. Era necesar să se găsească alt loc, departe de centrele locuite și care să nu poată stîrni nici o bănuială.

„Cînd generalul Groves a început să ia în considerare proiectul meu — continuă Oppenheimer — a trimis un ofițer de-al său, un colonel, să caute locul potrivit. Colonelul a ales un loc situat într-un defileu adînc, foarte calm, foarte frumos, dar cu totul nepotrivit pentru un proiect de acest gen. Localitatea se afla la vreo 20 sau 30 de mile de Los Alamos, dincolo de munți. Cunoșteam locul. De peste zece ani, frațele meu și cu mine aveam o fermă, pe care o posed și azi, la vreo trei kilometri de munți Sanguine de Cristo, în statul Noul Mexic. Petreceam acolo cîteva săptămîni în cursul verii”.

Robert Oppenheimer l-a însoțit pe generalul Groves în această regiune pierdută din statul Noul Mexic, la vreo 60 de km de Santa Fé. Podișul avea un nume: Los Alamos, datorită ploilor care îl transformă primăvara într-o uriașă pată de un verde argintiu. Acesta era locul ales pentru orașul atomic, superlaboratorul secret, unde oameni de știință și fizicieni din lumea întreagă aveau să se adune pentru a fabrica o armă cumplită.

Groves a început lucrările imediat: camioane încărcate cu lemn, ciment, grînzii făceau naveta între vale și podiș. S-au înălțat primele barăci provizorii, primele siluete de clădiri. Între timp, zona era împrejmuită cu sîrmă ghimpată pe o rază de mulți kilometri. Accesul era supravegheat de santinele.

Istoria bombei atomice întîl-nise locul denumit Los Alamos.

OPPENHEIMER — „OMUL DIFICIL”

Groves era foarte nehotărît în ce privește persoana în stare să-și asume conducerea practică și administrativă a centrului de la Los Alamos; era necesar un om cu o mare capacitate intelectuală, cu daruri strălucite de teoretician și bucurîndu-se de stima mediului universitar, de vreme ce urma să aibă sub conducerea lui pe cei mai mari fizicieni din America, și din multe alte țări. Groves a ajuns la concluzia că, în ciuda rezervelor manifestate

de numeroși oameni de știință, Oppenheimer părea cel mai calificat dintre savanții aflați la dispoziția sa: unde s-ar mai fi putut găsi un om care să se fi afirmat în domenii atît de diverse? Exista, într-adevăr, Lawrence, marele experimentator, dar el nu putea fi sustras de la lucrările sale, unde era de neînlocuit. Compton era laureat al Premiului Nobel și avea experiență în domeniul organizării și administrației, dar nu putea să părăsească Chicago. Urey era chimist și deci nu perfect calificat pentru lucrările de la Los Alamos. Pe listă nu rămînea decît Oppenheimer.

„Oppenheimer prezenta însă două inconveniente — precizează Groves. Nu avea nici un fel de experiență administrativă și nu era laureat al Premiului Nobel. În consecință, nu se bucura de prestigiul necesar printre colegii săi pe care aș fi dorit să-i antrenez la proiect. Conducătorii celor mai importante laboratoare ale noastre — Lawrence la Berkeley, Urey la Columbia și Compton la Chicago — erau toți laureați ai Premiului Nobel, iar Compton avea sub conducerea sa alți cîțiva laureați”.

După discuții îndelungate, Groves a cerut membrilor Comitetului securității militare să-i facă o contrapropunere. Ei au fost nevoiți să recunoască imposibilitatea de a o face. Ca urmare, i s-a cerut lui Oppenheimer să accepte sarcina.

De ce stăruie atît de mult Groves asupra modului în care s-a ajuns ca Oppenheimer să fie solicitat să accepte conducerea laboratorului de la Los Alamos? În realitate, el nu s-a îndoit niciodată de valoarea lui Oppenheimer; mai mult, a avut totdeauna certitudinea că tînarul fizician din New York era omul cel mai capabil să realizeze, într-un timp record și în cele mai bune condiții, proiectul care îi fusese încredințat, omul în stare să stimuleze și să unifice eforturile unor personalități aparținînd unor discipline științifice și unor țări atît de diferite. Dar Comitetul securității militare nutrea îndoieli în privința lui Oppenheimer din cauza trecutului său și a simpatiiilor lui ideologice. Groves a dat deci dovadă de multă abilitate atunci cînd a cerut să i se facă o contrapropunere. Pe scurt, Oppenheimer a devenit directorul laboratorului de la Los Alamos. Dar, în anii următori, lui Groves avea să i se reproșeze această nărmire, căci dacă generalul a ales omul cel mai calificat pentru a duce la bun sfîrșit proiectul bombei atomice, el adusese la Los Alamos pe „omul dificil” care avea să apară în 1954 în fața unei comisii, pentru a răspunde la acuzația de „atentat la securitatea statului”.

(Va urma)

Art Buchwald

Anul electoral în viziunea mea

Toată lumea se îndeletnicește cu prezicerea a ceea ce se va întâmpla în 1968, drept care fac și eu la fel.

Iată cum consider eu că se schițează anul prezidențial:

După ieșirea din competiție a președintelui Johnson, popularitatea lui Robert Kennedy se va reduce. El își va reexamina poziția și va hotărî că nu poate candida la președinția S.U.A. Senatorul Eugene McCarthy, temându-se că lumea va spune că a încheiat o tranzacție cu Robert Kennedy, își va retrage și el numele de pe lista candidaților la desemnare. Hubert Humphrey, pentru a nu-l indispuce pe președintele Johnson, va anunța că nu se prezintă nici el, lăsându-i astfel pe democrați fără candidat.

Fostul vicepreședinte Nixon, temându-se că lipsa de opoziție din partea democraților ar putea să dăuneze și mai mult șanselor lui de a fi ales președinte, se va retrage din campania republicană. Când Ronald Reagan va descoperi deficitul federal pe anul viitor, el va cere adeptilor să-i ștergă numele său de pe lista participanților la competiție. Guvernatorul Nelson Rockefeller nici măcar nu va asista la Convenția republicană.

Așadar, atât republicanii cât și democrații vor rămâne fără candidați la președinție în 1968. Ambele partide mari refuzând să prezinte candidați, fostul guvernator George Wallace nu va reuși să-și atragă simpatiile reacționarilor albi și să obțină suficient semnaturi pentru înscrierea numelui său pe lista electorală.

Cînd se va apropia luna noiembrie, țara se va afla în fața alegerilor fără nici un candidat pentru care să voteze. De aceea, se va cere d-nei Jacqueline Kennedy să formeze un guvern de tranziție pentru a conduce țara pînă cînd va putea fi găsit un nou președinte. Dna Kennedy îl va întreba pe președintele Johnson dacă vrea să rămînă la conducerea guvernului de tranziție pînă cînd va găsi ea pe cineva care să candideze pentru președinție. Președintele Johnson va accepta cu reticență să-și mențină cabinetul și să conducă țara pînă cînd se va putea găsi un mijloc care să-i permită să renunțe la funcția sa. El va pune însă condiția să aibă mină liberă pentru a efectua reformele pe care le consideră necesare. Va avertiza Congresul că, dacă nu acceptă recomandările lui, nu-i va rămîne altceva de făcut decît să dizolve guvernul de tranziție și să se retragă la ferma lui. Temîndu-se că țara să nu rămînă fără guvern, Congresul va accepta cererile sale.

Guvernul de tranziție își va desfășura activitatea pînă în 1972, cînd Eugene McCarthy va hotărî să candideze în alegerile preliminare din statul New Hampshire. După ce va câștiga acolo, Robert Kennedy își va reconsidera poziția și va hotărî să candideze el însuși pentru președinție. Aceasta îl va readuce în cursă pe Richard Nixon; guvernatorul Rockefeller va anunța că este dispus să accepte desemnarea; fostul guvernator George Wallace va anunța că reconstituie un al treilea partid. Atunci, președintele Johnson va declara că renunță să conducă guvernul.

Știu că toate aceste previziuni par neverosimile, dar aș vrea să vă pun o întrebare: sînt oare mai neverosimile decît evenimentele petrecute în ultimele șase săptămîni?

(Din International Herald Tribune)

The New York Times

James Reston

E TIMPUL SĂ AȘTEPTĂM

CU GREU poți lua astăzi un ziar în mînă fără să citești că Richard Nixon și Robert Kennedy sînt principalii supraviețuitori și beneficiari ai ultimei hotărîri explozive a lui Lyndon Johnson. Nixon, se afirmă, și-a asigurat desemnarea de către partidul republican, iar Kennedy dispune de organizarea și banii necesari pentru a obține desemnarea democrată. S-ar putea ca lucrurile să stea într-adevăr așa. Totuși, principala învățătură pe care ar trebui s-o tragem din desfășurarea de pînă acum a campaniei electorale este că atât profeții cît și alegătorii ar trebui să fie precauți. Treceam printr-o perioadă de profundă revizuire intelectuală și politică. Fiecare săptămînă pare să aducă o nouă surpriză. Și nici nu cunoaștem măcar întreaga distribuție a piesei ce se joacă sub ochii noștri.

În această situație e greu să formulezi întrebarea-cheie și e cu atît mai greu să se dea răspunsuri. Candidații și partidele au propriile lor probleme și interese dar, pentru majoritatea alegătorilor, problema principală este cine anume poate unifica și guverna țara noastră între 1969 și 1973. E ou totuși altceva decît a discuta despre cine exercită influență asupra delegaților din sud sau despre ce gîndește lumea cu privire la spiritul lui McCarthy sau la frizura lui Kennedy. Situația se schimbă cu o rapiditate uluitoare. În momentul de față, noi nu știm încă dacă anul viitor vom avea nevoie de un președinte care să poată duce un război sau de unul care să pună capăt unui război, de unul care să poată evita o rebeliune în țară sau să determine Congresul să consacre alocațiile pentru Vietnam necesităților ora-

șelor noastre. Poate că nu vom cunoaște aceste lucruri nici în iulie și nici măcar în noiembrie dar, oricum, vom ști mai mult decît știm astăzi.

În consecință, este momentul să ne oferim un scurt răgaz de gîndire și cercetare. Într-adevăr, acum dispunem doar de numele și cotele unora dintre jucători. Națiunea abia începe să-l cunoască pe senatorul McCarthy. Televiziunea a ajutat-o să-și formeze o imagine despre vicepreședintele Humphrey, despre Richard Nixon, Nelson Rockefeller și Robert Kennedy. Dar imaginile acestor oameni în mințile americanilor ar putea să fie foarte înșelătoare. Sînt imagini formate în trecut. Realitatea de astăzi nu se suprapune reputației de ieri. Timpul nu ne-a schimbat numai pe noi ceilalți fără să-i fi afectat pe Humphrey, Nixon, Rockefeller, Kennedy și McCarthy.

Maturitatea i-a prins bine lui Nixon. Înfrîngerile pe care politicienii profesioniști le consideră ca fiindu-i nefavorabile, din punct de vedere politic, i-au folosit din punct de vedere personal. Nixon este astăzi un om cu mult mai înțelept și mai tolerant. Pe Humphrey, victoria în alegerile din 1964 l-a corupt oarecum, obligîndu-l să aleagă între lealitatea față de Lyndon Johnson și fidelitatea față de propria sa conștiință și propriile sale convingeri. Dar și Humphrey a ieșit din această luptă un om mai înțelept, mai înțelegător și s-ar putea prea bine ca el să fie omul cel mai bun de care dispunem, indiferent de ceea ce afirmă sondajele și zvonurile.

Realitatea este pur și simplu că nu cunoaștem calitățile reale ale nici una din acești oameni, în acest mo-

După testul electoral din Wisconsin: senatorul Eugene McCarthy în mijlocul unui grup de tineri suporteri ai candidaturii sale

ment critic al istoriei noastre. Kennedy are 42 de ani, McCarthy 52, Nixon 55, Humphrey 56, Rockefeller 59. Fiecare dintre ei diferă de ceea ce erau în momentul când au fost stabilite reputațiile lor; unii s-au schimbat în bine, alții poate în rău. De exemplu, este aproape imposibil pentru oameni ca Humphrey, Nixon și Kennedy să nu fi fost schimbați, transformați în bine prin apropierea lor de Casa Albă. Este deci justificat să-i privim dintr-un alt unghi, așa cum sînt astăzi, nu cum presupunem că ar fi pornind de la trecutul lor.

În consecință, s-ar putea prea bine ca momentul de față să fie un moment al frustării și observării. În următoarele câteva luni vom avea o imagine mai clară a lumii viitorului și a oamenilor în măsură să contribuie la orientarea ei.

LE FIGARO

PARIS

Valéry Giscard
d'Estaing

DOLARUL ȘI PROBLEMA RASIALĂ

Articolul face parte dintr-un ciclu pe care autorul, recent întors dintr-o călătorie pe care a făcut-o în S.U.A. în fruntea unei delegații a Comisiei financiare a Adunării Naționale Franceze, l-a intitulat „Crizele prin care trece America”. După părerea sa, Statele Unite cunosc în momentul de față „patru crize deopotrivă de serioase. Două dintre ele se referă la raporturile cu lumea exterioară: este vorba despre Vietnam și despre criza monetară. Două rezultă din situația internă: problema rasială și alegerea viitorului președinte. Aceste patru crize... sînt în același timp distincte și interdependente”.

PENTRU opinia americană, nu există o singură problemă a dolarului, ci două: „adevărată” criză, care este cea a situației economice și financiare interne a S.U.A., și „falsă” criză provocată de manevre și atacuri îndreptate din afară împotriva stabilității dolarului.

Desigur, cercurile specializate, constituite de lumea bancară internațională din New York și de funcționarii din Washington însărcinați cu problemele balanței de plăți, gîndesc și reacționează ca și omologii lor europeni. Dar cînd cercetăm adîncimile economice sau geografice ale țării, reacțiile devin diferite. Această atitudine este lesne de explicat. Americanul trăiește în universul exclusiv al dolarului. Toate conturile și plățile întreprinderilor și statului, inclusiv investițiile și cum-părăturile în străinătate, sînt ținute și efectuate în dolari. Folosirea de monede

străine este în mod practic nulă. Cît despre aur, el este necunoscut de particulari care, începînd din 1934, nu au dreptul să-l cumpere. Tezaurizarea și speculația individuale sînt inexistente. În sens invers, atenția opiniei este atrasă zilnic asupra problemei financiare interne, care ocupă pagina întâia a ziarelor, de vreme ce este vorba de cheltuieli și de impozite.

De fapt, cercurile conducătoare și opinia publică sînt de acord într-o privință: necesitatea de a reduce deficitul bugetar. Cele dintîi vîd mijlocul de a reduce deficitul balanței de plăți, în frînarea cererii. Cea de a doua consideră că trebuie găsit un mod de a îngriji inflația internă.

Ritmii anual de creștere a prețurilor atinge 3 la sută, după ce se menținuse timp de cinci ani între 1—1,5 la sută. Cît despre deficitul bugetar, el se ridică la 20 miliarde dolari pentru anul în curs. Perspectivele de deficit pentru exercițiul fiscal următor sînt evaluate la 20 miliarde dolari, în raport cu o sumă totală de cheltuieli de 136,9 miliarde de dolari, la care contribuie înainte de toate creșterea cheltuielilor pentru războiul din Vietnam. Deficitul reprezintă astfel 15 la sută din cheltuielile unui buget care atinge el însuși un nivel record.

Conjunctura internă, fără să mai vorbim de dezechilibrul extern, impune reducerea acestui deficit.

Cum se poate explica faptul că această însănoșire bugetară, cerută de președinte și susținută de experți, a fost pînă în prezent imposibil de obținut? El poate fi considerat ca o demonstrație a neputinței instituțiilor de a lua la momentul oportun hotărîrile necesare sau ca dovada ezitărilor Congresului de a vota încasări într-o perioadă electorală. În realitate, această amînare se datorează în mare parte proporțiilor problemei rasiale.

Nu poate exista nici o iluzie: dintre cele patru crize prin care trece în prezent America, problema rasială este cea mai serioasă datorită permanenței ei și groaznicei ei rezerve de violență. Asasinarea pastorului Martin Luther King, adept perseverent al nonviolentei, ne permite să ne dăm seama de ura care însuflețește grupurile extremiste.

Răscoalele singeroase de anul trecut au dus deja la două constatări: uriașa rămînire în urmă a marilor orașe în ce privește locuințele cu chirie mici, școlile și echipamentele sociale; strînsa legătură care există între șomajul tinerilor și disponibilitatea lor pentru răscoalele rasiale. În urmă cu cîteva săptămîni au fost publicate concluziile unui studiu remarcabil efectuat de o comisie specială. Ca printr-un presentiment, ele anunțau o nouă izbucnire de violență pentru vara aceasta, epocă în care elevii în vacanță se vor alătura tinerilor șomeri pe străzile supraîncălzite ale marilor suburbii. Așa se explică ezitățile Administrației de a reduce acele cheltuieli bugetare care pot contribui, cu timpul, la îmbunătățirea datelor problemei. Așa se explică, de asemenea, întrebările pe care și le pun responsabili economiei cu privire la amploarea recesiunii și a șomajului pe care ar risca să le provoace o politică urmărind eliminarea unui deficit extern de 3,5 miliarde de dolari, dar nevoită în acest scop să organizeze deflația unei econo-

mii al cărei produs național brut va depăși anul acesta 830 de miliarde de dolari.

Evenimentele recente vor introduce o nouă necunoscută într-o dezbatere care se apropia de sfîrșit. Eventualitatea unei încetări sau unei încetări a operațiunilor în Vietnam ar duce la reexaminarea datelor echilibrului bugetar pe 1968—1969 și ar face mai puțin evidentă necesitatea unei suprataxe fiscale. Astfel, putem verifica dependența care există între cele patru scadențe cărora trebuie să le facă față S.U.A. și ale căror elemente schimbătoare reacționează unele asupra celorlalte.

Dificultățile întîmpinate în votarea majorărilor fiscale ne permit, în sfîrșit, să înțelegem mai bine atitudinea S.U.A. în cursul ultimei crize a auralui.

În mod tardiv dar sincer raliată la teza europeană, potrivit căreia reducerea deficitului balanței de plăți a S.U.A. constituie condiția prealabilă pentru orice însănoșire a sistemului monetar internațional, autoritățile americane, și în special ministrul finanțelor, își consacrau eforturile înfăptuirii proiectului lor de reducere a deficitului bugetar. Într-o anumită măsură, criza externă putea fi interpretată ca venind în sprijinul tezelor lor și înlesnea demersurile lor pe lîngă Congres. Dimpotrivă, sugestiile privitoare la reevaluarea prețului auralui se loveau de obstacole în mod practic de nedepășit.

Intr-adevăr, se știe că procedura parlamentară americană obligă Camera și Senatul să stabilească prin vot orice nouă paritate a dolarului în raport cu aurul. Exceptînd două ipoteze în prezent excluse, cea a unei retrageri mondiale în fața dolarului — în direcția nu a auralui, ci a altor monede-refugiu — și cea a unui acord internațional încununînd o reformă a sistemului monetar printr-o majorare moderată a prețului auralui, autoritățile nu se gîdesc nici o clipă să propună, și nici Congresul nu se gîndește să voteze, o schimbare a prețului auralui. Trebuie știut că unei asemenea alternative, S.U.A. i-ar prefera totuși suspendarea convertibilității dolarului în raport cu aurul.

Observarea creșterii limitate a prețului auralui pe piețele libere, creștere în mod clar insuficientă pentru a permite, în ipoteza unei reveniri la etalonul-aur, să se absoarbă totalitatea balanțelor de dolari deținute în străinătate, dovedește că schimbarea prețului auralui nu poate fi considerată drept condiția prealabilă și drept abordarea eficace a unei reforme monetare mondiale. Cronologia realistă este inversă și trebuie să se desfășoare în trei timpi:

1) Reducerea masivă a deficitului balanței de plăți a S.U.A.

2) Descoperirea unui instrument nou pentru crearea de numerar, instrument girat potrivit unui dispozitiv în care responsabili S.U.A. și ai „celor șase” țări vest-europene, exprimîndu-se într-un singur glas, s-ar situa la egalitate. Instituirea acestui instrument nou fuse propusă la vremea sa, de Franța, și combătută de țările cu monedă de rezervă. Ea pare să se bucure azi de o adeziune tot mai largă.

3) Reunificarea celor două piețe ale auralui, pe baza unui curs stabilizat,

într-o atmosferă internațională înșănătoșită.

Observând desfășurarea acestor crize, ni s-a părut că ele duc mai mult la o revizuire decât la o zdruncinare. Mecanismul economic, sprijinit pe imensitatea spațiului, își continuă rotația energetică. Dar atitudinea simplistă de după război, bazată pe iluzia obișnuită a coincidenței între neputință și cauza cea dreaptă, cedează încetul cu încetul în fața unei viziuni mai moderne și mai moderate: cea a unei limite a exercitării puterii și a fragilității unei societăți care nu și-ar impune să se adapteze neîncetat la transformarea lumii. Această Americă, atinsă de îndoială, în imensa cuirasă a construcțiilor și uzinelor ei, mi s-a părut brusc mai puțin triumfătoare și mai umană.

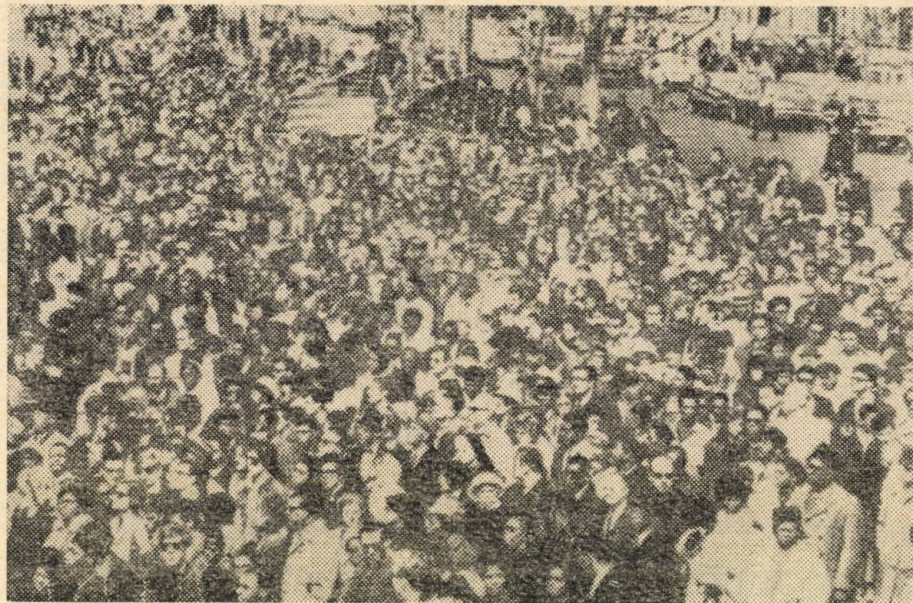
THE TIMES LONDRA

FORȚA LUI MARTIN LUTHER KING

DE-A LUNGUL istoriei s-a considerat de obicei că atunci când un om e asasinat pentru principiile sale, moartea lui poate da un nou avânt răspîndirii acestor principii. Dar rezultatul imediat al asasinării tragice a dr.-lui Martin Luther King a fost, dimpotrivă, un val al violenței pe care el o detesta atât de mult. Pentru ca Martin Luther King să se bucure de o victorie postumă, ea trebuie să apară fie mai târziu, fie acum, sub forma unor progrese în situația negrilor americani, stimulate de șoc, remușcare sau teamă.

Totuși, pentru dr. King, chiar și progrese autentice obținute prin violență sau prin amenințarea cu violența ar constitui o negare a principiilor sale. El considera că mijloacele sînt la fel de importante ca scopurile. Revendicarea de egalitate a negrului trebuie să fie justificată prin metodele folosite pentru a obține satisfacerea ei. El era atât de urît, în special de albi din sud, deoarece își dovedea superioritatea morală asupra dușmanilor săi într-un fel care zdruncina cu totul doctrinele rasiste reprezentînd fundamentul societății din sud.

Întreaga națiune a putut vedea pe ecranele televiziunii contrastul dintre tinerii negri corect îmbrăcați, care au organizat demonstrații de tip „sit-in” în 1960 în localurile din Greensboro, și huliganii albi care i-au ațîțat și i-au atacat. Poate că legea pentru drepturile civile din 1964 nu ar fi fost adoptată sub această formă sau la acea dată dacă poliția rasistă din Birmingham (Alabama) nu ar fi asmuțit cîinii, chiar în fața camerelor de televiziune, asupra demonstranților calmi ai dr.-ului King.

New York, Parcul Central: una din numeroasele demonstrații care au omagiat memoria lui Martin Luther King

Cu alte cuvinte, dr. King nu folosea doar o formă potrivită de presiune în scopul de a obține concesii pentru negri. El demonstra în mod conștient dreptul moral al negrului la egalitate și făcea acest lucru încercînd să pună în practică învățăturile creștine pe care societatea albă le aprobă în vorbe. De aceea, poziția sa era aproape inatacabilă în sud. Totodată, ea îi înfuria și îi înspăimînta pe dușmanii săi.

În nord, poziția lui King a avut mai puțin succes din multe motive. Biserica neagră era mult mai puțin organizată. Nu exista o doctrină conștientă a superiorității rasiale a albilor împotriva cărora negrii să arate ce pot. Discriminarea rasială nu era întrucipată în legi ale statelor care să poată fi atacate în fața tribunalelor federale. Dar cu toate că atenția opiniei publice — și a militanților mai tineri — era atrasă în special de propovăduitorii violenței, de tipul lui Stokeley Carmichael, dr. King a continuat să depună o muncă valoroasă, prin discuții fără publicitate și tratative fără publicitate cu politicieni și conducători ai vieții obștești.

În sud, el lasă în urma lui o realizare solidă și istorică pe care nimic n-o mai poate distruge pe de-a-ntregul. În nord, el lasă o speranță și un semn de întrebare. Amintirea și mișcarea lui vor rămîne un punct de raliere pentru cei ce continuă să creadă că există o alternativă la violență. Chiar dacă violența prevalează pentru moment — și chiar dacă mulți oameni pot înțelege disperarea care o provoacă — existența unei alternative rămîne vitală.

Numele lui King va continua să figureze la loc de frunte între acelea invocate pentru a răspunde oamenilor care afirmă că negrul nu este apt sau nu este pregătit pentru egalitate. Moartea lui este o grea pierdere pentru toți negrii, pentru Statele Unite și pentru întreaga lume, care ajunsese să-l iubească și să-l respecte.

COMBAT
PARIS

S. E. A. T. O. :
MILIARDE
RISIPITE

INTRUCIT Pentagonul însuși a afirmat că declarația televizată a lui Johnson implică revizuirea întregii politici externe și a întregului program de expansiune și apărare al Statelor Unite, ar fi fost indicat și logic ca lucrările Conferinței ministeriale a Organizației tratatului Asiei de sud-est (S.E.A.T.O.) să fie suspendate. Dar întrunirea, începută la Wellington la 2 aprilie, și-a continuat lucrările într-o atmosferă lipsită de interes, deși mai mulți invitați sugeraseră amînarea sesiunii și chiar „adormirea” acestei instituții, cel puțin în șubrezita sa formă actuală.

Inițial, atunci cînd S.E.A.T.O. a fost întemeiată de John Foster Dulles la Manila în 1954, ea avea opt membri: Australia, Noua Zeelandă, Pakistanul, Filipinele, Tailanda, Franța, Anglia și S.U.A., acesta din urmă în calitate de putere tutelară. Scopul și rațiunea de a fi ale alianței puteau fi rezumate într-o singură frază: apărarea sud-estului asiatic de „orice agresiune și infiltrare comunistă”.

În realitate, S.E.A.T.O. constituia doar un pretext juridic și strategic pentru prezența Statelor Unite în acest sector nevralgic, pe care Washingtonul îl

consideră de peste jumătate de secol vital pentru interesele sale economice și securitatea sa. În cursul ultimilor trei ani, numărul membrilor alianței a scăzut la cinci, Franța, Pakistanul și de curând Anglia degajându-se de obligațiile care decurgeau din pact. În consecință Statele Unite trebuie să asume, în calitate de singură mare putere occidentală, toate răspunderile „barajului” ridicat. Într-adevăr, la articolul 4 al S.E.A.T.O. s-a referit Washingtonul atunci când a implantat și a desfășurat la sud de paralela 17 o armată expediționară sprijinită de flota a 7-a. Impasul în care se află campania dusă de S.U.A. și de „aliații” lor în Vietnam, dovedește între altele ineficacitatea S.E.A.T.O., lucru pe care oratorii de la Wellington nu s-au sfiit să-l sublinieze în ședința secretă.

Urmărind să-și asume rolul de jandarm al lumii, și în special în sud-estul asiatic, Washingtonul s-a sprijinit pe două elemente esențiale: arsenalul său nuclear și potențialul său industrial și economic. Dar miliardele cheltuite în Asia de sud-est nu au dat rezultate. La ultima ședință a Comisiei economice pentru Asia și Extremul Orient (C.E.A.O.) întrunită la Tokio, s-a stabilit că între 1960 și 1966 creșterea venitului național pe cap de locuitor în țările acestei regiuni nu a depășit 1,5 la sută (rezultat inferior nu numai planurilor stabilite, dar și ritmurilor de creștere din ultimii cinci ani: 1,8 la sută). Aceași degradare a fost constatată și în ce privește importurile țărilor pe cale de dezvoltare din regiunea menționată, care au scăzut de la 6,6 la sută (în perioada cincinală precedentă) la 4,9 la sută.

Cît despre celălalt atu al S.U.A., enormul lor aparat militar și tehnic, trista experiență vietnameză i-a dovedit de curând deficiențele. Întreaga „strategie planetară”, teza superiorității S.U.A. ca și rețeaua de alianțe a Washingtonului au fost bazate pe deținerea armei atomice și teoria „descurajării treptate”. Evoluția situației din Vietnam a făcut ca acest plan să devină caduc și a scos la iveală că miliardele cheltuite pentru constituirea unei imense forțe de șoc au fost risipite în zadar.

Georges ANDERSEN

LA TRIBUNE DE GENÈVE PREOCUPĂRILE CABINETULUI KLAUS

DE LA IMPORTANTA remaniere ministerială din ultima săptămînă a lunii ianuarie, cancelarul Klaus a urmărit în permanență să consolideze poziția partidului său, deși nu dispune în Consiliul Național decît de o majoritate de 11 voturi.

În consecință, Koren, noul său ministru al finanțelor, a elaborat un vast plan de ansamblu, urmărind modernizarea economiei, înăsătoșirea finanțelor, reorganizarea pieței agricole și intensificarea producției industriale. În făptuirea acestui program îndrăzneț implică, de asemenea, o profundă modificare a aparatului administrativ și reclasarea unui mare număr de funcționari socialiști, care își datoraseră situația doar aplicării riguroase a sistemului paritar aflat în rigoare pe vremea fostei coaliții.

Evident, toate acestea provoacă serioase dificultăți. În plus, chiar după mărturiile lui Koren, numărul șomerilor este mai mare decît în iarna trecută și trezoreria statului este goală. Prevederile bugetare pe exercițiul în curs indicau un deficit de 16 miliarde șilingi și cancelarul își avertizase compatrioții, în urmă cu cîteva săptămîni, că peste doi ani, „cheltuielile statului, rezultînd de pe urma obligațiilor legale, vor crește mai repede decît produsul social nominal și decît încasările previzibile”.

Pronosticurile O.C.D.E. privind în mod special Austria nu sînt mai încurajatoare. E adevărat, ele lasă să se prevadă o anumită redresare a conjuncturii, dar mizează, în același timp, pe o scădere a investițiilor și a con-

strucțiilor, precum și pe noi majorări ale prețurilor.

Potrivit vicecancelarului Hermann Withalm — adevăratul „om forte” al Partidului populist — această situație s-ar explica prin concesii excesive pe care partidul a fost nevoit să le facă partenerilor săi socialiști în cursul celor 15 ani cît a durat fosta coaliție. La care însă socialiștii răspund că, în tot cursul acestei perioade, chiar și cele mai mici hotărîri au fost luate în comun de către comitetele de conducere ale celor două partide și că, de doi ani de cînd cancelarul Klaus și prietenii săi guvernează singuri, lucrurile nu merg mai bine.

În alegerile de la 9 martie, pentru reînnoirea Parlamentului provincial din Burgenland și a Consiliului comunal din Graz, capitala Styriei, socialiștii au obținut — pentru prima oară — majoritatea absolută. În urma acestui avertisment, săptămîna trecută, cabinetul de la Viena a luat o serie de măsuri energice menite să frîneze presiunea inflaționistă și să redreseze economia.

Acest nou program prevede, în primul rînd, majorarea generală, cu începere de la 1 septembrie, a diferitelor impozite indirecte. El prevede apoi, pentru începutul lunii ianuarie și pe o durată de doi ani, majorarea cu 10 la sută a impozitelor pe venit, pe societăți și pe avere. Datorită unei mari reduceri a cheltuielilor publice, a subvențiilor și anumitor cheltuieli sociale, cercurile răspunzătoare speră că vor putea, în sfîrșit, să reducă cu peste 50 la sută deficitul bugetar — și aceasta înaintea alegerilor legislative din martie 1970.

Anunțarea acestui program de austeritate nu este, firește, prea bine primită în rîndul unor pături foarte largi ale populației, iar opoziția cere dizolvarea Consiliului Național și organizarea de noi alegeri. Dar este clar că, în acest domeniu, hotărîrea nu poate veni decît din partea guvernului. Or, el pare ferm hotărît să nu cedeze.

Totuși, este, de asemenea, foarte posibil ca, pe baza unei tradiții bine stabilite a politicii austriece, cancelarul Klaus să profite de un prilej favorabil pentru a devansa scadența constituțională. În orice caz, președintele Partidului socialist, Kreisky, care a fost multă vreme ministru al afacerilor externe, afișează o expectativă prudentă. El se pronunță pentru revenirea la politica de uniune și la regimul de coaliție, cărora țara lui le-a datorat miraculoasa ei redresare. Și, s-ar părea că, în situația actuală, mulți alegători care votaseră pentru populiști se alătură acum punctului său de vedere...

După gravele eșecuri pe care le-a suferit la Bruxelles, guvernul lui Klaus este, de asemenea, pe cale să reexamineze unele opțiuni de politică externă. F. Bock, predecesorul lui Withalm în funcția de vicecancelar, continua să afirme că va semna un tratat de asociere cu Piața comună, înainte de sfîrșitul anului trecut, și, pentru a-și realiza obiectivul, nu ar fi ezitat să denunțe angajamentele încheiate de țara sa în cadrul A.E.L.S. Dar, după noul veto

Haga. 25.000 de muncitori constructori din întreaga Olandă au demonstrat în fața clădirii Parlamentului, cerînd îmbunătățirea condițiilor de muncă

opus de Franța admiterii Marii Britanii, candidatura Austriei — care beneficiază totuși de o anumită prioritate — a fost aminată împreună cu toate celelalte. Apoi, la veto-ul Franței s-a adăugat acela al Italiei, care înțelege să facă o legătură între reluarea tratativelor și lichidarea disputei cu Austria referitoare la Tirolul de sud.

Nu este totuși mai puțin adevărat că încheierea unui aranjament special cu C.E.E., care absoarbe peste jumătate din comerțul exterior al Austriei, rămâne — și încă de departe — obiectivul principal al diplomației austriece. De aceea, în urmă cu 15 zile, noul ministru al comerțului, Mitterer, a plecat în capitala Belgiei pentru a încerca să înțeleagă mai bine jocul complicat al celor șase și pentru a relua dialogul cu comisia lor executivă.

În același timp, ministrul afacerilor externe, Waldheim, a plecat la Moscova, unde a semnat cu Gromiko un acord cultural. La înapoiere, Waldheim s-a oprit la Praga. Întrucât speranțele pe care și le pusesese în admiterea apropiată în Piața comună au fost spulberate, Austria este determinată, în mod firesc, să caute încurajări și compensații în răsărit.

Din aceleași motive ea acordă din nou importanță capitală consolidării interne a A.E.L.S. și — contrar condiției exprese puse inițial de comisia de la Bruxelles — nu mai înțelege să sacrifice avantajele pe care le obține de pe urma participării ei la această organizație, pe altarul micii Europe.

În orice caz, Austria se va afla, astfel, într-o situație mult mai bună pentru a juca rolul la care o predestinează istoria, poziția ei geografică și statutul ei de neutralitate și care, potrivit expresiei consacrate, constă în a servi cauzei înțelegerii și colaborării în Europa.

Paul DU BOCHET

EL TIEMPO

BOGOTA

REUNIUNEA DE LA MARACAY

ÎN ORAȘUL venezuelean Maracay, lângă Caracas, s-a desfășurat recent cea de-a V-a sesiune a Consiliului Inter-american Cultural. Actuala reuniune se înscrie pe linia declarației de la Punta del Este, din aprilie 1967, în cadrul căreia s-a acordat o mare atenție sectorului de educație în politica de dezvoltare a Americii Latine. La întâlnire, considerată cea mai importantă reuniune de acest fel din ultimul timp, au participat 600 de delegați.

Principalul aspect al sesiunii l-a constituit consensul țărilor latino-americane de a mări finanțarea destinată dezvoltării programelor lor de educație. Pe această linie a fost stabilit un fond de finanțare de 25 de milioane de dolari, care se va distribui

statelor emisferei, după necesitățile cele mai stringente ale fiecărei zone și în funcție de programele de investiții ale fiecărei țări. Peste 40 de proiecte din țările participante, destinate accelerării dezvoltării educației în America Latină, au fost discutate în Consiliu. Pentru punerea în aplicare a acestor programe s-a căzut de acord ca fiecare țară latino-americană să contribuie cu o anumită sumă.

Dintre programele adoptate, două atrag atenția în mod deosebit: proiectul privind cercetarea în domeniul științific și tehnologic, care necesită inițial o investiție de 15 milioane dolari — urmînd ca anual suma destinată realizării sale să crească ajungînd la 50 milioane dolari în 1971 — și proiectul de cooperare interamericană, care va dispune în primul an de 10 milioane dolari.

La deschiderea lucrărilor Consiliului, președintele Venezuelei, Raul Leoni, pornind de la problemele culturale, a analizat rezultatele în ansamblu ale „Alianței pentru Progres”, declarînd că aceasta nu s-a verificat în practică. La Conferința de la Punta del Este — unde țările Americii Latine au reușit să impună, ca principal punct al ordinii de zi, discutarea problemelor dezvoltării continentului, spre dezamăgirea Statelor Unite ce propuneau ca temă de discuție crearea forțelor militare colective — s-a făcut o evaluare a rezultatelor obținute în acest sens, iar prin declarația semnată s-a stabilit un program de acțiuni de natură să ducă la îmbunătățirea situației industriale și economice, precum și la dezvoltarea socială, culturală, științifică și tehnologică a țărilor continentului latino-american. Unul din rezultatele acestor hotărîri este reuniunea de la Maracay, la care au fost discutate o serie de probleme în spiritul declarației menționate. În declarație se subliniază că „educația constituie un domeniu de mare prioritate în politica de dezvoltare a națiunilor latino-americane”.

Columbia și Venezuela sînt principalele state care, pînă în prezent, au îndeplinit în mod eficient angajamentul luat de a stimula dezvoltarea educației. Un detaliu semnificativ sub acest aspect este faptul că, la 7 august a.c., în Columbia se va institui învățămîntul primar gratuit și obligatoriu.

La întâlnire s-au discutat și alte probleme de interes comun. Printre acestea se numără crearea unui organism continental pentru aplicarea televiziunii în domeniul educației.

Unii reprezentanți latino-americani au ridicat problema efectelor negative ale exodului de specialiști latino-americani în Statele Unite. Se apreciază că fiecare licențiat latino-american care pleacă în S.U.A. spre a-și exercita profesia înseamnă o pierdere de 20 000 dolari pentru țara sa, reprezentînd cheltuielile de pregătire universitară a acestuia. În cadrul reuniunii, șeful delegației S.U.A., Milton Eisenhower, fratele fostului președinte american, a recunoscut că exodul specialiștilor latino-americani către țara sa este un fenomen constant, motivînd însă că problema ar avea un caracter internațional. Delegatul american a încercat să demonstreze că Statele Unite „fac totul pentru a evita această situație”. Argumentele aduse în sprijinul acestei afirmații n-au fost, însă, de loc convingătoare.

Mauno KOIVISTO

primul ministru al Finlandei

De la 24 martie, Mauno Koivisto, social-democrat, în vîrstă de numai 45 de ani, este prim-ministru al Finlandei.

A fost tîmplar, docher, învățător; studiînd, în același timp, a obținut în 1956 doctoratul în filozofie. După aceeașă dată, a activat în orașul Turku, în cadrul Centrului de orientare profesională. Ulterior a fost numit, la Helsinki, director al Băncii muncitorești de economii. În martie 1966, la constituirea cabinetului (tot social-democrat) Rafael Paasio, Koivisto acceptă portofoliul finanțelor. După demisia sa din această funcție, i s-a încredințat direcția Băncii Finlandei.

La începutul acestui an, experiența financiară a lui Koivisto a pledat pentru desemnarea sa ca prim-ministru. În orientarea noului guvern, elementele noi sînt prezente mai ales în abordarea problemelor economice; tocmai acestea au necesitat cele trei săptămîni de negocieri, încheiate cu constituirea guvernului Koivisto. Menținerea vechii coaliții, formată din democrați populari (comuniști), simoniști (socialiști dizidenți), social-democrați, partidul de centru — și chiar lărgirea ei prin includerea unui reprezentant al „partidului popular suedez” — este interpretată la Helsinki ca un indiciu al acceptării programului economic susținut de noul premier.

În ce privește direcțiile de principiu ale politicii externe finlandeze, Koivisto s-a declarat un continuator al tradiționalei linii Paasikivi — Kekkonen, reafirmînd caracterul activ și pozitiv al neutralității Finlandei în conjunctura relațiilor internaționale. Cu prilejul recente vizite în Finlanda a președintelui Consiliului de Miniștri al României, Ion Gheorghe Maurer, premierul finlandez Mauno Koivisto a subliniat rolul pe care guvernul său înțelege să-l acorde dezvoltării relațiilor intereuropene: „Sînt convins — a declarat el — că contactele care se înmulțesc între țările europene, dincolo de alianțele militare și de deosebirile ideologice, constituie un factor important pentru reducerea încordării și pentru îmbunătățirea climatului politic pe continentul nostru. Această evoluție ne îndeamnă să redublăm eforturile pentru obținerea celor mai bune rezultate”.

M. M.

BYBLOS—BIBLION

1) În extrem de interesantul reportaj „Trei zile în Liban”, autorul ocupându-se de denumirea străvechiului oraș Byblos — în textele feniciene și ebraice Gebal, astăzi Ibail și Jebail — lasă să se înțeleagă că termenul de „biblion”, cu toate derivatele lui, s-a născut din toponimicul Byblos, ca un compliment adus de vechii elini inventatorilor alfabetului acelor vremuri, adică fenicienilor. Țin însă să menționez că în dicționarul elin-german al dr.-lui Friedrich Rost, din anul 1851 se dau următoarele traduceri. Byblion to = hirtie; Byblos he = arbust egiptean de hirtie „cyperus papyrus”, din care se produceau parime pentru vase, pinze de navigație, saltele, pături și hirtie. Prin urmare, toată familia desprinsă din termenul „byblion” derivă din acest înțeles inițial, neavând nici o contingență cu toponimicul egiptean Byblos. Acest adevăr este confirmat de alt renumit elinist german, dr. E. Benseler, care precizează că termenul de „byblos”, arbust egiptean de hirtie, s-a întrebuițat și pentru noțiunea de carte, catastif, catalog. 2) Este adevărat că înfăptuitorul Unirii

de la 1859 a fost înmormântat, în anul 1873, în cavoul propriu, din parcul conacului său de la Ruginoasa. („Poșta redacției” din nr. 14/1968). În luna aprilie 1944, când au început crâncenele lupte din sectorul Pașcani-Ruginoasa-Tg. Frumos, sarcofagul cu osemintele fostului domnitor a fost însă ridicat și transportat într-un loc ferit de război. Aș vrea să știu dacă osemintele lui Al. I. Cuza au fost readuse sau nu, între timp, în cavoul de la Ruginoasa.

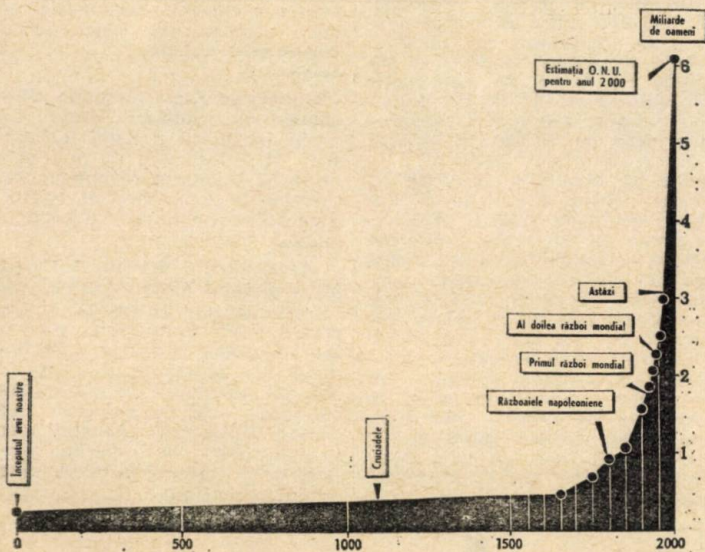
Eugen POPOVICI
București

MORMINTUL LUI CUZA

Osemintele lui Al. I. Cuza au rămas la Ruginoasa pînă în anul 1944, când au fost transportate la biserica Negru Vodă din Curtea de Argeș. În martie 1946, ele au fost aduse de la Curtea de Argeș și depuse în cripta din interiorul bisericii Trei Ierarhi din Iași, unde se află și astăzi.

Laurențiu GH.
ȘTEFĂNESCU
student, Iași

RITMUL DE CREȘTERE A POPULAȚIEI LUMII

Bucur Vineu, București. Problema demografică are un dublu aspect. În țările dezvoltate din punct de vedere economic, indicele de creștere a populației este relativ mic, ceea ce determină, în multe state, măsuri de sprijinire a natalității. „Explozia demografică” se produce cu precădere în țările în curs de dezvoltare, care au și în momentul de față o populație mai mare decât pot hrăni. India, de pildă, care are astăzi 500 de milioane de locuitori, își va dubla probabil populația în următorii 27 de ani. La fiecare

39 de zile, populația lumii crește cu un număr de oameni egal cu cel al locuitorilor New Yorkului. Anul acesta ea va crește cu o cifră egală cu totalul locuitorilor Franței și Spaniei la un loc. În circa 30 de ani se pare că vom fi nu trei miliarde și ceva, ca acum, ci șase miliarde. Principala cauză a ritmului de creștere fără precedent a populației lumii (graficul alăturat este concludent în această privință) rezidă în reducerea considerabilă a mortalității în epoca modernă.

N. TITULESCU, CETĂTEAN DE ONOARE AL TIMIȘOAREI

Ori de câte ori trecea cu trenul prin Timișoara în drum spre și de la Geneva, Nicolae Titulescu era întâmpinat în gară de numeroși admiratori. Când timpul îi permitea, la înapoiere, se oprea în Timișoara câteva zile. La 16 mai 1936, Titulescu a fost declarat cetățean de onoare al Timișoarei. Cu acest prilej, în ședința festivă a municipalității, s-au omagiat lupta și strădania sa pentru apărarea păcii. Pictorul Catul Bogdan a executat atunci o diplomă de onoare în cinstea sărbătoritului. Tot atunci s-a hotărât ca o arteră principală a orașului să-i poarte numele. Intrucît Titulescu se găsea la acea dată la Geneva, i s-a trimis o telegramă care-l vestea că a fost declarat cetățean de onoare al Timișoarei. Titulescu a fost plăcut impresionat de acest gest.

Octavian META
Timișoara

Ioan Hăineală, student, Iași, Laur Preda, București, Lucian Herșcovici, Iași, Radu Budișteanu, București. Fără îndoială că despre viața și activitatea lui Nicolae Titulescu se pot scrie și s-au și scris cărți întregi. Recomandăm cititorilor noștri lucrările „Nicolae Titulescu” de Ion M. Oprea și „Nicolae Titulescu — Documente diplomatice”. Noi am dat la „Poșta redacției” numai informațiile cerute de cititorul I. Ganea.

NIGERIA, CANALUL DE SUEZ

Mircea Ștefan, București. 1) Forțele progresiste din Africa privesc războiul civil din Nigeria ca pe o confruntare între guvernul legitim al țării și un grup de secesioniști care urmăresc distrugerea unității naționale. 2) Canalul de Suez este în continuare blocat, astfel că, în prezent, nu numai că nici o navă nu poate trece prin el, dar și navele surprinse de evenimentele din iunie în interiorul lui au rămas imobilizate. Înainte de această blocare, trecerea prin Canalul de Suez era interzisă numai navelor sub pavilion israelian sau celor care transportau mărfuri și pasageri din sau spre Israel. 3) Procesul de reabilitare a cetățenilor cehoslovaci persecutați în anii cultului personalității este în curs. În acest scop urmează să fie revizuite dosarele proceselor politice din anii respectivi.

Dr. H. N. Georgescu, București. Deși întrebarea se referă la o problemă care nu intră în sfera preocupărilor noastre, ne-am străduit să ne informăm pentru a vă putea răspunde, dar nu am izbutit să aflăm datele care vă interesează.

Adrian Săvoiu, Cimpulung Muscel, Tudor Boteș, Turda, Mihai Giuran, Iași. Nu dăm răspunsurile la întrebările cuprinse în concursul Comitetului Național pentru apărarea păcii.

PARTIZANI ÎN AFRICA

Mihai Barbu, Tulcea. Mișcarea de eliberare națională de pe teritoriile africane aflate încă sub dependență colonială se bucură de sprijinul statelor africane independente. Conferința anuală a Organizației Unității Africane, care a avut loc în septembrie 1967 la Kinshasa, a hotărât să aloce două milioane de dolari sprijinirii materiale a luptătorilor pentru libertate. Aceștia sînt deosebit de activi în nordul Mozambicului, în nord-vestul Rhodesiei, în regiunea frontierelor nordice și sud-estice ale Angolei, în regiunile Ovamboland din Africa de sud-vest și în nord-estul acestei țări, precum și în Botswana, în apropierea frontierei cu Rhodesia și cu Republica Sud-Africană. Un element nou al acestor lupte îl constituie alianța încheiată în septembrie 1967 de principalele partide africane interzise din Africa de sud și Rhodesia: Congresul Național African (A.N.C.), condus în trecut de laureatul Premiului Nobel pentru pace Albert Luthuli și Uniunea Africană a Poporului Zimbabwe (Z.A.P.U.).

ISTORIE CONTEMPORANĂ

Apreciem foarte mult seria de articole istorice consacrate evenimentelor remarcabile ale secolului nostru. Aceste articole aduc la lumină aspecte mai puțin cunoscute și deosebit de interesante ale unor evenimente din trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat, cu implicații asupra situației actuale. În această ordine de idei, sugerăm publicarea unei serii de articole care să se ocupe de istoria modernă și contemporană a Orientului Apropiat și Mijlociu.

Gavril BERGER

În numele unui grup de studenți de la Institutul Politehnic „Gheorghe Gheorghiu-Dej”, București.

STRATEGIA NUCLEARĂ FRANCEZĂ

Adam Bartok, București. Poziția Franței față de lucrările Comitetului celor 18 state pentru dezarmare decurge din hotărârea guvernului francez de a-și crea o forță nucleară proprie. Pentru a-și dezvolta potențialul nuclear, Franța (care nu a aderat, tocmai din acest motiv, la Tratatul de interzicere a experiențelor nucleare) va efectua în insulele Touamotou, între iunie și septembrie 1968, o serie de explozii experimentale. (Prima a avut loc la 13 septembrie 1960, la Reganne.) Până acum, bombe atomice franceze erau construite pe bază de plutoniu. De un an încoace, însă, uzina de separare izotopică de la Pierrelatte produce uraniu îmbogățit, ceea ce deschide industriei atomice franceze perspectiva creării de bombe termonucleare. Experiențele de anul acesta vor verifica o bombă de 450-500 kilotone destinată rachetelor nucleare cu care vor fi înzestrate submarinele „Redoutable”. Este ultima din prima serie a programului nuclear francez, care a realizat până acum bombe de 60 kilotone (cam de patru ori forța celei de la Hiroșima) — pentru dotarea avioanelor Mirage IV — și ogivele de 170 de kilotone ale celor 27 de rachete pământ-pământ, a căror construcție se va încheia în 1971. Strategia nucleară franceză, denumită convențional „toate azimuturile”, prevede posibilitatea unei riposte nucleare față de un atac venit din îndiferent ce direcție.

AIȘORI, SORBI, RETO- ROMANI

Prof. Petre Găină, comuna Măgurele, județul Prahova. 1) Aișorii, urmași ai vechilor asirieni, trăiesc în Caucaz. După primul război mondial au trecut în masă pe teritoriul sovietic. Numărul lor actual este apreciat la circa 20.000. Locuiesc în special în orașe. Limba lor face parte din grupul arameic al limbilor semitice occidentale; 2) Sorbii sau serbii lusațieni sînt o populație de origine slavonă (circa 150.000 de oameni), care trăiesc în R. D. Germană în regiunea Lausitz (Lusatia), situată în apropierea frontierei cu Polonia și cu Cehoslovacia. Principalele lor centre culturale sînt orașele Bantzen (Budysin) și Kottbus (Chocebus). Germanii îi numesc Wenden sau Sorben. Ei însăși își spun srbi. Vorbesc limba lusațiană, un dialect slavon, cu două forme diferite, dintre care lusațiana inferioară se apropie mai mult de limba polonă, iar lusațiana superioară — de limba cehă. Sorbii sînt, în marea lor majoritate, protestanți. 3) Dialectele reto-romane sînt vorbite de circa 450.000 de persoane din sud-estul Elveției și nordul Italiei, inclusiv regiunea Friuli. Nu aparțin și nu au aparținut niciodată în decursul istoriei unei grupări culturale, administrati-

ve sau lingvistice unice. Destul de diferite ca structură și fond lexical, datorează clasificarea lor sub denumirea generică de reto-romane faptului că sînt dialecte neolatine răspindite într-o zonă geografică determinată. În regiunea italiană Friuli se vorbește dialectul friulian (de către aproximativ 90 la sută dintre cei ce vorbesc dialectele reto-romane); în cîteva văi din regiunea Alto Adige se vorbește dialectul ladin, iar în cantonul elvețian Graubünden se vorbesc dialectele grishun, care se împart în surselvan, sutselvan și engadinian. În general se apreciază că toate aceste dialecte — vorbite astăzi de un număr mult mai mic de oameni decît în trecut — sînt pe cale de dispariție. Ele tind să fie înlocuite de limbile germană și italiană.

GANDHI ÎN AFRICA DE SUD

Mircea Juncu, Timișoara. 1) Frontiera dintre Alaska și Canada a fost stabilită, în linii mari, în anul 1872 prin arbitraj. Ea a rămas însă neprecizată pînă în 1903, cînd „goana după aur” din peninsula Yukon a făcut necesară o reglementare definitivă, care a fost realizată de un tribunal mixt anglo-american. 2) Lui Mahatma Gandhi i s-a propus în anul 1893 să practice avocatura în Africa de Sud, unde a fost de la început socat de tratamentul discriminatoriu la care era supus ca indian. În 1894 a întemeiat partidul Congresului indian din Natal. În 1904 a preluat conducerea săptămînalului „Indian Opinion”, care promova cauza imigranților indieni. Pe măsură ce lupta avansa, Gandhi a considerat depășită lozincă ei inițială, „rezistență pasivă”, și a înlocuit-o cu „satyagraha” (forța născută din adevăr și iubire sau non-violență). Mișcarea „satyagraha”, pornită în 1906, a durat în Africa de sud opt ani. Ea a început atunci cînd guvernul din Transvaal a emis o lege care îi obliga pe toți indienii să-și înregistreze amprente digitale. Urîndu-l pe Gandhi, indienii au refuzat să se supună acestei legi umilitoare și, în cele din urmă, au obținut cîștig de cauză. În 1904 Gandhi renunțase la practicarea avocaturii. El a ales o viață de sărăcie și de muncă umilă (a lucrat ca cizmar, țăran, tîno-graf etc.). Chintesența filozofiei sale a fost exprimată în cartea „Hind Swaraj” (Autodeterminarea indiană), pe care a scris-o în 1909, tot în Africa de sud. În India s-a înapoiat abia în ianuarie 1915. Atunci a fost salutat pentru prima oară cu numele de Mahatma (suflet mare) de către Rabindranath Tagore. Numele lui real era Mohandas Karamchand Gandhi.

VITORUL ZĂCĂMINTELOR SUBMARINE

Victor Tebinea, Iași. Problema exploataării zăcămintelor submarine ce află în prezent în atenția specialiștilor. Discuția

d-o în cadrul unei recente conferințe Pugwash, doi savanți, geneticianul sovietic V. A. Engelhart și biofizicianul american Alexander Rich, au ajuns la unele concluzii comune, pe care le-au expus în numărul pe februarie al publicației „Bulletin of the Atomic Scientists”. Pornind de la faptul că mai mult de 16 la sută din producția mondială de petrol provine din sondele submarine, amplasate de-a lungul coastelor (în următoarele două decenii procentul se va ridica la 25), ei propun să se extindă prospecțiile și în zonele „mării libere”. Pe lîngă petrol, tehnica modernă ar permite să se extragă de pe fundul mărilor gaze naturale, mangan, zinc, argint și aur. Sugestia lor: exploatarea să se facă sub egida O.N.U., urmînd ca o mare parte din beneficiile obținute să fie atribuită statelor în curs de dezvoltare.

ALEGERILE ȘI MILIARDARI

Nicolae Ionașcu, comuna Tulgheș, județul Harghita. 1) Nu toți cei care aspiră să candideze la președinția Statelor Unite sînt miliardari. Familia Rockefeller dispune într-adevăr de o avere de peste două miliarde de dolari; familia Kennedy are o avere estimată la peste 400 de milioane de dolari (din care Robert Kennedy posedă în prezent circa 10 milioane); Ronald Reagan este proprietarul unor pămînturi în valoare de peste 3 milioane de dolari; senatorul Eugen McCarthy afirmă că averea sa imobiliară se ridică la 30.000 de dolari, în care se include un teren de construcție în valoare de 12.000 de dolari, iar salariul său anual ca senator este de 30.000 de dolari; cartea „Limitele puterii” i-a adus un beneficiu de 10.000 de dolari; fostul guvernator al statului Alabama, George Wallace, dispune de o avere valorînd 60.000 de dolari; Richard Nixon posedă valori imobiliare însumînd 250.000 de dolari și cîștigă anual circa 200.000 de dolari proveniți în cea mai mare parte din practicarea avocaturii; președintele Lyndon Johnson are o avere evaluată la peste 10 milioane de dolari, în mare parte pe numele soției și al celor două fiice ale sale. După cum am arătat însă cu alți prilej, campaniile electorale nu sînt

finanțate de obicei din fondurile proprii ale candidaților; 2) Cel mai bogat american este Jean Paul Getty, care posedă, se crede, peste două miliarde de dolari. În prezent există în S.U.A. 6803 fundații ale căror proprietăți valorează în total peste 20 de miliarde de dolari. Bunurile bisericii catolice americane sînt evaluate la 44,5 miliarde, iar corporațiile și trusturile dețin, la un loc, bunuri valorînd circa 1.500 de miliarde de dolari. Dintre familiile miliardare, adevărate dinastii atotputernice, cităm familia Mellon din Pittsburgh, ai cărei membri principali posedă cel puțin 500 de milioane de dolari fiecare. La un loc au cel puțin trei miliarde, plasîndu-se astfel pe primul loc între dinastiile dolarului. Urmează familia Rockefeller, despre care am vorbit mai sus. Familia Astor a rămas fără urmași direcți în S.U.A. după moartea lui Vincent Astor, în 1959. Ramura ei britanică deține însă în continuare proprietăți importante în S.U.A.; 3) Despre „torpile umane” folosite de japonezi în timpul celui de-al doilea război mondial s-a răspuns mai de mult pe larg la „Poșta redacției”. Nu considerăm necesar să revenim; 4) Cea-laltă problemă care vă interesează nu intră în preocupările noastre.

Andrei Dobi, Craiova. 1) Zborul de încercare al avionului „Concorde” a fost amînat; 2) După cum am mai explicat, folosirea termenului „aterizare” pentru a desemna așezarea unei nave cosmice pe orice corp ceresc este corectă.

Gheorghe Zaslo, comuna Chișinău-Criș, județul Arad. Ca vechi cititor al revistei noastre știți, fără îndoială, că nu obșnuim să furnizăm răspunsuri la întrebările formulate în cadrul diverselor concursuri cu premii.

Alexandru Istvan, Copșa Mică, județul Sibiu. Am citit cu interes aprecierile dv. la adresa revistei. Vă mulțumim pentru bunele urări. Sub titlul „Pe urmele lui Bormann et comp.”, noi am prezentat cele mai interesante capitole ale cărții lui Simon Wiesenthal „Asasinii sînt printre noi”. Nu e vorba, așadar, de o serie de articole care ar putea continua.

lumea

săptămînal de politică externă editat de
Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România
Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Școlii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Școlii”

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali
și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

Fabrica
de produse
chimice

Sinteza

ORADEA

acid salicilic tehnic
acid salicilic farmaceutic
benzoat de sodiu
acid benzoic tehnic
și farmaceutic
clorură de metil
clorură de etil tehnic
și farmaceutic
bromură de metil
bromură de etil
acid acetil salicilic
bioxid de carbon
carbetox
cimexan
conservant

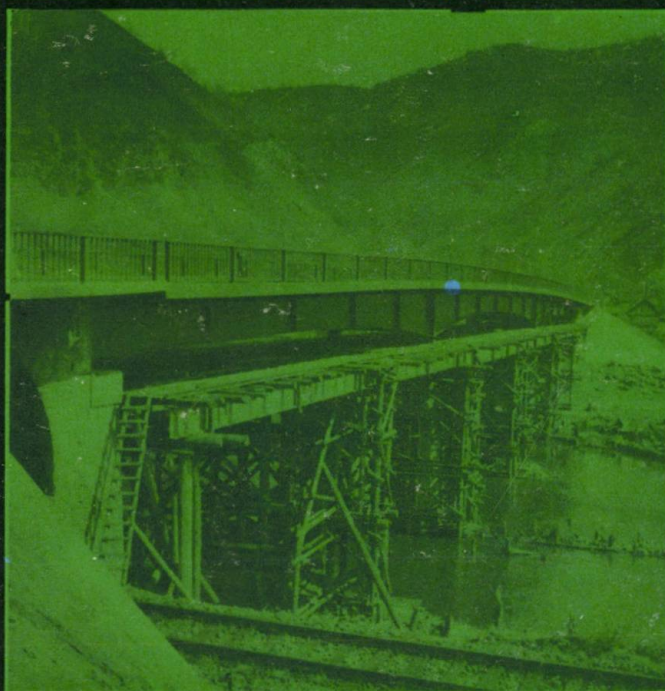
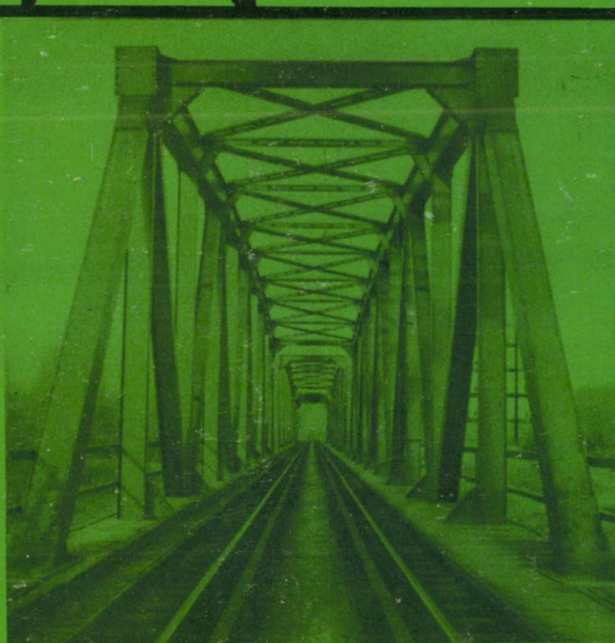

**Întreprinderea
de poduri metalice
și prefabricate
din beton**

pitești

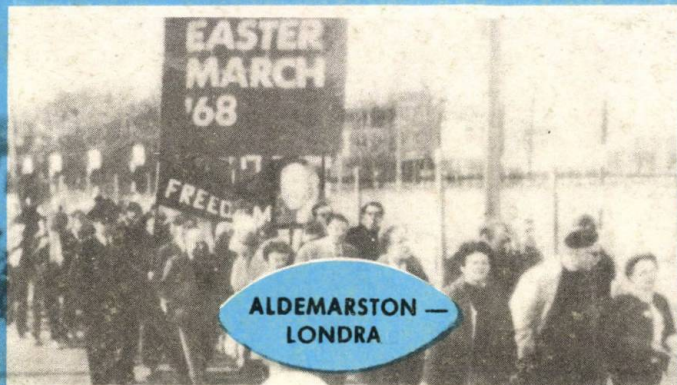
str. Tudor Vladimirescu nr. 115

**execută traverse
și poduri metalice**

Marșuri ale PĂCII

ALDEMARSTON —
LONDRA

FRANKFURT PE MAIN

VIZITA PREȘEDINTELUI SOMALIEI ÎN ROMÂNIA

reportaj pe glob
TANANARIVE

17

joi 18 aprilie
1968

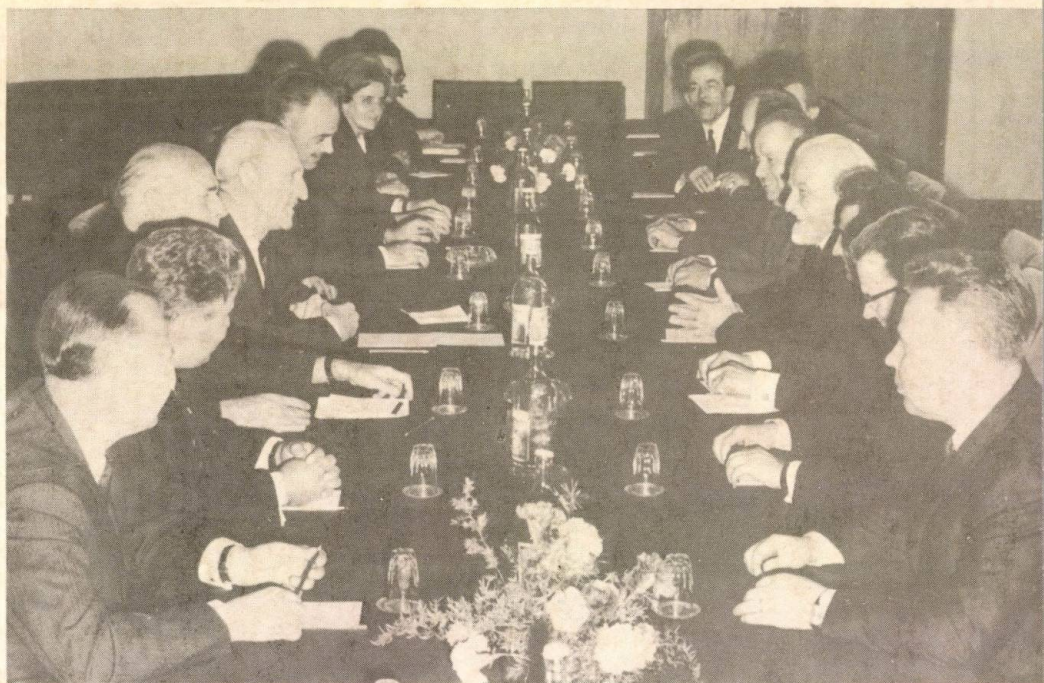
lumea

Președintele Somaliei, dr. Abdirashid Ali Shermarke, și președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, salutați de oamenii muncii din Capitală veniți să întâmpine pe înaltul oaspete somalez.

Belgrad. Convorbiri între delegația Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România, condusă de Ștefan Voitec, președintele M.A.N., și delegația Skupștinei Federale a R.S.F. Iugoslavia, condusă de Milentie Popovici, președintele Skupștinei.

Gheorghe Cioară, ministrul comerțului exterior al Republicii Socialiste România, și Dinesh Singh, ministrul comerțului al Indiei, semnând la New Delhi noul acord comercial româno-indian.

lumea

Nr. 17 (234) 18 APRILIE 1968

sumar

4 SĂPTĂMÎNA în telegrame

ARTICOLE ȘI CORESPONDENȚE

- 2 Moment important în extinderea relațiilor româno-somaleze
- 5 Sesiunea Comisiei economice O.N.U. pentru Europa. *Dragoș Miculescu*
- 8 1954—1968. Cronologia problemei vietnameze. *Sergiu Verona*
- 11 Brazilia : „An de tranziție”. *Rodica Dumitrescu*
- 14 Nu e vorba numai despre Dutschke. *Radu Pascal*
- 18 „Revolta rațiunii”. *Eugen Preda*
- 20 Iugoslavia în relațiile economice internaționale. *Dr. Ranko Petković*
- 22 De la invenția lui Niepce la pasiunea lui Zola. *Michel Braive*
- 26 Primăvara ultimei șanse. *Martin Luther King*

INTERVIURI

- 3 Dr. ABDIRASHID ALI SHERMARKE, *președintele Republicii Somalia*: Somalia pe calea dezvoltării independente
- 6 OLOF PALME, *ministrul educației și cultelor al Suediei*: Tineret și politică
- MALICK ZOROME, *ministrul afacerilor externe al Republicii Volta Superioară*: Consolidarea independenței economice.
- 7 REFET SEZGIN, *ministrul energiei și resurselor naturale al Republicii Turcia*: Terenul unei colaborări fructuoase

SINTEZE

- 12 Mari teme ale cooperării internaționale. Progresia geometrică a hranei. *Mircea Malița*

REPORTAJ PE GLOB

- 16 Madagascar. *Ovidiu Pungă*

SERIAL

- 24 Istoria bombei atomice (9). Misterul celor „cinci minute”. *Leandro Castellani și Luciano Gigante*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

- 28—30 International Herald Tribune, Paris Match, L'Express, Afrique Nouvelle

PROFIL

- 30 OLDŘICH CERNIK, *președintele guvernului R. S. Cehoslovace*

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr

Interviuri acordate revistei „Lumea” de

Dr. ABDIRASHID

ALI SHERMARKE

președintele Republicii Somalia

OLOF PALME

ministrul educației și cultelor al Suediei

MALICK ZOROME

ministrul afacerilor externe al Voltei Superioare

REFET SEZGIN

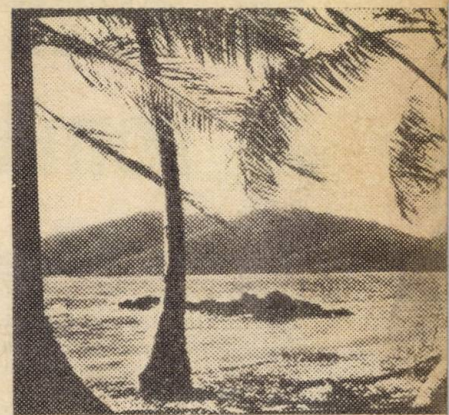
ministrul energiei și resurselor naturale al Turciei

pag. 6—7

Reportaj pe glob

TANANARIVE

pag. 16

Evenimente
de răsunet
în documente
fotografice
inedite

pag. 22

Ultimul articol
al lui MARTIN
LUTHER KING

pag. 26

Serialul „Bomba A”

**MISTERUL CELOR
5 MINUTE**

pag. 24

Intrevedere între preşedintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceauşescu, şi preşedintele Somaliei, dr. Abdirashid Ali Shermarke

Moment important în extinderea relaţiilor româno-somaleze

În această săptămână, poporul român are ca oaspete de seamă pe dr. Abdirashid Ali Shermarke, preşedintele Republicii Somalia, sosit luni împreună cu soţia într-o vizită oficială în ţara noastră, la invitaţia preşedintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceauşescu.

În evoluţia bunelor relaţii dintre cele două ţări — situate la mare distanţă dar animate de multe năzuinţe comune — această vizită oferă un nou prilej de adâncire a preuirii şi stimei reciproce, devenite manifeste. Eforturile poporului somalez pentru dezvoltarea economică, socială şi culturală a patriei sale sînt urmărite cu interes şi simpatie de către poporul nostru, deplin solidar cu lupta tinerelor state independente pentru înlăturarea sechelelor dominaţiei coloniale, pentru consolidarea suveranităţii naţionale şi asigurarea progresului social. „România socialistă — arăta tovarăşul Nicolae Ceauşescu în toastul ţinut la dejunul oferit marţi în onoarea şefului de stat somalez şi a soţiei sale — îşi manifestă solidaritatea cu mişcările de eliberare naţională din Africa, Asia şi alte regiuni ale lumii, sprijină lupta tinerelor state împotriva colonialismului şi neocolonialismului, pentru consolidarea independenţei cucerite, pentru progres economic şi înfăptuirea unor înnoiri sociale.

În acest sens îmi este plăcut să arăt că România a stabilit relaţii diplomatice cu noi state din Africa şi întreţine legături de colaborare în diferite domenii cu un mare număr de ţări africane, a căror prezenţă activă pe arena internaţională o privim cu satisfacţie. Relaţiile prieteneşti de colaborare dintre Republica Socialistă România şi Republica Somalia, care cunosc o evoluţie favorabilă, corespund, după părerea noastră, atât inte-

reselor popoarelor noastre, cât şi intereselor păcii şi colaborării internaţionale.

În calea realizării dorinţei generale a popoarelor de a convieţui paşnic, de a-şi organiza viaţa potrivit voinţei lor, stau obstacolele ridicate de politica cercurilor imperialiste agresive, care recurg la presiuni economice şi politice, se amestecă brutal în treburile interne ale unor ţări, organizează comploturi şi intervenţii armate. Atentatele imperialismului la independenţa şi libertatea popoarelor constituie surse de incordare în relaţiile internaţionale, pun în primejdie pacea lumii.

Poporul român a salutat şi sprijină declaraţia guvernului Republicii Democratice Vietnam cu privire la luarea contactelor cu reprezentanţii Statelor Unite ale Americii, în vederea încetării bombardamentelor pentru a putea începe convorbirile. Noi considerăm că Statele Unite ale Americii, dacă doresc terminarea războiului din Vietnam, trebuie să înceteze definitiv şi necondiţionat bombardamentele şi orice acte de război împotriva R. D. Vietnam. Singurul în măsură să hotărască asupra soartei sale, a vieţii sale politice este poporul vietnamez”.

Dobîndirea independenţei şi angajarea Somaliei pe drumul unei dezvoltări de sine stătătoare a dat posibilitatea afirmării noului stat în viaţa internaţională. În acest cadru se înscriu relaţiile pe care Republica Somalia le dezvoltă cu statele africane precum şi cu ţările de pe alte continente. Anii care au trecut de la proclamarea Republicii Somalia au consacrat şi începuturile relaţiilor prieteneşti, de colaborare dintre popoarele român şi somalez interesate în asigurarea condiţiilor favorabile dezvoltării economiei şi culturii, interesate în promovarea cooperării şi înţelegerii între state, în asi-

gurarea păcii şi securităţii generale. În acest sens, preşedintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România sublinia că „un imperativ al evoluţiei sociale contemporane îl constituie ridicarea economică a ţărilor în curs de dezvoltare, valorificarea resurselor lor naturale şi de muncă prin eforturile pentru progresul forţelor de producţie şi diversificarea economiei naţionale, eliminarea barierelor artificiale şi a practicilor discriminatorii care mai persistă în comerţul mondial. Dezvoltarea schimburilor reciproc avantajoase, a cooperării tehnico-ştiinţifice între naţiuni se reliefează în zilele noastre ca o importantă cale a progresului. După părerea noastră, arăta tovarăşul Nicolae Ceauşescu, în actuala perioadă istorică, ţările mici şi mijlocii au un rol tot mai important în soluţionarea problemelor internaţionale. Prin iniţiativele şi acţiunile lor, ele pot aduce o contribuţie valoroasă la însănătoşirea climatului internaţional, la statornicirea unor raporturi de echitate şi respect reciproc între toate statele lumii.

Pornind de la considerentul că în condiţiile actuale pacea lumii depinde de eforturile şi contribuţia activă a tuturor ţărilor, România militază pentru încetarea cursei înarmărilor, înlăturarea pericolului războiului nuclear, pentru securitate şi destindere internaţională, promovarea colaborării între toate statele, pentru crearea unei ambianţe de încredere şi înţelegere între popoare”.

Contactele anterioare între reprezentanţii celor două ţări — mijlocind o primă cunoaştere directă a diferitelor aspecte ale vieţii şi activităţii popoarelor respective — au permis relevarea unei direcţii favorabile în relaţiile economice, tehnico-ştiinţifice reciproc avantajoase şi, mai ales, interesul în căutarea unor noi căi de largire a acestora. Dorinţa şi hotărîrea comună de dezvoltare multilaterală a legăturilor de prietenie şi colaborare româno-somaleze primesc acum o nouă şi importantă contribuţie. Înalta soliditate a poporului somalez în ţara noastră vine să dezvolte prietenia şi colaborarea celor două ţări şi constituie în acelaşi timp un aport la întărirea păcii în lume, a cooperării internaţionale pe baza principiilor independenţei şi suveranităţii naţionale, egalităţii depline în drepturi a tuturor statelor, respectării voinţei fiecărui popor de a-şi hotărî singur soarta, fără presiuni sau amestec străin, de a-şi alege liber calea dezvoltării sale. „Avînd ca obiectiv principal ridicarea bunăstării sale, înflorirea patriei — sublinia cu acelaşi prilej tovarăşul Nicolae Ceauşescu — poporul român este profund interesat în menţinerea şi consolidarea păcii în lume, în extinderea colaborării paşnice şi în apropierea dintre popoare. Aceste feluri sînt exprimate de politica externă a statului nostru care, dezvoltînd prietenia şi alianţa cu celelalte ţări socialiste, promovează totodată relaţii politico-diplomatice şi de colaborare economică şi cultural-ştiinţifică cu toate statele lumii, indiferent de orînduirea lor socială şi politică”.

Desfăşurarea vizitei şefului statului somalez, a soţiei sale şi a persoanelor care îl însoţesc în ţara noastră, are loc sub semnul tradiţionalei ospitalităţi a poporului român. Zilele petrecute în ţara noastră au oferit conducătorilor somalezi prilejul unor convorbiri cu preşedintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste

România, Nicolae Ceaușescu, cu președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer.

Într-un spirit de cordialitate și înțelegere reciprocă, discuțiile au abordat o sferă largă de probleme ale întăririi și dezvoltării pe diferite planuri a relațiilor bilaterale de prietenie între cele două state. A avut loc un schimb util de vederi în principalele probleme internaționale de interes comun.

După convorbiri, președintele Consiliului de Stat a înmănat președintelui Somaliei Ordinul „Steaua Republicii Socialiste România clasa I”. Șeful statului somalez a înmănat președintelui Consiliului de Stat Ordinul „Cavaler al Stelei Somaliei cu marele cordon”. Aceste distincții simbolizează — după cum au subliniat cei doi președinți — respectul și prețuirea pe care popoarele român și somalez le nutresc unul față de celălalt și dorința comună pentru întărirea continuă a legăturilor prietenești dintre cele două țări.

„Este un motiv de satisfacție pentru mine și soția mea de a fi putut accepta invitația Excelenței Voastre — sublinia președintele Republicii Somalia în toastul finit la dejunul amintit. Doresc ca și în numele delegației mele să exprim mulțumiri pentru prieteneasca primire și ospitalitate cu care dv., domnule președinte, amabila dv. soție, guvernul și poporul prieten român ne-ați onorat. Am fost foarte fericiți de a fi putut constata sentimentele de prietenie pe care poporul român le nutrește față de poporul meu. Chiar de la sosire am avut o dovadă grăitoare a acestei prietenii.

Sînt sigur că contactele pe care le avem vor putea întări relațiile de prietenie deja existente între popoarele și țările noastre. Din discuțiile pe care le-am avut — releva președintele Republicii Somalia, dr. Abdirashid Ali Shermarke — am putut constata că există un acord deplin între noi în ceea ce privește relațiile dintre țările noastre, colaborarea între cele două popoare. Există aproape o identitate de vederi în ceea ce privește problemele internaționale”.

Călătorind pe pămîntul românesc, înalte personalități somaleze au putut cunoaște înfăptuirile oamenilor muncii din țara noastră în domeniul economic, social, cultural.

Însoțiți de Traian Stănescu, arhitectul șef adjunct al municipiului București, într-o primă vizită a Capitalei noastre, șeful statului somalez cu soția și persoanele ce îl însoțesc au avut posibilitatea să cunoască principalele edificii publice și monumente istorice, noi cartiere luminoase ale orașului. Un popas la Muzeul satului, prestigioasă instituție cu caracter etnografic, istoric, social și cultural, care în decursul celor peste 30 de ani de existență a primit vizita a numeroase personalități din întreaga lume, a oferit o imagine pitorească a vieții, tradițiilor și obiceiurilor poporului român. Viziunea a fost completată de cîtecele și jocurile populare românești prezentate în timpul vizitei, de către diferite grupuri folclorice.

În timpul vizitei, președintele somalez și soția sa au fost oaspeții unor mari întreprinderi industriale și agricole, au avut posibilitatea să se înfăptuiască cu locuitorii din cîteva județe ale țării, au cunoscut aspecte ale artei noastre populare. Pretutindeni, înalții oaspeți somalezi au fost primiți cu sentimente de caldă prietenie, sentimente izvorîte din simpatia și prețuirea poporului nostru pentru poporul îndepărtatei țări a cornului african de miază-zi.

I. N.

Interviu acordat revistei „Lumea”

Dr. ABDIRASHID ALI SHERMARKE

președintele Republicii Somalia

Somalia pe calea dezvoltării independente

În dorința de a prezenta cititorilor noștri o serie de aspecte din viața și eforturile poporului somalez pentru consolidarea independenței țării sale, precum și cîteva principale puncte de reper în evoluția relațiilor româno-somaleze, revista „Lumea” a solicitat președintelui Republicii Somalia, dr. Abdirashid Ali Shermarke, un interviu cu ocazia vizitei oficiale a Excelenței Sale în țara noastră, la invitația președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu. Șeful statului somalez a binevoit să răspundă întrebărilor adresate de redactorul nostru, ILEANA NICOLAESCU.

În legătură cu înfăptuirile poporului somalez în dezvoltarea sa liberă și independentă, precum și cu preocupările actuale ale Republicii Somalia în ce privește consolidarea suveranității sale economice și politice, dr. Abdirashid Ali Shermarke a spus:

Imediat după obținerea independenței, Republica Somalia a trebuit să facă față unor probleme variate, printre care transformarea economiei sale, cu o structură colonială, într-o economie cu structură națională. În acest scop, eforturile principale au fost îndreptate spre producția sporită a bunurilor de consum, care fusese neglijată în perioada colonială. Ca atare, au fost încheiate acorduri bilaterale cu țări prietene în domeniul cooperării economice, pentru realizarea a diferite proiecte necesare dezvoltării economice și sociale a țării.

Republica Somalia a preluat o moștenire grea și periculoasă, lăsată de dominația colonială, care a înrăutățit într-o oarecare măsură relațiile cu vecinii săi africani. Tînăra republică a înființat un număr de misiuni diplomatice în exterior pentru a-și îndeplini

rolul său pe arena internațională ca stat independent și suveran. Pe de altă parte, guvernul somalez a promovat negocieri pașnice pentru a reglementa diferențele sale cu alte state, în dorința de a găsi soluții echitabile și satisfăcătoare.

Vorbind despre contribuția Somaliei la acțiunile de unitate africană în sprijinul luptei anti-colonialiste, despre eforturile statului în vederea promovării cooperării pașnice și constructive între statele africane, președintele Republicii Somalia a subliniat:

Republica Somalia, în afară de faptul că se numără printre țările fondatoare ale Organizației Unității Africane, este și un membru activ al acestei organizații, ținînd către realizarea solidarității și unității africane. După cum, de asemenea, ea a sprijinit întotdeauna afirmarea personalității africane în lume. În acest spirit, statul somalez condamnă regimul de apartheid din Africa de Sud, acțiunile imperiale ale regimului portughez în Angola și Mozambic și regimul ilegal al minorității albe, în frunte cu Jan Smith, din Rhodesia.

Înaltul oaspete s-a referit în încheiere la dezvoltarea relațiilor de stimă și prietenie dintre popoarele român și somalez și la perspectivele acestor relații în urma convorbirilor purtate la București:

Republica Somalia întreține relații prietenești cu Republica Socialistă România. Schimbul de vizite la nivel înalt a contribuit și contribuie la întărirea relațiilor dintre ambele țări. Nu există nici o îndoială asupra faptului că întâlnirile pe care delegația noastră le-a avut cu conducătorii români în timpul acestei vizite vor duce la rezultate fructuoase, în sensul unei mai strînse colaborări între cele două popoare.

săptămîna în telegrame

bruxelles

MAI MULT DECÎT „INFORMATOR”

Misiunea încredințată de rege contelui Adh  mar d'Alcantara, de a face un tablou al situației postelectorale, trebuie să depășească, prin forța împrejurărilor, atribu  iile ce reveneau p  n   acum în mod tradi  ional „informatorului” sau „formato- rului” guvernului belgian. „Este vorba nu at  t de o misiune de informator, c  t de una de conciliator”, observă cotidianul bruxellez „Le Soir”. Pentru că, în principiu, se cunoa  te formula viitorului guvern: o coaliție tripartită a primelor trei forma  ii politice ale   r  ii — liberalii, sociali  tii   i social-cres  tinii. Dar, în schimb, nu se poate întocmi nici în linii mari platforma principală de lucru a prezumptivului cabinet tripartit. Or, în cercurile politice c  stig   tot mai mult teren ideea formării unui guvern activ, cu posibilităţi largi de mi  care care să fie (alături de parlament)   n avangarda factorilor care să determine depăşirea actualului impas. Ca o certitudine majoră în acest climat, „Le Soir” enun    dorin  a de a depăşi actuala fază prin concilierea pozi  iilor celor două comunit  ti lingvistice sub semnul respectării intereselor na  ionale. Obiectiv realist   ntr  cut, scrie ziarul sus numit, „rezultatul alegerilor a permis constatarea că marea majoritate a belgienilor nu au pus la îndoială unitatea   r  ii”.

cairo

OPINII ASUPRA „MISIUNII JARRING”

Oficiosul egiptean „Al Ahram”   i-a exprimat opinia asupra posibilei evolu  ii a activităţii diplomatice din Orientul Mijlociu. Capitala R.A.U. — scrie ziarul —   ntreprinde în aceste zile o examinare precisă a situației pentru a se pregăti în vederea următoarei etape, în cursul căreia criza din Orientul Mijlociu ar putea fi supusă din nou Consiliului de Securitate sau Adunării Generale a O.N.U. Ziarul scrie că autoritățile egiptene au luat cu-

no  tin   în ultimele zile de opinia principalelor capitale   nterestate în privin  a rezultatelor misiunii Jarring. „Unii ambasadori acredita  i la Cairo — relatează în încheiere cotidianul — au precizat că guvernele lor consideră rezoluția Consiliului de Securitate ca fiind obligatorie   i nu un proiect de ordine de zi pentru eventuale negocieri izraeliano-arabe”.   ntre timo. consultările dr. Jarring continuă, în ultimele zile, mai ales cu reprezentan  ii diploma  iilor iordaniene   i izraeliene. Se prevede că noi elemente ale pozi  iei oficiale a R.A.U.   n actualul moment vor fi aduse la cuno  tin  a publică cu prilejul proiectatelor discursuri ale pre  dintelui Nasser pentru viitorul apropiat — la Mansourah (18 aprilie), la Universitatea din Cairo, în fața solda  ilor unei unităţi militare   i în centrul industrial Kwarf Dawar (toate p  n   la începutul lunii mai).

londra

„C  NTECUL DE LEBĂDĂ” AL LUI GEORGE BROWN?

După demisia sa din fruntea Ministerului de Externe britanic, George Brown a f  nut să-  i ia rămas bun în mod public de la presă, încheind în acest fel un capitol din cele mai furtunoase ale rela  iilor sale cu ziar  stii. Cadrul creat prin dejunul oferit de Asociația pre  ei străine din Londra i-a permis, cum spunea un participant, „să-  i ia adio de la politica interna  ional  ”. Speech-ul lui George Brown — „c  ntecul său de lebădă”, cum îl denumea „La Tribune de Genève” — a trecut în revistă opiniile sale în c  teva din principalele probleme interna  ionale. Opinii care, timp de 18 luni, s-au contopit cu linia oficială de conduită a   şefului Foreign Office-ului. Rezumat   de presă la c  teva principii mai importante, ea cuprinde, între altele, preocuparea de a se ajunge la o soluționare pașnică a crizei din Orientul Mijlociu   i dorin  ta de a întemeia rela  ii bazate pe mai multă încredere reciprocă cu statele arabe; afirmarea „voca  iei europene” a Marii Britanii, care „apart  ine   ndiscutabil vechiului continent prin geografia, istoria, tradi  iile, cultura   i interesele ei cele mai stabile”. (Aici s-au remar-

cat deopotrivă absen  a oricărei critici f  ţ  se la adresa Franței   i tonul „categoric   i iritat” cu care a pledat pentru rolul menit Angliei în „unificarea politică” a Europei occidentale.)   n sintezele alcătuite cu prilejul retragerii lui Brown difer  iţi observatori occidentali apreciază că perioada petrecut   de el în fruntea diplomației britanice „n-a fost rodnică în rezultate”, dar că „este foarte probabil că aceasta f  ine de împrejurări,   i nimeni n-ar fi putut face mai mult”.

lagos

CONTRAOFENSIVELE LUI OJUKWU

Acum, în sezonul ploilor, c  nd operațiunile militare au   anse minime de a se termina în mod decisiv (  ntr  cut, chiar dacă localitatea Port Harcourt ar fi ocupată de trupele federale, biatrezii ar putea continua lupta trec  nd la guerilă), principala confruntare tinde să evolueze pe alte planuri. Pe t  r  im diplomatic, Ojukwu a reu  sit, după aproape un an de la proclamarea „statului Biafra”, să ob  t  n   prima recunoa  ştere a acestuia de către un guvern — cel al Tanzaniei. Se consideră că actul este prima consecință directă a turneului întreprins recent de fostul pre  dinte al Nigeriei, Azikiwe (de na  ionalitate Ibo), în numele grupului Ojukwu,   n Tanzania, Uganda, Zambia, Coasta de Filde     i Senegal. Recunoa  şterea Biafrei de către o serie de state ar crea posibilităţi pentru acordarea de ajutor militar lui Ojukwu   i pentru o eventuală mediere (acțiune respinsă consecvent de guvernul de la Lagos, care afirmă că lupta contra Biafrei este „c problemă pur internă”). Pe t  r  im economic, echipa lui Ojukwu a avansat un termen de 30 de zile companiilor străine care au interese, bunuri sau întreprinderi în Biafra pentru a-  i relua operațiunile pe teritoriul secesionist.   n ultimul an, numeroase firme, mai ales engleze   i americane,   i-au rechemat personalul   i „au   nghe  at” capitalurile lor în Biafra.   n caz că termenul de o lună nu este respectat, Ojukwu a amenin  at cu rechiziționarea bunurilor companiilor recalci- trante.

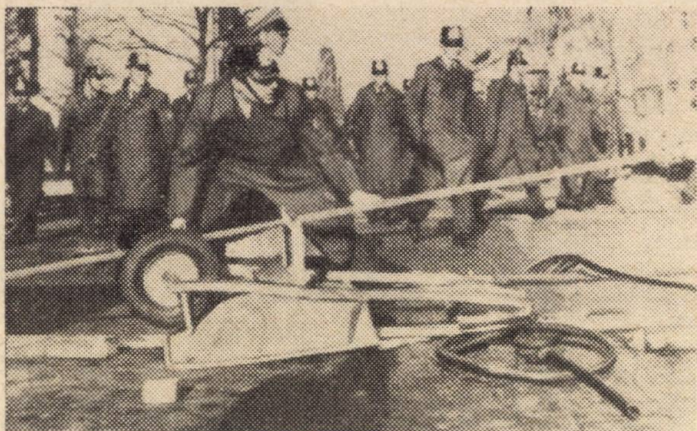
U Thant, secretarul general al O.N.U., ie  ind de la sediul reprezentan  ei R.D. Vietnam la Paris, după întrevederea av  t   cu   şeful reprezentan  ei, Mai Van Bo.

washington

ALT GENERAL, ALT AMIRAL

Din momentul c  nd au adev  nit cunoscu  i succesorii celor doi principali artizani ai ecadalei americane din Vietnam   ndep  rta  i din posturile lor — amiralul Ulysses Grant Sharp, comandant-  şef al for  telor navale americane din Pacific,   i generalul William C. Westmoreland,   şeful corpului expedi  ionar american din Vietnam — observatorii înclină tot mai ferm să creadă că schimbările nu par să fie legate de o modificare majoră în politica militară americană în Vietnam. Noii comandan  i sînt tot un amiral   i un general — amiralul John Sidney McCain, 53 de ani, până acum comandant-  şef al for  telor navale ale N.A.T.O. din Europa, care trece la conducerea flotei americane din Pacific,   i generalul Creighton Abrams, 54 de ani, fostul adjunct al lui Westmoreland, care devine comandantul   şef al trupelor americane din Vietnam. Agenția „Reuter” informează că fiul amiralului McCain este înregistrat pe listele marinei de război a S.U.A. ca prizonier de război în R.D. Vietnam, avionul pilotat de el fiind dobor  it în octombrie 1967, deasupra teritoriului R.D. Vietnam. „Nu se impunea nici un alt general, nici un alt amiral în Vietnam, ci o altă politică americană, rezonabilă” — remarcă s  pt  min   aceasta un comentator.

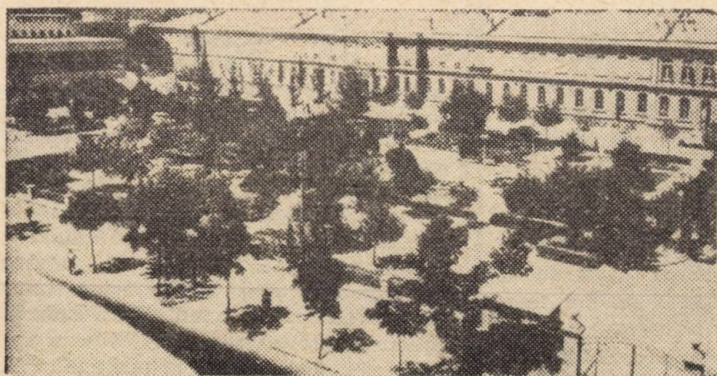
Berlinul occidental. Poliția înlătură baricadele ridicate de studenții care au demonstrat împotriva atentatului cărui i-a căzut victimă Rudi Dutschke, lider al Federației studenților socialiști.

sanaa

REFLUX MONARHIST

Presiunea militară exercitată în ultimele luni de forțele anti-republicane asupra capitalei R. A. Yemen a fost lichidată. Conducătorii republicani declară astăzi că principala preocupare o reprezintă dezvoltarea și consolidarea tinerei economii a țării. Lupte sporadice, de importanță locală, împotriva elementelor regaliste, continuă totuși în regiunile septentrionale. Amenințarea nu a dispărut însă definitiv. „Trebuie ca Arabia Saudită și Statele Unite să înceteze a-i mai ajuta pe regaliști pentru ca să ne putem consacra pe deplin obiectivului nostru numărul 1: lichidarea subdezvoltării”, au declarat șeful statului,

Iriani, și premierul Amri unui trimis special al agenției „France Presse”. „Dacă regele Feisal vrea să se confrunte cu noi — spunea ministrul de externe Makki — s-o facă aceasta pe cîmpul de luptă al dezvoltării și să construiască, așa cum facem noi, școli, spitale și uzine”. Pentru publicația „Jeune Afrique” există doi factori majori ai stabilității regimului republican: 1. „Triburile cele care locuiesc în împrejurimile orașului Sanaa sau în alte localități, încep să simtă efectele programelor de dezvoltare lansate de republicani”; 2. „Regaliștii, sau mai precis cei ce se încăpăținează să se califice astfel (căci în fapt nu e vorba decât de mercenari — yemeniți sau străini), nu doresc cu dinadinsul victoria, întrucît aceasta i-ar priva de ceea ce iubesc mai mult decât orice — războiul și aurul”.

La 17 aprilie, poporul sirian a celebrat „Ziua independenței” — sărbătoare națională, dată care marchează evenimentul evacuării forțelor militare străine de pe teritoriul Siriei (1946). În fotografie: universitatea din Damasc, capitala țării.

Sesiunea Comisiei Economice a O.N.U. pentru Europa

Menită să ducă la lărgirea și consolidarea relațiilor de colaborare și cooperare economică între țările europene, în contextul unui climat de pace, respect reciproc și bună vecinătate, Comisia Economică a Națiunilor Unite pentru Europa — organism regional al O.N.U. — se află în fața unei noi sesiuni — a 23-a — într-un moment în care tendințele de apropiere europeană se manifestă mai puternic ca oricînd.

Actuala sesiune deschisă ieri, 17 aprilie, la Geneva își propune să analizeze evoluția relațiilor de cooperare economică, tehnică și științifică între țările europene, să depună eforturi în vederea dezvoltării în spirit constructiv a acestor relații.

Agenda sesiunii se anunță încărcată. Pe lângă raportul celor 12 comitete tehnice, al grupelor și sub-grupelor, se vor aborda o serie de probleme de interes deosebit pentru toți participanții. Reține în primul rînd atenția problema „activității comisiei” — punct care a constituit în ultimii ani prilejul unei confruntări de poziții, principii și opinii. La acest punct, pe lângă dezbaterile problemelor proprii diferitelor țări, privite în context european și mondial, se face o atentă analiză a locului, rolului și activității comisiei, în cadrul relațiilor bilaterale și multilaterale, a contribuției efective a acestora în dezvoltarea economică europeană. Discuțiile la punctul intitulat „activitatea organismelor subsidiare ale Comisiei” vor prilejui analizarea activității comitetelor tehnice, grupelor și sub-grupelor însărcinate cu diverse probleme din cele mai variate domenii (agricultură, comerț, energie electrică, cărbune, transporturi, locuințe, statistică și altele). Consemnînd cu satisfacție realizările certe pe care anul 1967 le-a înregistrat în activitatea Comisiei, se vor face inevitabil și constatări, mai puțin încurajatoare, care se referă la domenii nefolosi-

te, la ezitări și tărăgănări, la activități marginale.

Examinarea situației economice a Europei, care figurează, de asemenea, pe agenda sesiunii, oferă de regulă condițiile unui interesant și util schimb de vederi cu privire la factorii care au determinat evoluția economică a țărilor europene și a S.U.A. (de asemenea membră a acestui organism), a stadiului în care se găsesc relațiile economice bilaterale, a măsurilor care s-ar impune pentru consolidarea acestor relații, schimburi și metode care și-au dovedit viabilitatea și care participă efectiv la normalizarea relațiilor intraeuropene, la înlăturarea treptată a obstacolelor de natură economică, administrativă sau de altă natură. Criza monetară, impasul în care se găsesc lira sterlină și dolarul, recente măsurile luate în vederea diminuării deficitului balanței de plăți a Statelor Unite, implicațiile Uniunii vamale, aplicabile terților de către Piața comună încă din acest an, persistența încetinirii ritmului de dezvoltare a sectoarelor de activitate în țările occidentale, relațiile Est-Vest vor constitui fără îndoială subiecte care vor reveni frecvent în cadrul dezbaterilor.

La lucrările sesiunii participă și o delegație a României. Participarea delegațiilor române la activitatea comisiei a fost întotdeauna caracterizată prin contribuții constructive, prin realism și spirit de cooperare. Numeroase activități sînt datorate inițiativei și muncii perseverente a delegațiilor române, cum sînt cele privind industria chimică, cooperarea tehnologică și științifică, folosirea gazului metan. Expresia recunoașterii acestei contribuții a constituit-o, printre altele, faptul că la conducerea comisiei, în calitate de președinte, s-a aflat de două ori consecutiv șeful delegației române.

Dragoș MICULESCU

**Olof
PALME**

ministru educației și cultelor
al Suediei

Tineret și politică

În vîrstă de 45 de ani, dl Olof Palme, ministrul educației și cultelor al Suediei, este apreciat ca una din personalitățile de mare perspectivă ale partidului social-democrat. Se consideră în Suedia că d-sa aduce o notă proprie în viața politică, prin dinamismul cu care participă la controversele intrucitva mai frecvente în acest an electoral. Recent (în februarie), presa internațională a comentat amplu prezența sa — alături de ambasadorul R.D. Vietnam la Moscova, aflat în vizită la Stockholm — la o demonstrație pentru încetarea bombardamentelor americane asupra R.D. Vietnam.

Săptămîna trecută, la Uppsala, unde însoțea delegația guvernamentală română, dl Palme a avut amabilitatea de a găsi minutele necesare pentru a răspunde la cele cîteva întrebări adresate de trimisul în Suedia al revistei „Lumea”, MIHAI MATEI.

— Cunoșcînd realizările Suediei în domeniul învățămîntului, aș vrea totuși să vă întreb, domnule ministru, care sînt preocupările dumneavoastră actuale?

— La noi — și, cred, pretutindeni — perfecționarea sistemului educativ nu este terminată niciodată. Îmbunătățirea acestui sistem trebuie să constituie un proces continuu. Mi se pare că acest lucru ne este impus de doi factori: mai întîi necesitățile „pieței muncii”, adică nevoia mereu crescîndă de cadre calificate, de specialiști în diverse domenii; în al doilea rînd, încercăm să

răspundem și exigenței sporite a tinerilor. Noi căutăm să ajungem la o structură a sistemului educativ care să satisfacă aceste exigențe. Mai există și un considerent social: educația este în bună măsură aceea care asigură egalitatea, perfecționarea structurii învățămîntului contribuind astfel la perfecționarea democrației noastre.

— Cum credeți că se integrează tineretul suedez în viața politică a țării? Care sînt problemele care-l mobilizează? Cum credeți că se va orienta în alegerile din acest an?

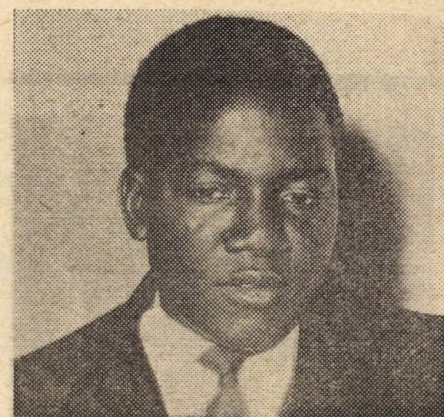
— Nu aș putea să contest existența unui număr de tineri care își limitează preocupările la dobîndirea unei calificări, la îmbunătățirea situației personale. Există o asemenea categorie de tineri. Dar, cu deosebire în perioada mai recentă, avem un mare număr de tineri activi politiceste. Tinerii aceștia sînt interesați mai ales de dezbaterile unor probleme internaționale: războiul din Vietnam, situația țărilor subdezvoltate, acestea sînt subiectele care îi pasionează. Este cazul să spun că majoritatea celor activi politiceste are o orientare precumpănitor de stînga. Nu aș putea să fac pronosticuri în legătură cu alegerile din septembrie, dar îmi exprim speranța că mulți dintre cei care vor vota atunci pentru prima dată se vor orienta spre social-democrați.

— Credeți, domnule ministru, că problemele externe vor ocupa un rol important în dezbaterile preelectorale?

— Da, sînt sigur de acest lucru. Cred că problemele externe vor fi privite anul acesta cu un interes deosebit, mai mare decît în trecut. Subiectele pe care le-am menționat ca interesînd pe tineri — Vietnamul, asistența pentru țările slab dezvoltate — sînt cele care vor atrage, de fapt, atenția generală.

— Cum vedeți, domnule ministru, evoluția relațiilor între România și Suedia, atît în general cît și cu referire la resortul de activitate de care răspundeți?

— Aș vrea să constat că, în general, relațiile dintre țările noastre sînt de pe acum bune. Sper că ele vor continua să evolueze satisfăcător. Acest lucru este valabil și pentru domeniul meu de activitate. De altfel, pentru a avea o imagine mai exactă a posibilităților existente, contez mult pe proiectata mea vizită în România. Inițial, vizita urma să aibă loc chiar în aceste zile; firește, am dorit să-i pot primi pe oaspeții români în Suedia. Sper că vizita mea în România va putea fi programată destul de curînd.

**Malick
ZOROME**

ministru afacerilor externe
al Republicii Volta Superioară

Consolidarea independenței economice

Ministrul afacerilor externe al Republicii Volta Superioară, Malick Zorome, a efectuat recent o vizită oficială în țara noastră, la invitația guvernului român. Solicitat de revista „Lumea” oaspetele a expus colaboratorului nostru GHEORGHE PREDA cîteva păreri despre posibilitățile dezvoltării relațiilor dintre cele două țări, precum și impresiile sale despre vizita în România.

— Vă rugăm să ne vorbiți despre semnificațiile dobîndirii independenței de către Republica Volta Superioară și, în general, importanța consolidării independenței tinerelor state africane.

— Cel mai important eveniment din istoria țării noastre este cîștigarea independenței naționale în anul 1960, cînd am intrat în concertul națiunilor. De atunci, depunem eforturi consecutive pentru a ne dezvolta țara pe măsura posibilităților noastre. În epoca pe care o trăim nu poate exista independență reală dacă nu există independență economică. Noi știm că politica și economia sînt legate strîns între ele. În consecință, cred că dobîndirea independenței economice și chiar a celei de stat, după cucerirea independenței politice, reprezintă un obiectiv primordial pentru înfăptuirea căreia nu trebuie precupețit nici un efort. Fără îndoială că, în același timp, și într-o măsură foarte mare, un obiectiv de prim ordin care trebuie atins este cooperarea și colaborarea cu celelalte țări.